

2018-12-04
HS2018/1007

Bedömagruppens rapport Trekloöverutvärdering kluster 1 Karlstads universitet

Huvudområde/yrkesexamen	Examensnivåer
Civilekonomexamen	Civilekonomexamen
Företagsekonomi	Högskole-, kandidat-, magister- och masterexamen
Nationalekonomi	kandidat- och magisterexamen
Statistik	Högskole- och kandidatexamen

Bedömagrupp kluster 1

Ordf./extern bedömare, IFAU:	Erik Mellander, Docent nationalekonomi
Extern bedömare, JU:	Lucia Naldi, Professor företagsekonomi
Arbetslivsrepresentant:	Roger Dahl, Controller
Utvärderingsansvarig, Lnu:	Anders Pehrsson, Professor företagsekonomi
Bitr. utvärderingsans., KaU:	Patrik Gottfridsson, Docent företagsekonomi
Sekr./bitr. utvärderingsans., Miun:	Heléne Lundberg, Docent företagsekonomi
Studentrepresentant, KaU:	Ronja Persson, student företagsekonomi
Studentrepresentant, Lnu:	Erik Hällefors, student företagsekonomi
Studentrepresentant, Miun:	Gustav Norström, student företagsekonomi

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning.....	3
2 Inledning	4
2.1 Arbetsgången i utvärderingen	4
2.2 Försvårande omständigheter	6
2.3 Betygssättning.....	7
2.3.1 Redovisning av betyg i kapitel 3, 4 och 6.....	7
2.3.2 Redovisning av betyg i kapitel 1.....	8
3 Företagsekonomi	9
3.1 Kandidatexamen	12
3.1.1 Fastighetsekonomiprogrammet	23
3.1.2 Internationella affärer	23
3.2 Magisterexamen.....	24
3.2.1 Marknadsföring.....	30
3.2.2 Redovisning och styrning	30
3.2.3 Service Management.....	30
3.3 Masterexamen.....	31
3.3.1 Marknadsföring.....	38
3.3.2 Redovisning och styrning	38
3.3.3 Service Management.....	38
4 Nationalekonomi	39
4.1 Högskoleexamen.....	41
4.2 Kandidatexamen	41
4.2.1 Pol kandidatprogrammet.....	52
4.3 Magisterexamen.....	52
4.3.1 Magisterprogrammet i nationalekonomi.....	60
5 Statistik	61
5.1 Högskoleexamen.....	61
5.2 Kandidatexamen	61
6 Civilekonomexamen	68
6.1 Civilekonomexamen.....	69

7 Bilaga A, Redovisade examensmål.....	81
Högskoleexamen.....	81
Kandidatexamen	81
Magisterexamen.....	81
Masterexamen.....	81
Civilekonomexamen	82
8 Bilaga B, Bedömda examensmål.....	83
Kandidatexamen	83
Magisterexamen.....	83
Masterexamen.....	84
Civilekonomexamen	84
9 Bilaga C, Aggregerad jämförelse på universitets- och ämnesnivå.....	86
9.1 Företagsekonomi.....	86
9.2 Nationalekonomi.....	91
9.3 Statistik.....	97
9.4 Studentperspektiv på företags- & nationalekonomiutbildningarna.....	99
9.5 Utbildningarna vid de tre universiteten i ett arbetslivsperspektiv	100

1 Sammanfattning

I denna sammanfattning används förkortningarna Kau, Lnu och Miun för Karlstads universitet, Linnéuniversitetet resp. Mittuniversitet samt akronymerna FEK, NEK och CEK för företagsekonomi, nationalekonomi resp. civilekonom. Med grundnivå avses kandidat, med avancerad nivå magister, master och civilekonom. Slutsatserna baseras på både den aggregerade jämförelsen mellan Kau, Lnu och Miun i Bilaga C och de detaljerade diskussionerna av Kau:s utbildningar i FEK, NEK, Statistik samt CEK, i kapitlen 3, 4, 5 resp. 6.

Slutsatser på universitetsnivå:

- Fler utbildningsprogram vid Kau (12) än Miun (4) men mycket färre än vid Lnu (23).
- Jämfört med Lnu och Miun, är betygen på examensuppsatserna vid Kau: hyggliga på FEK och NEK grundnivå, goda på FEK och NEK avancerad nivå.
- Endast vid Kau är handledning och examination sammankopplade.
- I ett studentperspektiv är kommunikationen av utbildningsmålen och uppsatsförberedelserna inte lika bra vid Kau som vid Miun och Lnu.
- Kau har mer och bättre strukturerat arbetslivssamarbete än Lnu och Miun.

Slutsatser för företagsekonomiämnet:

- Genomsnittlig måluppfyllelse god på både grund- och avancerad nivå.
- Inbyggd progression på grundnivåprogrammen men inte på den avancerade nivån.
- God forskningsanknytning och moderna undervisnings- och examinationsformer.
- Rutiner krävs för bestämning av individbidrag till samförfattade examensuppsatser.
- Studenternas metodkunskaper behöver förstärkas på grund- och avancerad nivå.
- Rekrytering och meritering behöver stödja högre andel kvinnor, särskilt doc./prof.

Slutsatser för nationalekonomi:

- Hygglig måluppfyllelse på grundnivå, utomordentligt god på avancerad nivå.
- Högkvalificerade lärare: alla (minst) doktorer och har gått högskolepedagogisk kurs.
- Studenternas bristande förkunskaper i matematik behöver åtgärdas med obligatoriska diagnostiska test och, vid behov, obligatorisk extrakurs.
- Progressionen god på grundnivå men behöver bli tydligare på den avancerade nivån.
- Studenternas kunskaper i statistik (inte ekonometri) behöver stärkas.

Slutsatser för statistik:

- Gott kursutbud – både bredd och djup – och goda möjligheter att läsa på distans.
- Underutnyttjad resurs för både studenter och lärare vid FEK och NEK.
- Lärarna måste ges möjligheter och incitament att meritera sig akademiskt.

Slutsatser för civilekonomutbildningen (utöver FEK- och NEK-ämnena):

- Hög måluppfyllelse för FEK-inriktning, otillräckligt underlag NEK-inriktning.
- God medvetenhet om etiska aspekter i examensuppsatserna.
- Stark arbetslivsanknytning på FEK-inriktning, NEK-inriktningens kan stärkas.

2 Inledning

Denna inledning består av tre delavsnitt. Det första innehåller en kortfattad beskrivning av hur utvärderingsarbetet har bedrivits. I det andra delavsnittet diskuteras några försvårande omständigheter som utvärderingen har råkat ut för och hur bedömargruppen har hanterat dessa. Det sista delavsnittet beskriver bedömargruppens granskning av de av universiteten utvalda examensuppsatserna, i termer av betygsskala och utbildningsmål.

2.1 Arbetsgången i utvärderingen

Bedömargruppens arbete kan delas upp i fem stadier, enligt följande:

- I. *Upptaktsmöte* 2018-02-01, där
 - a) Bedömargruppens medlemmar utsågs samt, bland dessa, en ordförande och en sekreterare. Den resulterande gruppen överensstämde inte helt med bedömargruppen så som den specificeras på framsidan av denna rapport. Skillnaden bestod i att bedömargruppen hade ytterligare en extern ledamot, tillika ordförande, en professor i statistik.
 - b) Val genomfördes av examensmål för utvärderingen av examensuppsatser. Jämfört med de mål som specificeras i Bilaga A till denna rapport var de valda målen mer detaljerade, i den meningen att de i vissa fall utgjorde delar av målen i Bilaga A. De examensmål som bedömargruppen valde att bedöma framgår av Bilaga B. Redovisningen i denna rapport av resultaten av bedömargruppens granskning har dock skett i termer av målen i Bilaga A; se avsnitt 2.3.
 - c) För att skapa en samsyn ifråga om granskningen av examensuppsatser bestämdes att tre uppsatser, två i företagsekonomi och en i nationalekonomi skulle läsas av och bedömas av samtliga externa bedömare och utvärderingsansvariga. Bedömningarna av de tre uppsatserna (som valdes slumpmässigt) diskuterades i bedömargruppen och "kalibrerades" på så sätt att de blev representativa för gruppen.
 - d) Beslut fattades om platsbesök och intervjuer med personal och studenter på universiteten i Treklövern 7-9 maj 2018. För att spara tid och resor fattades beslut om ett fysiskt besök vid Linnéuniversitetet och besök via Skype därifrån på Karlstads universitet och Mittuniversitetet.
- II. *Uppsatsbedömningar, läsning självvärderingar* (2018-02-02 – 04-30)
 - a) Examensuppsatserna, 74 till antalet (företagsekonomi: 52, nationalekonomi: 22, statistik:0)¹ fördelades för bedömning på de tre externa ledamöterna och de tre utvärderingsansvariga i enlighet med följande restriktioner:
 - uppsatserna i nationalekonomi fördelades på de externa ledamöter som representerade nationalekonomi och statistik,
 - en externa ledamot, representerande företagsekonomi, har inte svenska som modersmål och tilldelades därför examensuppsatser

¹ För information om hur examensuppsatserna fördelade sig på de tre universiteten, se avsnitt 1.1.

- skrivna på engelska.
- de utvärderingsansvariga granskarna tilldelades inte uppsatser från sitt eget universitet.
 - b) I början av april entledigades ordföranden från sitt uppdrag. Ordförandeskapet övertogs av den externa ledamoten som representerar nationalekonomi. Bedömargruppen fick därmed sin slutliga sammansättning. De uppsatser som ordföranden skulle ha bedömt fördelades istället på de (kvarvarande) två externa ledamöterna och de tre utvärderingsansvariga.
 - c) I de fall granskade uppsatser bedömdes lida av bristande måluppfyllelse i flera avseenden lämnades de till någon av de andra medlemmarna i bedömargruppen, för en "second opinion" varefter de två granskarna enades om en gemensam bedömning.
 - d) Universitetens självvärderingar lästes av samtliga ledamöter i bedömargruppen, alltså även arbetslivsrepresentanten och studentrepresentanterna.
- III. *Framtagande av intervjuunderlag, genomförande av platsbesök, intervjudokumentation och -komplettering (2018-05-01 – 05-31)*
- a) I början av maj utformade bedömargruppens ordförande ett förslag med intervjufrågor till personal och studenter inför platsbesöken 7-9 maj. Förslaget diskuterades och fick sin slutliga utformning vid ett möte med bedömargruppen 6 maj.
 - b) Intervjuer genomfördes 7-9 maj med personal- och studentrepresentanter som universiteten utsåg, enligt Tabell 1. Antalet intervjuade per intervjutillfälle varierade mellan 1 och 5 för lärarna och mellan 1 och 4 för studenterna.

Tabell 1: Intervjuade kategorier av personal- och studentrepresentanter

Ämne	Kategori	Karlstads universitet	Linné-universitetet	Mitt-universitetet
<i>Företags- Ekonomi</i>	Personal	X	X	X
	Studenter	X	X	X
<i>National- Ekonomi</i>	Personal	X	X	X
	Studenter			X
<i>Civilekon- utbildning</i>	Personal	X	X	–
	Studenter	X	X	–
<i>Statistik</i>	Personal	X	X	–
	Studenter			–

Av tabellen framgår att personal och studenter i företagsekonomi intervjuades vid alla tre universiteten medan intervjuerna i nationalekonomi var begränsade

till personalen, med undantag av Mittuniversitet.² Statistikämnet representerades vid intervjuerna endast av personalen (Karlstads universitet och Linnéuniversitet) eller inte alls (Mittuniversitet).

c) Bedömargruppens sekreterare förde anteckningar under intervjuerna. Anteckningarna lästes, och kompletterades vid behov, av samtliga ledamöter i bedömargruppen.

d) Intervjuerna kompletterades med frågor per mail om resurser för handledning och examination, personalens möjligheter till forskning och kompetensutveckling, samt lönepåslag vid docentmeritering.

IV. *Arbets- och tidsplan för slutrapport, sammanställning av underlag* (2018-06-01 – 06-30)

Bedömargruppens ordförande författade i början av juni ett förslag till arbetsfördelning och tidsplan för rapportskrivandet, vilket godtogs av bedömargruppens ledamöter. Förslaget innebar att de tre utvärderingsansvariga samt arbetslivs- och studentrepresentanterna sammanställde rapportunderlag – uppsatsbedömningar och granskningskommentarer per universitet resp. arbetslivs- och studentperspektiv – med vilkas hjälp de externa bedömarna författade utkast till slutrapporter, vilka skulle läsas och kommenteras av de utvärderingsansvariga innan rapportutkastet skickades till resp. universitet för faktagranskning.

V. *Rapportförfattande, granskning inom bedömargruppen samt av universiteten* (2018-08-15 – 2018-11-25)

Utvärderingsrapporterna har författats av bedömargruppens ordförande (huvudansvarig) samt den (andra) externa ledamoten i bedömargruppen, med bistånd av såväl de utvärderingsansvariga som arbetslivs- och studentrepresentanterna.

2.2 Försvårande omständigheter

Bedömargruppens arbete har försvårats av att den person som ursprungligen utsågs till dess ordförande entledigades på ett tidigt stadium i utvärderingen (i början av april). En ny ordförande fick utses, vilket fördröjde arbetet. För att fördröjningen inte skulle bli alltför stor valdes en av de (kvarvarande) externa bedömarna. Därmed:

- minskade antalet externa bedömare i bedömargruppen från 3 till 2,
- kom bedömargruppen att sakna en representant för statistikämnet,
- kom företagsekonomiämnet att bli överrepresenterat bland externa bedömare samt utredningsansvariga, dvs de i bedömargruppen som granskade examensarbeten,
- minskade bedömargruppens kompetens ifråga om kvantitativa metoder,
- ökade arbetsbördan i form av granskningar av examensuppsatser för de externa bedömarna och de utvärderingsansvariga
- ökade arbetsbördan i form av rapportskrivande, för de externa bedömarna.

² Vid intervjun med studenter på civilekonomutbildningen vid Karlstads universitet deltog dock en student som läste med inriktning mot nationalekonomi.

2.3 Betygssättning

Bedömargruppen har i sin betygssättning av uppsatserna till vissa delar använt en mera detaljerad uppdelning av utbildningsmålen än de som görs i denna slutrapport. Hur denna mera detaljerade uppdelning förhåller sig till de mål som redovisas i denna rapport framgår av Bilaga B.

För samtliga granskade uppsatser har vart och ett av delmålen i Bilaga B betygatts i enlighet med följande betygsskala:

Betygsskala

Omdöme	Beskrivning	Färgkod
3	Mycket hög måluppfyllelse	
2	Hög måluppfyllelse	
1	Bristande måluppfyllelse	

Delmålsbetygen har aggregerats till betyg för (huvud)målen i Bilaga A genom att det aritmetiska medelvärdet av delmålsbetygen har beräknats. Hur de sålunda erhållna betygen för (huvud)målen i Bilaga A har redovisats i rapporten skiljer sig mellan, å ena sidan, kapitlen 3, 4 och 6 samt, å andra sidan, kapitel 1. De två redovisningsformerna beskrivs i tur och ordning i de två följande avsnitten.

2.3.1 Redovisning av betyg i kapitel 3, 4 och 6

I kapitlen 3, 4 och 6 redovisas betyg för (huvud)målen i Bilaga A, för var och en av de granskade uppsatserna. I de fall huvudmålen i Bilaga A inte har delats upp på delmål har betyget redovisats enligt färgkoden i betygsskalan nedan

Betygsskala för huvudmål som inte har delats på delmål, jfr Bilaga B

Omdöme	Beskrivning	Färgkod
3	Mycket hög måluppfyllelse	
2	Hög måluppfyllelse	
1	Bristande måluppfyllelse	

I de fall huvudmålen i Bilaga A har delats upp på delmål i Bilaga B har de aritmetiska medelvärdet av delmålsbetygen, m , redovisats enligt

Betygsskala för huvudmål som har delats upp på delmål, jfr Bilaga B

Omdöme	Beskrivning	Färgkod
$2,5 < m \leq 3,0$	Mycket hög måluppfyllelse	
$m = 2,5$	På gränsen till mycket hög måluppfyllelse	–
$1,5 < m < 2,5$	Hög måluppfyllelse	
$1,5 = m$	Måluppfyllelse	–
$1 \leq m < 1,5$	Bristande måluppfyllelse	

Denna betygsskala är mera förfinad och kommer tillrätta med en egendomlig egenskap hos den första skalan, nämligen att den saknar ett omdöme som visar på (bara) måluppfyllelse.

2.3.2 Redovisning av betyg i kapitel 1

De betyg som diskuteras i kapitel 1 utgör aritmetiska genomsnitt av delmålsbetygen för uppsatserna i olika kategorier, dvs de utgör genomsnitt av betyg enligt avsnitt 2.3.1. Dessa genomsnitt redovisas i form av en siffra, med en decimal. Siffran relateras till omdömena i betygsskalan närmast ovan.

3 Företagsekonomi

Sammanfattning och reflektioner

Karlstads universitet har två program på grundnivå, "Fastighetsekonomiprogrammet" och programmet "Internationella affärer", och erbjuder också möjlighet att läsa fristående kurser. År 2017 antogs 100 studenter till grundnivå.

På avancerad nivå finns det såväl magister- som masterprogram i Marknadsföring, Redovisning och styrning samt Service Management. Sammantaget antogs 33 studenter till dessa sex program under 2017. Bedömargruppens intryck är att med avseende på enstaka program förefaller antalet antagna studenter vara lågt, möjligen så lågt att det kan ifrågasättas om den bedrivna undervisningen är långsiktigt ekonomiskt hållbar.

Vad gäller utbildningsprogrammets struktur är bedömargruppens uppfattning att kandidatprogrammen har en inbyggd progression. För programmen på magisternivå är progressionen mindre tydlig och för masterprogrammen måste den betraktas som svag – det tillkommande teoriinnehållet på dessa nivåer innebär en i huvudsak en breddning, snarare än en fördjupning, av studenternas kunskaper.

Studenters lärande utvärderas med hjälp av skriftliga tentamina, seminariedeltagande, inlämningsuppgifter och självständigt arbete, framför allt i form av examensuppsats. Bedömargruppen noterar dock att på såväl kurs- som på programnivå saknas rutiner och regelverk för hur enskilda prestationer ska bedömas i förhållande till kollektiva prestationer (grupparbeten). Det innebär att det inte är möjligt att sluta sig till i vilken utsträckning lärandemålen uppnås på individnivå. Detta är särskilt problematiskt ifråga examensuppsatserna, vilka samförfattas av två studenter, eftersom examensarbetet utgör det viktigaste underlaget för bedömningen av hur väl studenterna har uppfyllt utbildningsmålen. Bedömargruppen menar att universitetet bör ha som målsättning att examination och betygssättning av samförfattade examensuppsatser ska avspegla de individuella studenternas bidrag.

Vid studentintervjuerna framkom att studenterna tycker att de har goda möjligheter att påverka utformningen och utvecklingen av utbildningen. Däremot var det tydligt att ett viktigt instrument för studentinflytandet – kursutvärderingarna – inte fungerar i praktiken. Svarsfrekvensen är mycket låg på kursutvärderingarna, vilket gör att lärarna inte förlitar sig på dem, utan istället söker feedback på kurserna genom informella samtal med studenterna, eller gör egna utvärderingar.

För bedömargruppen förefaller det troligt att det sätt på vilket kursutvärderingarna är utformade är en viktig del av förklaringen till de låga svarsfrekvenserna. Alla kurser utvärderas med hjälp av en nätenkät innehållande fyra standardfrågor, lika för alla kurser. Det saknas alltså möjlighet att ställa frågor som är specifika för den aktuella kursen.

Dessutom har studenterna inga incitament att fylla i enkäten när kursen är avklarad och lärarna har inte heller några incitament att försöka påverka studenterna så att fler av dem svarar på enkäten.

Vad gäller undervisnings- och examinationsmetoder konstaterar bedömargruppen att det inom företagsekonomi finns ett intresse att pröva nya former och metoder för att bredda och fördjupa studenternas lärande. Exempelvis bedrivs delar av undervisningen i form av ”flipped classroom” och vissa kurselement examineras i form av posterutställningar. Man strävar också efter att integrera utbildningen med den forskning som bedrivs på institutionen och inom ramen för de forskningscentra som är knutna till den. Ett viktigt exempel är kopplingen mellan de två magister- och mastersprogrammen Service management resp. Marknadsföring och Centrum för tjänsteforskning som har utnämnts till s.k. excellent forskningsmiljö. De olika utbildningsprogrammen verkar också aktivt för att studenterna ska få kunskaper som är relevanta för deras kommande yrkesverksamhet. Exempelvis förekommer det att övningsuppgifter och ibland även uppsatsämnen formuleras i samarbete med företag och organisationer i det omgivande arbetslivet.

Bedömargruppens intryck är att kursutbudet på såväl grundnivå som avancerad nivå inte är tillräckligt för att ge studenterna goda metodologiska kunskaper och färdigheter. Enligt självvärderingen har man nyligen reviderat kurserna på grundnivån. De kandidatuppsatser som bedömargruppen har granskat visar likväl i vissa fall på begränsad kännedom och medvetande om företagsekonomins vetenskapliga grunder och dess metodapparat. Detta intryck förstärks av de granskade uppsatserna på avancerad nivå. Bland magister- och masteruppsatserna noterades i flera fall bristande förmåga att identifiera och formulera företagsökonomiska problemställningar, otillräckliga färdigheter i att planera empiriska undersökningar och tillämpa relevanta metoder, samt begränsad förmåga att göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter.

Vad gäller lärarkåren konstaterar bedömargruppen att 47 personer (inklusive doktorander) är involverade i undervisningen i företagsekonomi. De lärare som intervjuades vid platsbesöket förmedlade ett intryck av en god organisationskultur där de anställda är engagerade och angelägna om pedagogisk utveckling. I termer av akademiska kvalifikationer visar Tabell C.2 och Tabell C.3 i Bilaga C att på grund- och avancerad nivå är 45 resp. 85 procent av lärarna disputerade. Som framgår av tabellerna C.2 och C.3 är dessa andelar lägre än motsvarande andelar vid Linnéuniversitetet och Mittuniversitetet och bedömargruppen menar att Karlstads universitet bör sträva efter att höja andelarna disputerade lärare på både grund- och avancerad nivå. Vad gäller fortbildning inom tjänsten framkom det i samband med lärarintervjuerna att allmänt gäller att upp till 20 procent kan användas för kompetensutveckling och forskning – hur stor andelen blir bestäms i årliga utvecklingssamtal med prefekten. Professorer har dock möjligheter att använda upp till 50 procent av tjänsten till forskning.³

³ Uppgifterna inhämtade genom mailfrågor efter lärarintervjuerna.

Bedömargruppen noterar att finns anledning att förbättra könsbalansen inom lärarkåren – männens andel är 74 procent och samtliga sju professorer är män. Några liknade obalanser föreligger inte bland studenterna.

Lärarnas resurser för handledning och examination (i antal timmar) är förhållandevis goda, jfr Tabell C.2 och Tabell C.3. Däremot menar bedömargruppen att rollfördelningen mellan handledare och examinators borde vara klarare. Exempelvis är det inte tydligt om examinationen genomförs oberoende av examinators, eftersom handledarna lämnar betygsförslag (jfr tabellnot 7 till Tabell C.2 och tabellnot 9 till Tabell C.3). Detta, menar bedömargruppen, är en ordning som kan vara problematisk och som möjligen kan vara en delförklaring till att flera av de granskade uppsatserna visade sig vara behäftade med brister.

Slutsatser och rekommendationer för hela huvudområdet

Företagsekonomiämnet karakteriseras av välutvecklad pedagogik, stark betoning på studenternas lärande, ett tydligt fokus på att integrera forskning och utbildning – särskilt inom de områden där Centrum för tjänsteforskning är verksamt, samt väletablerade kontakter med näringslivet och andra intressenter.

Bedömargruppen har identifierat ett antal områden där det finns utrymme för förbättringar:

- När det gäller bedömningen av studenternas prestationer bör fördelningen mellan individuella resultat och resultaten på gruppuppgifter tydliggöras, liksom den relativa värderingen av dessa. Målsättningen bör vara att det ska vara möjligt att fastställa om samtliga lärandemål har uppfyllts av de enskilda studenterna trots att de har bedrivit delar av studierna gruppvis. Särskilt angeläget är att de nuvarande rutinerna för bedömningarna av samförfattade examensuppsatser förbättras i detta avseende. Att kräva att studenterna infogar uppgifter om sin arbetsfördelning i uppsatsen räcker inte, uppgifterna behöver följas upp och rimlighetsbedömas.
- Ifråga om kursutvärderingar menar bedömargruppen att personliga, informella, möten mellan studenter kan ha en viktig roll men att det samtidigt är viktigt att det finns välfungerande och systematiska uppföljningar. Bedömargruppen rekommenderar därför att den nuvarande standardiserade kursutvärderingen revideras och tillåts innefatta kursspecifika aspekter.
- Kvaliteten på examensuppsatserna behöver höjas. Bedömargruppen föreslår att:
 - a. det i undervisningen på grundnivå läggs större tonvikt på kunskaper om företagsekonomins vetenskapliga grunder och dess metodapparat,
 - b. man på avancerad nivå fördjupar, istället för breddar, studenternas teoretiska kunskaper,
 - c. man på både grund- och avancerad nivå förstärker metodundervisningen,
 - d. man på den avancerade nivån säkerställer att etiska aspekter integreras i arbetet med examensuppsatserna,

- e. man gör översyn av roll- och resursfördelningen mellan handledare och examinatorer. Examinatorerna bör ges självständigt och oberoende för examination av examensuppsatser. En sådan förändring behöver följas av utökad tilldelning av timmar. Exempelvis erhåller examinatorn för närvarande ingen extra tilldelning för bedömning av uppsatser som har fått betyg F_x eller U på slutseminariet och sedan reviderats.

Bedömargruppen har också rekommendationer rörande institutionen och dessa personal:

- Könsbalansen behöver reduceras, särskilt på professorsnivå. Detta torde kräva att rekryterings-, meriterings-, bedömnings- och lönerutiner synas och förändras för att uppmuntra och stödja en större andel kvinnor, särskilt på högre akademiska positioner.
- Man bör undersöka möjligheterna att förändra systemet för allokering av forskningstid på så sätt att all undervisande personal ges förutsättningar att aktivt delta i forskning.
- För att underlätta genomförandet av de två ovanstående punkterna bör man överväga att avlasta den nuvarande prefekten. Personalansvar för 120 personer lägger stora begränsningar på prefektens möjligheter att följa och stödja enskilda medarbetare i deras karriärutveckling.

3.1 Kandidatexamen

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen för kandidatuppsatser inom företagsekonomi framgår av Tabell 2. Färgkoderna och den grad av måluppfyllelse de motsvarar definieras i kapitel 2, avsnitt 2.3.1.

Efter tabellen återges grunden för de bedömningarna som visar på mycket högmåluppfyllelse eller på gränsen till mycket hög måluppfyllelse, respektive bristande måluppfyllelse. Goda exempel baseras på de förra medan åtgärdsförslag baseras på de senare.

Granskare	Program	Mål K1	Mål F1	Mål F2	Mål V1
AP	Fastighetsekonomi	–	–		
AP	Fastighetsekonomi		–		
AP	Fastighetsekonomi	–			
HL	Fastighetsekonomi				
HL	Fristående kurs				

Tabell 2. Måluppfyllelse för kandidatuppsatser i företagsekonomi vid Karlstad universitet.

Mål K1: visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

”Författarna diskuterar med en vetenskaplig hållning fastighetsmäklares svårigheter att behålla yngre personal. Resultat från tidigare forskning redovisas på ett trovärdigt sätt och tänkbara forskningsfrågor nämns.” (Granskare AP)

”Visar god kunskap om metoder, diskuterar alternativ och motiverar sina val.” (Granskare HL)

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Företags sätt att attrahera personal är centralt inom ämnet företagsekonomi. Författarna visar viss kunskap och förståelse inom företagsekonomi. Men måluppfyllelsen brister i och med arbetets svaga koppling till aktuella forskningsfrågor samt avsaknad av diskussion om alternativa teorier och metoder.” (Granskare AP)

”Författarna valde att genomföra fyra intervjuer (totalt 2 timmar) med personer som representerade fastighetsmäklarföretag. Ansatsen valdes utan diskussion av alternativ trots att flera varianter finns, från djupa fallstudier till statistiska surveystudier.” (Granskare AP)

”Inledningen är främst normativ och presenterar betydelsen av "employer branding". Problemformuleringen avser användning av detta bland fastighetsmäklare för att attrahera och behålla personal. Ingen koppling finns till aktuella forskningsfrågor.” (Granskare AP)

”Svag förankring i områdets vetenskapliga grund. Diskussionen förs i långa stycken på mycket grundläggande nivå, t ex kring innebörden av olika typer av löneformer. Stort fokus på praktiska förhållanden inom branschen.” (Granskare HL)

”Jag hittade inget forskningsgap. Syfte och frågeställningar sammanfaller och är enbart av beskrivande karaktär trots tidigare forskning inom området. Aktuella forskningsfrågor diskuteras inte - praktiska förhållanden i fokus.” (Granskare HL)

Mål F1: visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

”Intervjuer genomfördes med fyra fokusgrupper med vardera tre deltagare. Tillvägagångssättet redovisas explicit på ett mycket bra sätt. Resultaten återges livfullt med användande av många citat. Tolkningen görs bl a genom att olika individers uppfattningar ställs mot varandra.” (Granskare AP)

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Kritiskt förhållningssätt saknas. Trots eget påpekande att studiens resultat inte kan generaliseras sker detta upprepade gånger i analysen, exempelvis ’empirin påvisar att det är hög etik och moral i branschen’.” (Granskare HL)

”Vetenskapligt problem saknas. Problem kopplade till mäklarpraktiken identifieras. Blandar vetenskapliga källor med artiklar från fack- och dagspress utan att tydliggöra skillnaden för läsaren.” (Granskare HL)

Mål F2: visa förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom givna tidsramar.

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Genomför enkätstudie (svaga motiveringar av metodval) för att belysa redan identifierad problematik. När inget djup i studien. Ostrukturerad resultatredovisning som hade vunnit på att inkludera tabeller för överblick.” (Granskare HL)

Mål V1: visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällseliga och etiska aspekter

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Vetenskapliga aspekter saknas. Samhällseliga diskuteras. Etiska diskuteras till viss del (5 aspekter anges men läsaren får inte klarhet i hur samtliga beaktats).” (Granskare HL)

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten.

• *Hur bidrar utbildningens olika delar till att skapa förutsättningar för att sammantaget uppfylla utbildningens samtliga examensmål (konstruktiv länkning)?*

Vår bedömning baserar sig på följande fem dimensioner:

- i) Teori.
- ii) Metod.
- iii) Progression
- iv) Självständigt arbete och reflektion.
- v) Kunskaps- och färdighetskontroller.

Teori

Universitetet erbjuder kandidatexamen i Fastighetsekonomi, Internationella affärer, samt i form av fristående kurser. Kursinnehållet (180 hp) i dessa kan kortfattat beskrivas som följer:

Fastighetsekonomicurserna omfattar 87 hp i företagsekonomi, 9 hp i nationalekonomi, 45 hp i rättsvetenskap och 24 hp i byggt teknik. Utbildningen avslutas med ett examenarbete på 15 hp.

På programmet Internationella affärer är kurser omfattande 135 hp är obligatoriska: 90 hp i företagsekonomi, 15 hp i nationalekonomi, 15 hp i engelska och 15 hp i interkulturell kommunikation. Utbildning avslutas med ett examenarbete på 15 hp. De icke-obligatoriska 30 hp kan antingen ägnas valfria kurser eller praktik utomlands.

De studenter som tar kandidatexamen i form av fristående kurser följer ofta kursstrukturen i civilekonomprogrammet, vilket diskuteras i kapitel 6.

Vår bedömning är att medan den tvärdisciplinära karaktären hos de två första programmen bidrar till breda kunskaper finns det också en risk att den begränsar studenternas utrymme för att inhämta kunskaper inom, och förståelse för, företagsekonomi, inklusive kännedom och medvetenhet om ämnets vetenskapliga grunder och metodarsenal. Bedömarens granskningar av examensuppsatser i fastighetsekonomi innehåller exempel som tyder på att dessa risker kan vara reella: två av de fem granskade uppsatserna uppvisade bristande uppfyllelse av målet K1 som bl.a. avser kunskap och förståelse med avseende på företags-ekonomins vetenskapliga grund och metoder (jfr Tabell 2).

Metod

Hur mycket metodkurser studenterna läser varierar mellan utbildningsprogrammen. I Fastighetsekonomi ingår Företagsekonomisk metod på 9 hp, medan programmet Internationella affärer helt saknar metodkurser. Studenter som läser till kandidatnivå på civilekonomutbildningen har minst 15 hp i statistik och kan också läsa 15 hp i vetenskapliga metoder i företagsekonomi eller ytterligare 15 hp i statistik (om de inriktar sig mot Marknadsföring eller Service management).

De studenter i företagsekonomi som bedömarens grupp intervjuade efterlyste mer ”hands-on”-utbildning i kvantitativa metoder som förberedelse inför examensarbetet. I självvärderingen konstateras också att bristande kunskaper om forskningsmetoder har inverkat negativt på kvaliteten hos examensuppsatserna. Man har därför gjort en genomgång av kursutbudet,

vilken har resulterat i den ovannämnda metodkursen om 9 hp på Fastighetsekonomi. Därutöver planeras en metodkurs på 7,5 hp på Internationella affärer.

Vår bedömning är att initiativet att införa metodkurser på programmen för Fastighetsekonomi och Internationella affärer är gott, men otillräckligt. Att täcka in både kvalitativa och kvantitativa metoder inom ramen för kurser på (högst) 9 hp är knappast möjligt. Det är också viktigt att studenterna ges möjlighet att praktiskt tillämpa metoder, exempelvis för analyser av fastighetsmarknaden.

Progression

I Fastighetsekonomi är hela studiegången fastlagd, med undantag av val av inriktning mot mäklarverksamhet resp. Fastighetsförvaltning. Bedömagruppens intryck av kursstrukturen är att utbildningen följer en progression. I programmet Internationella affärer är 30 hp (termin 5) icke-obligatoriska vilket innebär att ansvaret för progression överläts på studenten. I övrig verkar åtminstone kurserna i företagsekonomi följa en progression. För studenter som tar examen genom att följa civilekonomutbildningen till kandidatnivå får progressionen i civilekonomutbildningen, åtminstone upp till och med femte terminen. De studenter som läser fristående kurser måste givetvis själva ansvara för progressionen i sitt lärande.

Vår bedömning är att den fastlagda kursstrukturen i Fastighetsekonomi följer en tydlig progression och samma sak gäller för studenter som följer civilekonomutbildningen till kandidatnivå. Progression är något mindre tydlig i Internationella affärer p.g.a. att en termin är helt valbar. Progression för de studenter som läser fristående kurser går av naturliga skäl inte att uttala sig om.

Självständigt arbete och reflektion

Enligt självvärderingen, är studentens självständiga arbete framför allt kopplat till examensarbetet. Där får studenten möjligheten att såväl utveckla som att visa förmåga att självständigt identifiera och formulera relevanta frågeställningar. I självvärderingen framhålls också att studenterna i examensarbetet får möjlighet att utveckla de andra färdigheter som utbildningen syftar till, t.ex. självständighet, insikt om begränsningar i egen och andras kunskap samt förmågan att värdera och förhålla sig till olika typer av kunskap. I självvärderingen nämns också att de flesta lärandemålen tas upp och examineras i flera olika skeden av utbildningen – examensuppsatsen är en av flera viktiga komponenter i utbildningspaketet.

Studenterna skriver i allmänhet sina examensuppsatser två och två. Enligt lärarintervjuerna säkerställs utbildningsmålet om självständighet i andra delar av utbildningen genom individuella tentor och uppgifter. Studenterna ska också deklarerat sin arbetsfördelning i examensuppsatsen. Några tydliga regler för hur detta ska göras i praktiken har dock inte specificerats.

Vår bedömning är att examensarbetet är avgörande betydelse för utvecklingen av studenternas förmåga till självständigt arbete och reflektion. Bedömagruppens uppfattning är dock att det är viktigt att bättre och säkrare kunna bedöma måluppfyllelsen i dessa

avseenden på individnivå, än vad som är fallet för närvarande. Detta ställer krav på bättre rutiner och processer för att fastslå bidragen från de enskilda studenterna till examensarbetet. Bedömagruppen är givetvis medveten om att detta är ett komplicerat problem som många universitet brottas med, nationellt och internationellt. Ett första steg är dock att inom ramen för nätverk – exempelvis Treklövern – skapa möjligheter för erfarenhetsutbyte och spridning av goda exempel.

Kunskaps- och färdighetskontroller

Kunskaps- och färdighetskontroller sker på olika sätt:

- skriftliga (individuella) salstentamina,
- skriftliga individuella arbeten,
- seminarier, särskilt slutseminarier,
- skriftligt och muntligt redovisade grupparbeten,
- författande, presentation och försvar av examensuppsats, Enligt instruktionerna för uppsatsskrivandet (Bilaga 2.2 av självvärderingen) ska de två författarna presentera och försvara uppsatsen gemensamt på ett slutseminarium. De ska också gemensamt skriva och muntligt redovisa en opposition på en annan examensuppsats.

Vid lärarintervjuerna framkom att det inte finns några regler eller rutiner för att fastställa det individuella bidraget i samband med kunskaps- och färdighetskontroller avseende grupp- arbeten, men att alla sådana arbeten innehåller individuella inslag.

Vår bedömning är att mixen av examinationsformer är bra. Men vi återkommer till att möjligheter att bedöma och mäta de individuella bidragen i grupparbeten behöver förbättras. Skriftliga tentamina kan ge god information om vissa typer av individuella färdigheter men inte alla. Därför är det väsentligt man försöker gå längre än för närvarande när det gäller att utvärdera de enskilda studenternas bidrag till författandet och presentationen av examens- uppsatserna.

• På vilket systematiskt sätt och med vilken effekt sker det utbildningsnära utvecklings- och förbättringsarbetet?

Här diskuteras tre aspekter: uppdatering och förnyelse av kurslitteraturen, undervisnings- former samt kursutvärderingar. Av intervjuer med lärarna framgår att översyner av kurs- litteraturen äger rum i lärarlag och ämnesgrupper. Vad gäller undervisningsformer sägs det i självvärderingen att ”aktiverande metoder”, t.ex. mentometermätningar, integreras i den reguljära undervisningen, för omedelbar feedback till lärarna, samt att man på vissa kurser genomför ”rollspel där studenter får agera mot varandra och mot lärare i affärsstrategiska scenarier”.

Enligt självvärderingen gäller att ”genomförandet av kursutvärderingar är reglerat av universitetets kvalitetspolicy och görs i anslutning till varje kurs genom en elektronisk enkät [...]. Kursansvariga lärare kommenterar resultaten och redovisar eventuella åtgärder som

vidtagits/planeras med anledning av dem i en analys som skickas till prefekten för Handelshögskolan, som i sin tur rapporterar vidare till fakultetskansliet för sammanställning. Resultaten publiceras också på kursens hemsida ett par veckor efter kursens slut.” Detta system fungerar dock inte bra i praktiken, enligt intervjuerna med lärare och studenter. Ett problem är att frågorna i kursutvärderingarna är standardiserade och, därmed, inte anpassade till ämnes- och kursspecifika områden. Hög svarsfrekvens brukar kopplas till problem i kursen. Många lärare gör egna kompletterande undersökningar eller får informell feedback från studenter.

Vår bedömning är att uppdateringen av kurslitteraturen fungera bra men att det förmodligen skulle vara en fördel att delvis formalisera processen, framför allt för att på så vis etablera fasta beslutstidpunkter. Det är bra att moderna undervisningsformer i stor utsträckning utnyttjas i utbildningarna. Problemen med kursutvärderingarna föreligger även i national-ekonomi och statistik, samt på civilekonomutbildning, jfr efterföljande kapitel. De standardiserade kursutvärderingarna som endast består av fyra generella frågor måste kompletteras med kursspecifika aspekter. Om möjligt bör man också försöka skapa incitament för studenterna att delta i kursutvärderingarna och för lärarna att försöka påverka studenternas deltagande i positiv riktning.

- *Hur arbetar ni med att säkerställa måluppfyllelsen i de fall utvalda mål inte uppfylls i det självständiga arbetet?*

I lärarintervjun, med tillhörande kompletteringsfrågor per mail, framkom det att för uppsatser som inte godkänns på slutseminariet (betyg U eller F_x) finns det utrymme för 5 timmars ytterligare handledning, utöver grundtilldelningen på 25 timmar. Studenterna har maximalt fem möjligheter att revidera och komplettera sina examensuppsatser.

Vår bedömning är att det är bra att det finns utrymme för fem extra handledningstimmar för omarbetning av underkända uppsatser. Denna möjlighet saknas vid Linné- och Mittuniversitetet.

2. Undervisningen ska fokusera på studenter lärande

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att undervisningen fokuserar på att stimulera studentens lärande och kunskapsutveckling?*

Enligt självvärderingen stimuleras studenterna tidigt att inta en aktiv roll i sina läroprocesser. Det sker genom individuella och gruppbaseade uppgifter som redovisas muntligt och skriftligt men också genom att den första salstentan kommer mycket tidigt, redan efter två veckor. I vilka former studenternas lärande stimuleras varierar enligt självvärderingen med studieinriktning. T.ex. betonas kommunikativa färdigheter särskilt inom marknadsföring. För fastighetsekonomerna nämns bland annat att de genomför praktikfall och att de på kursen Fastighetsförmedling går igenom hela processen kring en fastighetsöverlåtelse. Studenterna i Programmet Internationella Affärer får istället planera en internationell lansering av en ”egen” produkt.

Vår bedömning är att ett aktivt och brett arbete genomförs för att stimulera studenternas aktiva lärande, på samtliga program.

3. Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet.

- *Hur säkerställs att utbildningen bedrivs utifrån en vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet?*

Tabell C.2 i Bilaga C visar att undervisningen på grundnivå bedrivs av lärare med minst magisterexamen medan disputerade lärare står för 45 procent av den totala undervisningstiden. Vid Linnéuniversitetet och Mittuniversitetet är andelarna 48 resp. 68 procent.

Enligt självvärderingen bygger alla läroböcker som används på etablerad forskning och vetenskapliga artiklar utnyttjas redan i de inledande kurserna. I examensarbetet finns krav på att kandidatsuppsatserna ska innehålla referenser till minst sju vetenskapliga artiklar. Det förekommer också att forskande personal bidrar till att förstärka utbildningens vetenskapliga grund, även på grundnivån. Vid lärarintervjun framkom att lärarna kan få maximalt 20 procent av tjänstetiden för forskning och pedagogikfortbildning. Lärarna förklarade att detta bestäms på årliga medarbetarsamtal, "tillsammans med prefekten diskuteras kompetensutveckling för både pedagogik och forskning – prefekten har ca 120 personer i sin personal". De intervjuade lärarna nämnde också att ganska många lärare får möjlighet att forska inom ramen för externfinansierade projekt och att detta också bidrar till att utveckla undervisningen.

Vår bedömning är att kurslitteraturen uppfyller kravet på vetenskaplig grund och även om kravet på minst 7 referenser till vetenskapliga artiklar i examensuppsatserna är stelbent är det ändå uttryck för en vetenskaplig ambition. Andelen disputerade lärare i den företagsekonomiska grundutbildningen behöver höjas till åtminstone 50 procent. Att den prefekt som fattar beslut om de anställdas kompetensutveckling och forskning har personalansvar för 120 personer torde inte vara en långsiktigt hållbar situation. Bedömargruppen rekommenderar att institutionen undersöker möjligheterna att dela upp ansvaret på flera personer.

- *Hur forskningsanknyts utbildningen?*

Enligt självvärderingen är det vanligt att lärarna använder sin egen forskning – t.ex. vid Centrum för tjänsteforskning (CTF) och Forum för redovisning – som praktiska exempel i undervisningen.

Vår bedömning är att utbildningens forskningsanknytning är god.

4. De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att verksamma i utbildningen har aktuell högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens?*

Enligt självvärderingen kräver universitetets anställningsordning 15 hp högskolepedagogisk utbildning både för anställning och för befordran (docentur och professur). Universitetspedagogiska enheten ansvarar för pedagogisk utbildning och validering av motsvarande kompetens.

Universitetet har även infört en pedagogisk karriärväg: lärare kan efter prövning bli befordrade till meriterade eller excellenta lärare. Ingen lärare har dock hittills prövat denna karriärmöjlighet.

Av självvärderingen framgår att 32 av 47 (68 procent) av lärarna har högskolepedagogisk kompetens. Dessutom har åtta lärare genomgått handledarutbildning.

Vår bedömning är att förutsättningarna för att säkra högskolepedagogisk kompetens är mycket goda. Att såpass få lärare genomgått handledarutbildning och ingen utnyttjat möjligheten till pedagogisk meritering reser dock frågor om de ekonomiska villkor som är kopplade till den pedagogiska fortbildningen. Självvärderingen innehåller ingen information om detta men bedömargruppen menar att institutionen bör sammanställa sådan information och överväga om de ekonomiska villkoren behöver förbättras.

5. Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

Av självvärderingen framgår att ett externt råd har inrättats för ändamålet, med representanter från näringslivet, offentliga sektorn, ideella och politiska organisationer, samt forskarvärlden. Via en särskild utvecklingsledare med ansvar för externa relationer har man också kontakt med ett 20-tal företag och organisationer utanför universitetet. Den ackreditering enligt AACSB (Association to Advance Collegiate Schools of Business) som pågår innehåller också element som avser utbildningens användbarhet.

Självvärderingen innehåller även exempel på hur man utnyttjar gästföreläsare för att öka kursernas praktiska relevans. Från studentintervjuerna framkommer det dock att det finns en variation och att det ibland "har varit ganska dåligt. Mäklare och fastighetsförvaltare har varit och talat om betydelsen av olika kurser, men inte så ofta". Som nämnts ovan, förekommer det även att frågeställningar från företag och organisationer kan ligga till grund för examensarbeten.

Regelbundna arrangemang för att stärka kontakterna mellan utbildningen och arbetslivet tas också upp i självvärderingen – månatliga frukostar där ett företag eller organisation står som värd och årliga aktiviteter, t.ex. Handelshögskolans dag och Hotspot, en arbetsmarknadsdag.

Vår bedömning är att arbetet med att säkerställa utbildningens relevans och användbarhet är omfattande och omsorgsfullt. Att flera av åtgärderna är återkommande är extra positivt.

- *Vilka resultat kan påvisas av arbetet med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

I självvärderingen nämns alumniundersökningar som genomfördes 2016 och 2010. Av samma källa framgår också att vissa av gästföreläsarna från sin vardagliga praktik hämtar en frågeställning som studenterna får arbeta med, som en del i kursens examination, framför allt inom marknadsföring och service management. Enligt självvärderingen förekommer det vidare att examensarbeten skrivs inom ramen för samarbeten med företag eller organisationer.

Vår bedömning är att alumniundersökningarna är svåra att värdera eftersom de har låg svarsfrekvens, vilket gör att deras representativitet kan sättas ifråga. Att gästföreläsare kan få tillfälle att pröva frågeställningar från sin yrkesverksamhet på studenterna menar bedömargruppen är ett bra sätt att ge studenterna incitament att gå på gästföreläsningarna. Att hämta frågeställningar för examensarbeten från näringslivet och offentliga sektorn kan också vara positivt men det är viktigt att sådana samarbeten genomförs utan att man ger avkall på gängse akademiska principer (vilket också framhålls i självvärderingen).

6. Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att det finns utbildningsnära studentinflytande?*

Enligt självvärderingen tillgodoses studentinflytandet genom representation i det externa rådet, institutionsrådet och i Handelshögskolans sektionsråd. Man framhåller vidare att informella kontakter mellan elever och lärare under pågående kurser är betydelsefulla. Ifråga om uppföljning hänvisas till de standardiserade kursutvärderingarna och att dessa ofta kompletteras med kursspecifika utvärderingar genomförda av de aktuella lärarna.

De studentrepresentanter som intervjuades menade att de hade stort inflytande. De påpekade dock att många studenter inte bryr sig om att göra formella klagomål om de är missnöjda och att detta troligtvis beror på bristande information om vilka vägar det finns att gå.

Vår bedömning är att det finns formella kanaler för studentinflytandet och att dessa utnyttjats och ger resultat. Studentintervjuerna pekar dock på att fler studenter behöver uppmuntras till att ta upp förbättringsmöjligheter och informeras hur detta kan göras. Det informella inflytandet ser bedömargruppen som ett viktigt komplement till det formella inflytandet och som en särskild kanal för enskilda studenter.

- *Vilka påvisbara resultat har arbetet med studentinflytande lett till?*

Enligt studentintervjuerna har studentinflytandet lett till förändringar. Så här uttryckte sig en av studentrepresentanterna: ”Ja vi har stort inflytande, inte på kursutbud men på utformning och innehåll och en kurs som fått väldigt mycket kritik har tagits bort”.

Vår bedömning är att studenterna faktiskt har inflytande men att möjligheterna till detta inflytande skulle kunna utnyttjas i större utsträckning.

7. I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningen?*

Av självvärderingen framgår att jämställdhet givits status som ett universitetets tre kärnvärden, jämte mångfald och ett demokratiskt synsätt. Universitetet har också nyligen antagit en handlingsplan för jämställdhetsintegrering. I självvärderingen nämns att teorier om könsmaktsordning, könade organisatoriska praktiker och könsroller tas upp i undervisningen. Könsaspekter tas också upp i den tillämpade undervisningen, exempelvis rörande mäklarrollen i fastighetsekonomi och kön som segmenteringsvariabel i marknadsföring. Man strävar också efter att eliminera könsstereotyper i de exempel och uppgifter som används i undervisningen.

I intervjun med studenterna svarade en av dem: ”Det känns som ett jämställt universitet och som aktiv i studentkåren vet man att det är en fråga man jobbar med.”

Vår bedömning är att man tillämpar ett jämställdhetsperspektiv i utbildningen. Däremot finns det könsbalanser bland lärarna inom hela företagsekonomiutbildningen, jfr Sammanfattning och reflektioner i början av detta kapitel.

Slutsatser och rekommendationer

Är bra - goda exempel

- Vissa uppsatser bygger på en stark vetenskaplig grund. Detta visas i och med att tidigare forskning redovisas på ett trovärdigt sätt, tänkbara forskningsfrågor diskuteras och metodval motiveras och genomförs bra.
- Programmet Fastighetsekonomi har en struktur som säkerställer en progression i utbildningen.
- Moderna undervisningsformer tillämpas, såsom flipped classroom, och modern teknik utnyttjas också, t ex mentometermätningar för omedelbar feedback till läraren.
- Ett medvetet och brett arbete genomförs för att stimulera studenternas aktiva lärande.

Kan åtgärdas

- Studenternas kritiska förhållningssätt kan utvecklas, t.ex. i förhållande till olika informationskällor.
- Alternativa teorier och metoder behöver tydligare diskuteras utifrån forskningsfrågor.

Bör åtgärdas

- De disputerade lärarnas andel av den totala undervisningstiden i företagsekonomi på grundnivån bör öka.
- Karlstad universitet bör arbeta för att minska könsobalanser bland lärarna.
- I programmen Fastighetsekonomi och Internationella affärer behöver utbildningen ge studenterna djupare kunskaper om företagsekonomins vetenskapliga grunder och dess metodarsenal.
- Utbudet av metodkurser behöver utökas i såväl Fastighetsekonomi som Internationella affärer.
- Rekryterings-, meriterings-, utvärderings- och lönesättningsrutinerna behöver förändras så att de bättre stödjer de anställdas karriärplanering, framför allt kvinnornas.
- Att den företagsekonomiska institutionen har en prefekt med ansvar för 120 anställda är inte optimalt – man bör överväga att dela upp ansvaret på flera personer.

Måste åtgärdas

- Problemanalyserna i uppsatserna inom fastighetsekonomi måste bli bättre. De är alltför ofta svaga med få referenser till tidigare forskning. Därmed ges ingen orientering om aktuella forskningsfrågor och behov av forskning motiveras inte tillräckligt.
- De nuvarande standardiserade kursutvärderingar som inte tar hänsyn till det specifika innehållet i kurserna fungerar inte – informationen är för allmän och svarsfrekvenserna nära noll. En återgång till de kursspecifika utvärderingar som man tidigare framgångsrikt tillämpade är en möjlighet.
- Vid betygssättningen av kursprestationer måste den relativa betydelsen av individuella resp. grupprestationer tydliggöras, för att säkerställa att bedömningar kan göras av i vilken utsträckning lärandemålen har uppfyllts av alla studenter.
- Bedömningen av samförfattade examensuppsatser måste tydligt avspegla bidragen från respektive författare. För detta ändamål är det nödvändigt att utveckla kriterierna och rutinerna för betygssättningen – att studenterna i uppsatsen ska redovisa hur det har fördelat arbetet sinsemellan är inte tillräckligt.

3.1.1 Fastighetsekonometriprogrammet

Inga specifika kommentarer utöver de som givits ovan.

3.1.2 Internationella affärer

Bedömargruppen konstaterar att det var olyckligt att den inte fick tillfälle att granska några examensuppsatser från detta program, se vidare Bilaga C, avsnitt 9.1.

3.2 Magisterexamen

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen för magisteruppsatser inom företagsekonomi framgår av Tabell 3. Färgkoderna och den grad av måluppfyllelse de motsvarar definieras i kapitel 2, avsnitt 2.3.1. I regel har uppsatserna bedömts av en granskare. I några fall, vid osäkerhet om bedömningen, har uppsatsen bedömts av två granskare, vars bedömningar sedan har vägts samman. I Tabell 3 finns ett sådant exempel, på rad 3.

Efter tabellen återges grunden för de bedömningarna som visar på mycket hög måluppfyllelse eller på gränsen till mycket hög måluppfyllelse, respektive bristande måluppfyllelse. Goda exempel baseras på de förra medan åtgärdsförslag baseras på de senare.

Granskare	Program	Mål K1	Mål F1	Mål F2	Mål V1
AP	Marknadsföring			–	
HL	Redovisning och styrning			–	
LN & EM	Redovisning och styrning				
LN	Redovisning och styrning			–	
LN	Marknadsföring				

Tabell 3. Måluppfyllelse för magisteruppsatser i företagsekonomi vid Karlstad universitet

Mål K1: visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl överblick över området som fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

“Författaren visar god kunskap om litteratur i skärningspunkten mellan företagsledning, organisationskultur och kontrollsystem.” (Granskare LN)

Mål F1: visa förmåga att integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”I teorin går författarna igenom forskning kring vart och ett av ett antal begrepp. Bättre integration hade kunnat visas genom att t ex utveckla en konceptuell modell baserat på teori-genomgången. Modellen hade kunnat styra analysen.” (Granskare AP)

Mål F2: visa förmåga att självständigt identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar.

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

”Författarna identifierar en relevant frågeställning utifrån tidigare forskning och ett praktiskt problem.” (Granskare HL)

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

“Forskningsfrågan kan besvaras med ja eller nej och hypoteserna är oklart formulerade. Den valda metoden är lämplig men genomförandet är inte bra.” (Granskare LN)

”Förf vet inte hur man formulerar hypoteser. [...]. Ingen diskussion om svarsfrekvens och bortfall. Redovisningen av resultaten [...] ostrukturerad och oklar. Förf tolkning av resultaten går inte att förstå [...]. Slutsatserna baseras på obegripliga korrelationsanalyser som inte (på något sätt) kan ge underlag till de kausalslutsatser som förf vill dra.” (Granskare EM)

Mål V1: visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

“Diskussionen av teoretiska och praktiska aspekter på arbetet är mycket begränsad. Etiska reflektioner saknas helt vilket är överraskande med tanke på uppsatsämnet karaktär.” (Granskare LN)

”Bedömningarna med hänsyn till vetenskapliga aspekter är helt otillräckliga. Förf snuddar vid samhällliga aspekter” (Granskare EM).

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten.

- Hur bidrar utbildningens olika delar till att skapa förutsättningar för att sammantaget uppfylla utbildningens samtliga examensmål (konstruktiv länkning)?

Vår bedömning baserar sig på följande fem dimensioner:

- i) Teori
- ii) Metod
- iii) Progression
- iv) Självständigt arbete och reflektion
- v) Kunskaps- och färdighetskontroll.

Teori

För grundnivån, se motsvarande kommentarer för kandidatexamen. Bland de kurser som tillkommer på magisternivån ingår Sustainable business and leadership (15 hp) på samtliga program. Teoriinnehållet i denna kurs är svårt att bedöma. Därutöver tillkommer på programmet för Redovisning och styrning kurserna Accounting and Control (7,5 hp) samt International financial accounting (7,5) vilka fördjupar utbildningens teoriinnehåll. På programmen Service management och Marknadsföring tillkommer på motsvarande sätt kurserna Advanced service management (15 hp) och Business marketing (15 hp), varav åtminstone den första innebär en teoretisk fördjupning.

Vår bedömning är att den teoretiska fördjupningen i förhållande till kandidatnivån är relativt begränsad och svarar mot mellan 15 och 30 hp.

Metod

Samtliga tre program innehåller kursen Grundläggande statistik och regressionsanalys på 15 hp.

Vår bedömning är att det är positivt att studenterna läser statistik men att kursen är för elementär – den borde ha givits redan på kandidatnivån. På magisternivå är det naturligt att läsa en mer avancerad kurs, exempelvis Statistik – fortsättningskurs för ekonomer som ges under den sjätte terminen på civilekonomutbildningen.

Progression

För grundnivån, se motsvarande kommentar för kandidatexamen. Progressionen därefter kan bedöms med hjälp av det just sagda om teori och metod.

Vår bedömning

Med avseende på teoretiska kunskaper är progression inte uppenbar. När det gäller metodkunskaper innebär förvisso tillkomsten av en kurs i statistik att progressionen finns där, men den kommer för sent och är för svag.

Självständigt arbete och reflektion.

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

Kunskaps- och färdighetskontroller

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

- *På vilket systematiskt sätt och med vilken effekt sker det utbildningsnära utvecklings- och förbättringsarbetet?*

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

- *Hur arbetar ni med att säkerställa måluppfyllelsen i de fall utvalda mål inte uppfylls i det självständiga arbetet?*

Se motsvarande kommentar för kandidatnivån.

Vår bedömning är att det över för fem extra handledningstimmar för omarbetning av underkända uppsatser på magisternivå också bör ges mer tid för den grundläggande handledningen än på kandidatnivå, vilket inte är fallet för närvarande. Med mer tid för grundläggande handledning kan risken minska för att uppsatsen underkänns på slutseminariet.

2. Undervisningen ska fokusera på studenters lärande.

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att undervisningen fokuserar på att stimulera studentens lärande och kunskapsutveckling?*

Utöver motsvarande kommentarer för kandidatnivån kan noteras att man i självvärderingen betonar vikten av att studenterna relaterar sina teoretiska kunskaper till empiriska företeelser genom metodologiska överväganden. För detta ändamål utnyttjas både klassiska seminarier och ”flipped classroom-upplägg där studenter i olika konstellationer får redogöra både för sitt eget och andras lärande i roterande smågruppssammansättningar”. Man nämner också resultatredovisningar i form av posterutställningar.

Vår bedömning är att arbetet med att stimulera studenternas lärande och kunskapsutveckling genomtänkt och modernt, i den meningen att det inkluderar nya undervisningstekniker och icke-konventionella (men forskningsanknutna) former för resultatredovisning.

3. Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet.

- *Hur säkerställs att utbildningen bedrivs utifrån en vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet?*

Av Tabell C.3 i Bilaga C framgår att undervisningen på den avancerade nivån vid Karlstads universitet bedrivs av lärare med minst magisterexamina medan disputerade lärare står för 85 procent av den totala undervisningstiden. Vid Linnéuniversitetet och Mittuniversitetet är andelarna 96 respektive 91 procent.

Vad gäller kurslitteratur och lärarnas möjligheter till forskning och kompetensutveckling se motsvarande kommentarer för kandidatnivån. Därutöver noterar bedömargruppen att kravet på referenser till vetenskapliga artiklar i magisteruppsatser är 12, och således högre än för kandidatuppsatser (7).

Vår bedömning är att det är önskvärt att andelen disputerade lärare höjs till de nivåer som föreligger vid Mitt- och Linnéuniversitetet, dvs över 90 procent. Kravet på 12 referenser till vetenskapliga artiklar i magisteruppsatserna framstår som egendomligt mekaniskt för bedömargruppen – hur många referenser som är lämpligt måste naturligtvis avgöras från fall till fall. I övrigt, se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

- *Hur forskningsanknyts utbildningen?*

Enligt självvärderingen används vetenskapliga artiklar i större utsträckning i undervisningen på magisternivå än på kandidatnivå. I övrigt, se motsvarande kommentar för kandidatnivån.

Vår bedömning

Att inslaget av vetenskapliga artiklar stiger med den akademiska nivån är bra, och naturligt. I övrigt, se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

4. De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens.

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att verksamma i utbildningen har aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens?*

Se motsvarande kommentar för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

5. Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället.

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

Se motsvarande kommentar för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

- *Vilka resultat kan påvisas av arbetet med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

6. Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att det finns utbildningsnära studentinflytande?*

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

- *Vilka påvisbara resultat har arbetet med studentinflytande lett till?*

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

7. I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande.

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningen?*

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

Slutsatser och rekommendationer utöver de som dragits/givits för kandidatnivån

Är bra – goda exempel

- Exempel finns på att författare av uppsatser redovisar god kunskap om relevant litteratur och kan identifiera frågor baserat på tidigare forskning och praktiska problem.
- Moderna undervisningstekniker, t.ex. flipped classroom, utnyttjas i undervisningen och på vissa kurser tillämpas moderna och intressanta former för resultatredovisning, t.ex. posterutställningar.

Kan åtgärdas

- Andelen disputerade lärare på den avancerade nivån är inte låg, 85 procent, men kan höjas så att den kommer upp i nivå med motsvarande andelar på Mitt- och Linné-universitet, 91 respektive 96 procent.
- Kravet på 12 referenser till vetenskapliga artiklar i magisteruppsatsen kan ersättas med en rekommendation som anger att antalet är ett riktmärke och att vilket antal som är lämpligt får avgöras från fall till fall.

Bör åtgärdas

- För empiriska studier som testar hypoteser bör genomgången av forskning kring olika begrepp mynna ut i en modell som integrerar begreppen. Modellen är sedan grunden för hypoteserna och analysen.
- En översyn av den teoretiska litteraturen på magisternivå bör göras för att säkerställa att den tydligt fördjupar studenternas teoretiska kunskaper relativt med kandidatnivån.

Måste åtgärdas

- Nivån på metodkursen på magisternivå måste höjas. Granskningen av examensuppsatserna tyder på att den nuvarande kursen Grundläggande statistik och regressionsanalys inte räcker till.
- Antalet timmar för handledning av magisteruppsatser måste höjas. För närvarande är antalet detsamma som för kandidatuppsatser, vilket inte rimligt – även om båda uppsatserna motsvarar 15 hp är kraven högre på magisteruppsatserna.

3.2.1 Marknadsföring

Inga specifika kommentarer utöver de som givits ovan.

3.2.2 Redovisning och styrning

Inga specifika kommentarer utöver de som givits ovan.

3.2.3 Service Management

Bedömargruppen konstaterar att det var olyckligt att den inte fick tillfälle att granska några examensuppsatser från detta program, se vidare Bilaga C, avsnitt 9.1.

3.3 Masterexamen

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen för mastersuppsatser inom företagsekonomi framgår av Tabell 4. Färgkoderna och den grad av måluppfyllelse de motsvarar definieras i kapitel 2, avsnitt 2.3.1.

Efter tabellen återges grunden för de bedömningarna som visar på mycket hög måluppfyllelse eller på gränsen till mycket hög måluppfyllelse, respektive bristande måluppfyllelse. Goda exempel baseras på de förra medan åtgärdsförslag baseras på de senare.

Granskare	Program	Mål K1	Mål F1	Mål F2	Mål V1
HL	Redovisning och styrning				
HL	Service management			–	
LN	Fristående kurs				
LN	Marknadsföring				

Tabell 4. Måluppfyllelse för mastersuppsatser i företagsekonomi vid Karlstad universitet.

Mål K1: visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Aktuella referenser saknas, de använda teorierna är gamla och beprövade sedan tidigare. Forskningsfrågan av praktisk natur. Kvalitativ textanalys väljs som metod men i praktiken väljs teman på förhand utifrån vad som tidigare använts i vetenskaplig artikel och utfall redovisas även kvantitativt. Denna mix kommenteras inte.” (Granskare HL)

Mål F1: visa förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Författarna förhåller sig bitvis mycket okritiskt till sitt material (uppgifter publicerade av en koncern). Resultatredovisningen är bitvis rörig och svår att överblicka.” (Granskare HL)

Teorigenomgången är mycket kortfattad och fragmenterad.” (Granskare HL)

“Författarna använder en referensram som andra har utvecklat. Det framgår inte i vilken utsträckning de har förmåga att utveckla en egen referensram.” (Granskare LN)

Mål F2: visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete.

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”En relevant frågeställning identifieras som dock har mycket begränsat vetenskapligt värde.” (Granskare HL)

“Författarnas förmåga att formulera forskningsfrågor är svag. Alla tre frågorna kan besvaras med ja eller nej.” (Granskare LN)

“Källorna till det empiriska materialet är ofullständiga vilket gör det svårt att värdera studiens kvalitet.” (Granskare LN)

Mål V1: visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

“Författarna visar en god förmåga att diskutera teoretiska och praktiska implikationer av sin studie. Etiska aspekter diskuteras också på ett bra sätt.” (Granskare LN)

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten.

• Hur bidrar utbildningens olika delar till att skapa förutsättningar för att sammantaget uppfylla utbildningens samtliga examensmål (konstruktiv länkning)?

Vår bedömning baserar sig på följande fem dimensioner:

- i) Teori
- ii) Metod
- iii) Progression
- iv) Självständigt arbete och reflektion

v) Kunskaps- och färdighetskontroller

Teori

Enligt självvärderingen tillkommer på masternivå, jämfört med magisternivå, en obligatorisk kurs: Aktuell företagsekonomisk forskning (15 hp). Därutöver tillkommer kurser omfattande sammanlagt 30 hp av vilka minst 15 måste vara i företagsekonomi och minst 15 måste vara på avancerad nivå. Med avancerad nivå avses då åtminstone magisternivå.

En underliggande idé förefaller vara att bredda teoriinnehållet på masterprogrammen genom en slags ”korsbefruktning”, på magisternivå, mellan de tre inriktningarna, dvs. Service management, Redovisning och styrning samt Marknadsföring. Exempelvis får studenterna på masternivå i Service management som valbara kurser i företagsekonomi läsa International financial accounting (7,5 hp) och Accounting and control (7,5), vilka annars ges på magisternivå i Redovisning och styrning. Omvänt får studenterna på masternivå i Redovisning och styrning som valbar kurs i företagsekonomi läsa Advanced service management, som annars ges på magisternivå i Service management. Av de valbara kurserna ser bedömargruppen endast en som inte förefaller vara på magisternivå, nämligen Financial risk management som utgör valbar kurs för masterstudenter i Redovisning och styrning. Olyckligtvis framgår det inte av självvärderingen hur många hp kursen motsvarar.

Slutligen tillkommer 15 hp valfria kurser som kan väljas bland Affärskulturer – lokalt och globalt (7,5 hp), English for international students (15 hp), Ledarskap och personlighet (7,5)

Vår bedömning är att den teoretiska fördjupningen på masternivå är ytterst begränsad. I vilken utsträckning kursen Aktuell företagsekonomisk forskning (15 hp) medför djupare teoretiska kunskaper är oklart, men även om den antas göra så är det otillräckligt. De valbara kurserna utgör innebär ju inte fördjupning utan breddning, med ett undantag (Financial risk management).

Vad gäller de valfria kurserna noterar bedömargruppen med förvåning möjligheten att English for international students (15 hp). Bedömargruppens uppfattning är att studenter på masternivå kan förväntas ha tillräckliga kunskaper i engelska. Om, mot förmodan, så inte skulle vara fallet menar bedömargruppen att det är orimligt att avsätta en halv termins studier på masternivå för att råda bot på tillkortakommandet – det bör vara den enskilde studentens ansvar att införskaffa dessa färdigheter.

Metod

Jämfört med magisternivån är det endast en kurs på mastersnivån som möjligen kan erbjuda utvidgade och fördjupade metodkunskaper, nämligen kursen Aktuell företagsekonomisk forskning (15 hp). Detta menar bedömargruppen är otillfredsställande. Vid genomgången av magisternivån är bedömningen att metodkursen på den nivån – Grundläggande statistik och regressionsanalys – är alltför elementär.

Vår bedömning

Vid genomgången av magisternivån ovan var bedömningen att metodkursen på den nivån, Grundläggande statistik och regressionsanalys, är alltför elementär – *på magisternivån*. Uppenbart är den då helt otillräcklig på masternivå. Bedömargruppen ser det som helt nödvändigt att göra kursen Statistik – fortsättningskurs för ekonomer, som ges på civilekonomprogrammet, till obligatorisk kurs på masternivå. Därutöver bör även kursen Vetenskapliga metoder i företagsekonomi, som också ges på civilekonomprogrammet, göras obligatorisk på masternivå.

Progression

Progression i meningen att studenterna rör sig mot högre färdighetsnivåer inom givna kunskapsområden är svår att se vid en jämförelse mellan magister- och mastersnivåerna i de tre studieprogrammen. Om man däremot ser på begreppet i vid mening, som innebärande förvärvande av nya kunskaper (över huvud taget), kan den breddning av kunskapsinnehållet som är den väsentliga skillnaden mellan magister- och mastersnivån också ses som progression.

Vår bedömning

Bedömargruppen menar att det är mest naturligt att se på progression som förvärvande av högre färdighetsnivåer inom givna kunskapsområden och gör då bedömningen att en tydlig progression mellan magister- och mastersnivå inte föreligger.

Självständigt arbete och reflektion.

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

Kunskaps- och färdighetskontroller

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

- *På vilket systematiskt sätt och med vilken effekt sker det utbildningsnära utvecklings- och förbättringsarbetet?*

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

- *Hur arbetar ni med att säkerställa måluppfyllelsen i de fall utvalda mål inte uppfylls i det självständiga arbetet?*

Lärarintervjun, med tillhörande kompletteringsfrågor per mail, visar att för uppsatser som på slutseminariet tilldelas betyg U eller F_x finns det utrymme för 5 timmar ytterligare handledning, utöver grundtilldelningen på 40 timmar. Studenter har maximalt fem möjligheter att komplettera, därefter tillåts inte omregistrering.

Vår bedömning är att det är bra att det finns utrymme för fem extra handledningstimmar för omarbetning av underkända uppsatser. Däremot menar bedömargruppen att grundtilldelningen av handledningstimmar förefaller vara väl generös och att det finns anledning att överväga att överföra en del av dem till handledning av magisteruppsatser; jfr motsvarande bedömning för magisternivån.

2. Undervisningen ska fokusera på studenters lärande.

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att undervisningen fokuserar på att stimulera studentens lärande och kunskapsutveckling?*

Se motsvarande kommentar för magisternivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för magisternivån.

3. Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet.

- *Hur säkerställs att utbildningen bedrivs utifrån en vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet?*

Se motsvarande kommentar för magisternivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för magisternivån.

- *Hur forskningsanknyts utbildningen?*

Se motsvarande kommentar för magisternivå – motsvarande förhållande råder mellan magister- och mastersnivå.

Vår bedömning

Se motsvarande kommentar för magisternivån.

4. De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens.

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att verksamma i utbildningen har aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens?*

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

5. Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

- *Vilka resultat kan påvisas av arbetet med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

6. Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att det finns utbildningsnära studentinflytande?*

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

- *Vilka påvisbara resultat har arbetet med studentinflytande lett till?*

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

7. I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande.

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningen?*

Se motsvarande kommentarer för kandidatnivån.

Vår bedömning

Se motsvarande bedömning för kandidatnivån.

Slutsatser och rekommendationer utöver de som dragits/givits för magisternivån

Är bra – goda exempel

- Vissa författare av uppsatser har en god förmåga att diskutera teoretiska och praktiska implikationer, inklusive etiska aspekter.

Kan åtgärdas

- En omfördelning kan övervägs av en del av grundtilldelningen av handledningstimmar på masternivån, vilken är generös (40 timmar), till magisternivån där den inte är större än på kandidatnivån (25 timmar).

Bör åtgärdas

- Den valfria kursen English for international students bör tas bort och ersättas med en kurs med teoretiskt eller metodologiskt företagsekonomiskt innehåll. Studenter på masternivå kan förväntas behärska engelska – om inte, är det orimligt att de får tillgodoräkna sig motsvarande en halv termins studier genom att lära sig språket.

Måste åtgärdas

- I examensarbetet måste källhänvisningar och referenser vara tydliga och fullständiga – brister i detta avseende är oacceptabla på mastersnivå.
- Kvaliteten på masteruppsatserna i allmänhet måste förbättras. Enligt Tabell 4 uppvisade alla de granskade uppsatserna bristande måluppfyllelse med avseende på minst ett av de fyra lärandemålen. Tabellen visar att behovet av förbättring är som störst ifråga om studenternas förmåga att systematiskt integrera kunskap, formulera frågeställningar och tillämpa adekvata metoder (målen F1 och F2)
- Teoriinnehållet i masterutbildningarna måste fördjupas (istället för att, som för närvarande, breddas) för att säkra en progression i lärandet.
- Även metodkurserna måste utökas och fördjupas – även här kan progressionen ifrågasättas. I nuläget åtgärdas inte på masternivå de brister som föreligger på kandidat- och magisternivå. En förstärkning med avseende på kvantitativa metoder, t.ex. i form av den fortsättningskurs i statistik som ges på civilekonomutbildningen, framstår som särskilt angelägen. Men även färdigheterna i kvalitativa metoder

behöver förbättras, förslagsvis genom (delar av) kursen Vetenskapliga metoder i företagsekonomi, som också ges i civilekonomutbildningen.

3.3.1 Marknadsföring

Inga specifika kommentarer utöver de som givits ovan.

3.3.2 Redovisning och styrning

Inga specifika kommentarer utöver de som givits ovan.

3.3.3 Service Management

Endast en uppsats att bedöma. Denna får ju tyvärr representera utbildningen i Service management vid Karlstads universitet och ger då inga positiva indikationer.

4 Nationalekonomi

Sammanfattning och reflektioner

I enlighet med nationalekonomisk produktionsteori kan utbildningsprocessen beskrivas i termer av inputs, produktionsteknologi och outputs. Denna referensram lämpar sig väl för sammanfattning och reflektioner.

Inputs utgörs av studenter, lärare, undervisningsmaterial och lokaler. Lokaler kan vi här bortse ifrån genom att göra de rimliga antagandena att lokaler är tillgängliga och att de utnyttjas i fixa proportioner till övriga inputs.

När det gäller studenterna har vi konstaterat att vissa har bristande förkunskaper i matematik. Detta kan hanteras på tre olika sätt: i) genom att begränsa intagningen till studenter med tillräckliga förkunskaper, ii) genom att åtgärda bristerna med hjälp av stödundervisning eller iii) genom att anpassa undervisningen (nedåt) till de lägre förkunskaperna. I nuläget har man valt en kombination av ii) och iii) – man erbjuder stödundervisning på frivillig basis och ger A-kurser med lägre krav på matematikkunskaper för studenterna på pol.kand.-programmet.

Ifråga om lärarna har vi konstaterat att de besitter hög kompetens. Samtliga sju är disputerade och tre är dessutom docenter.

Undervisningsmaterialet för A-, B- och C-nivåerna är enligt vår bedömning förhållandevis uppdaterat och ändamålsenligt med avseende på läroböcker i nationalekonomisk teori, med undantag av litteraturen till den ovannämnda A-kursen med lägre matematikkrav. Metodläroböckerna menar vi behöver utökas, framför allt med avseende på grundläggande statistik, som sannolikhetsteori och hypotesprövning. Litteratur på D-nivån är svårt att uttala sig om, i dagsläget erbjuds endast en (metod)kurs som specifik D-kurs. I övrigt är C- och D-kurserna till synes lika men säges (i självvärderingen) innehålla ett extra moment när de ges på D-nivån. Hur detta extra moment avspeglas i kurslitteraturen framgår dock inte. Slutligen utgör vetenskapliga artiklar ett vanligt inslag i kurslitteraturen, vilket är positivt.

Produktionsteknologin kan här ses som synonym med formen på undervisningen, vilken kan karakteriseras som traditionell. Föreläsningar kombineras med självständigt arbete, individuellt eller i grupp, som redovisas skriftligt eller muntligt i seminarieform. Uppläggningsen av det självständiga arbetet ger ett genomtänkt och välstrukturerat intryck med kopplingar till aktuella samhällsproblem och forskning.

Outputs utgörs i dagsläget av studenter med kandidat- och magisterexamina. På sikt kan mastersstudenter tillkomma – man planerar för att jämte den ettåriga påbyggnaden för magisterexamen ha en tvåårig påbyggnad för mastersexamen.

I ett produktionsteoretiskt perspektiv bör outputs dels bedömas som sådana, dels i termer av mixen av olika outputs och hur förhåller sig till varandra. För enkelhets skull diskuterar vi här outputs utifrån de stickprov av examensuppsatser som vi har fått att bedöma.

Vi noterar att kvalitetskraven måste skärpas på kandidatuppsatserna – alltför många innehåller alltför många brister, ifråga om både teori och metod. Det finns flera tänkbara orsaker till dessa brister. Antagningen av studenter med otillräckliga förkunskaper (se ovan) kan vara en orsak men det kan också vara så att man antagit fler studenter än man kunnat ge adekvat handledning. Slutligen kan det helt enkelt vara så att man har släppt igenom uppsatser som hållit för låg standard.

Magisteruppsatserna skiljer sig på ett fördelaktigt vis från kandidatuppsatserna. Flera av magisteruppsatserna håller en förbluffande hög kvalitet, både teoretiskt och metodologiskt och är dessutom välstrukturerade och väl skrivna. Tyvärr saknar vi information om i vilken utsträckning dessa uppsatser har föregåtts av kandidatuppsatser framlagda vid Karlstads universitet. Det hade kunnat ge viss information om hur många kandidater man behöver utbilda för att få fram ett tillräckligt antal goda magisterämnen. Men magisterstudenter kan naturligtvis också ha tagit sina kandidatexamina vid andra universitet. Från lärarna vet vi att man även har tagit emot utländska magisterstudenter

Slutsatser och rekommendationer för hela huvudområdet

Problemet med att vissa av de antagna studenterna har för svaga grundkunskaper i matematik måste åtgärdas. Den nuvarande både-och-lösningen där studenterna på frivillig väg kan ta del av stödundervisning samtidigt som man erbjuder pol.kand.-studenter med otillräckliga grundkunskaper enklare kurser och litteratur på A-nivån riskerar att bli en varken-eller-lösning. Många av de studenter som skulle behöva stödundervisning utnyttjar den inte och de studenter som väljer de enklare kurserna får istället problem senare.

Vår rekommendation är att ett obligatoriskt diagnostiskt test i matematik läggs in direkt i början av utbildningen, åtföljt av obligatoriskt deltagande i stödundervisning för dem som enligt det diagnostiska testet är i behov av sådan. Därmed kan de enklare varianterna av A-kurserna tas bort och ytterligare en helt nödvändig förändring genomföras: skärpta krav på kandidatuppsatserna.

Skillnaderna mellan C- och D-kurser måste tydliggöras och utbudet av D-kurser utökas. Detta är särskilt viktigt för möjligheterna att realisera planerna på en mastersutbildning. Vår bedömning är att förutsättningar finns för en mastersutbildning och att ambitionen att införa en sådan är rimlig.

För att säkerställa att läromedlen även framgent är av hög kvalitet bör formella rutiner för uppdatering av undervisningsmaterial inrättas – den informella ordning som råder idag är alltför beroende av engagemanget hos enskilda lärargrupper. Vidare måste kursutvärderingarna ändras helt. De utvärderingar som används nu är oanvändbara eftersom de inte adresserar det specifika innehållet i enskilda kurser och dessutom har ytterligt låga svarsfrekvenser.

Man kan överväga att öka lärarnas utrymme för kompetensutveckling och forskning, speciellt mot bakgrund av det planerade införandet av en mastersexamen. För närvarande

kan det garanterade utrymmet på 20 % ökas genom tillgång till forskningsmedel. Möjligheterna att generera externa forskningsmedel torde främst vara förbehållna de mest framgångsrika forskarna. Det kan därför finnas anledning att se över kriterierna för fördelning av interna forskningsmedel, för att säkra god kompetensutveckling för samtliga lärare.

Slutligen menar vi att det faktum att man idag har en fungerande traditionell undervisning (att falla tillbaka på) kan utnyttjas för att pröva nya metoder som blended learning och flipped classroom. Därigenom skulle man kunna samla kunskaper och erfarenheter för att säkra en framgångsrik och modern undervisning även i framtiden.

4.1 Högskoleexamen

Lämnas utan bedömning – ingen student har tagit ut någon högskoleexamen.

4.2 Kandidatexamen

Lämnas utan bedömning – ingen kandidatuppsats har inkommit för granskning.

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen för kandidatuppsatser inom nationalekonomi framgår av Tabell 5. Färgkoderna och den grad av måluppfyllelse de motsvarar definieras i kapitel 2, avsnitt 2.3.1. I regel har uppsatserna bedömts av en granskare. I några fall, vid osäkerhet om bedömningen, har uppsatsen bedömts av två granskare, vars bedömningar sedan har vägts samman. I Tabell 5 finns ett sådant exempel, på rad 2.

Efter tabellen återges grunden för de bedömningarna som visar på mycket hög måluppfyllelse eller på gränsen till mycket hög måluppfyllelse, respektive bristande måluppfyllelse. Goda exempel baseras på de förra medan åtgärdsförslag baseras på de senare.

Granskare	Program	Mål K1	Mål F1	Mål F2	Mål V1
AP	Fristående kurs		–		
AP& EM	Fristående kurs				
EM	Fristående kurs	–			
EM	Fristående kurs	–			
EM	Fristående kurs		–		

Tabell 5 Måluppfyllelse för kandidatuppsatser i nationalekonomi vid Karlstad universitet

***Mål K1:** visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.*

***Mål F1:** visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.*

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

”Studien utgår ifrån konsumtionsteori och olika faktorer som i allmänhet driver efterfrågan gås igenom på ett bra sätt. Data samlas in från olika källor och dess kvalitet diskuteras föredömligt.” (Granskare AP)

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”En kritisk och reflekterande diskussion saknas som skulle kunna leda till forskningsfrågan. Analysen blandas med en diskussion. Inga jämförelser görs med tidigare forskning.” (Granskare AP)

”Teorigenomgången är ofullständig. Merparten av referenserna är ofullständiga eller består endast av länkar. Bristen på aktuella data hade i större utsträckning kunnat kompenseras av utförligare analyser av historiska data.” (Granskare EM)

”Författaren visar förmåga att söka efter relevant information. Förmågan att på ett intressant sammanställa information är det sämre bevänt med. Värdering och kritisk tolkning kan knappast sägas förekomma.” (Granskare EM)

”Uppgifter från olika källor återges utan reflektion och några resonemang om vad den (förgivettagna) bristande samverkan mellan X och Y skulle kunna tänkas bero på förs inte.” (Granskare EM)

***Mål F2:** visa förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom givna tidsramar.*

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Identifieringen av vetenskapliga problem är svag, även om den praktiska relevansen finns. Ett syfte med teoretisk bäring saknas. Författarna nämner istället vad som skall undersökas samt hur analysen läggs upp. Frågeställningarna besvaras baserat på studien.” (Granskare AP)

”Forskningsfrågan motiveras inte baserat på någon redovisning av tidigare forskning och resultaten av studien diskuteras inte med referenser till andra studier. Färdighetsmålet uppfylls därmed inte.” (Granskare AP)

”Såsom studien genomförs går det inte att bilda sig en uppfattning om författarnas färdigheter i att använda kvantitativa metoder vilka annars skulle ha varit tillämpliga.” (Granskare EM)

”Någon problemformulering finns egentligen inte i uppsatsen. Förf säger sig veta vilka som behövde intervjuas och beskriver inte närmare hur urvalet har gått till. Varken intern eller extern validitet hos resultaten låter sig bedömas. Någon sammanställning och analys av intervjuavaren görs inte utan de återges endast löpande i texten.” (Granskare EM)

Mål V1: Visa förmåga att inom huvudområdet göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter.

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Förmågan att göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga aspekter är knappt acceptabel. Samhällsliga aspekter diskuteras inte alls vilket är olyckligt -- fungerande konkurrens leder till stora ekonomiska omfördelningar kan också ses som en etisk aspekt vilken följaktligen inte heller beaktas.” (Granskare EM)

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten

• *Hur bidrar utbildningens olika delar till att skapa förutsättningar för att sammantaget uppfylla utbildningens samtliga examensmål (konstruktiv länkning)?*

Vår bedömning baserar sig på följande fem dimensioner:

- i) Teori
- ii) Metod
- iii) Progression
- iv) Självständigt arbete och reflektion
- v) Kunskaps- och färdighetskontroller

Teori

Den teoretiska undervisningen har väsentligen en traditionell struktur med två inledande, grundläggande kvartsterminskurser (15 hp) i mikro- och makroekonomi på A-nivån. Dessa följs upp med (rena) fördjupningskurser på B- och C-nivåerna samt kurser som innebär både

fördjupning och breddning, det senare i form av tillämpningar eller metodelement. Tillämpningarna följer i flera fall lärarnas forskningsintressen. Exempel är Arbetsmarknadsekonomi (7,5 hp, B-nivå), Beteendekonomi (7,5 hp, C-nivå) och Industriell organisation (7,5 hp, B-nivå).

På A-nivån erbjuds också studenterna på pol.kand.-programmet en 30 hp "light-variant" med lägre krav på förkunskaper i matematik och engelska. Utöver att light-varianten är mera lätt-smält är distinktionen mellan mikro- och makroteori inte explicit. Kurspaketet har inrättats eftersom studenterna upplevde de traditionella mikro- och makrokurserna som alltför svåra. Men, som man skriver i självvärderingen, "light-varianten" medför att steget blir större för de som vill fortsätta på B-och C-nivå. Olyckligtvis framgår det inte av självvärderingen i vilken utsträckning studenter som har tagit "light-varianten" går vidare och hur deras examinationsgrad då förhåller sig till studenterna med den traditionella bakgrunden.

Vår bedömning är att den traditionella teoretiska undervisningen har en ändamålsenlig struktur. Vad gäller light-varianten menar vi att man helst bör överge den, i annat fall undersöka hur det fortsättningsvis går för de studenter som har valt detta alternativ, jämfört med studenter som har valt den traditionella studievägen. Om jämförelsen faller ut till fördel för den traditionella studievägen bör man definitivt överge light-varianten och istället satsa mer på inledande diagnostiska test och stödundervisning i matematik. Av genomförda intervjuer med studentrepresentanter framgår att det finns möjlighet att genomföra diagnostiska tester och gå inledande extrakurser i matematik. Dessa kurser är dock frivilliga och verkar inte utnyttjas i tillräcklig utsträckning av de elever som har otillräckliga förkunskaper.

Metod

Metodkurserna introduceras på B-nivån, dels i form av renodlade metodstudier (Kvantitativa metoder 6 hp resp. två kurser i Ekonometri på 6 resp. 7,5 hp), dels som en teorikurs med tillämpning (Mikroekonomi med kvantitativa metoder, 15 hp). På C-nivån erbjuds dels en kurs i tillämpad ekonometri (7,5 hp), dels Vetenskapliga metoder i nationalekonomi (7,5 hp). Utöver nämnda kurser torde det finnas metodinslag i flera andra B- och C-kurser, även om detta inte explicit framgår av kursbeteckningarna. Det förefaller dock som om de renodlade metodkurserna kunde vara både fler och mer omfattande. Enligt självvärderingen har man redan börjat röra sig i den riktningen på magisternivå: "Efter Högskoleverkets utvärdering 2011 vad gäller magisterexamen skärptes de kvantitativa delarna av utbildningen." Denna förändring underlättas om den börjar redan på kandidatnivån. Framför allt saknas grundläggande kurser i statistik – ekonometrikurserna går oftast direkt in på regressionsanalys och missar därmed sannolikhets teori och kunskaper om olika statistiska fördelningar. Sådana kurser bör ges i samarbete med statistiska institutionen. Här är det också relevant att jämföra med civilekonomutbildningen vid Karlstads universitet. Där läser alla en grundläggande kurs i statistik på 15 hp. Att utbudet av metodkurser i nationalekonomi inte är större än det är beror säkerligen på det begränsade intresset bland studenterna. Av självvärderingen framgår exempelvis att den mest omfattande metodkursen, Mikroteori med kvantitativa metoder (15 hp), endast hade 3 resp. 2 registrerade studenter åren 2016 resp. 2017.

Vår bedömning är att åtgärder bör vidtas för att öka intresset för metodfrågor och att man bör utöka utbudet av metodkurser. Ett sätt att stimulera intresset är att bjuda in praktiskt arbetande nationalekonomer som gästföreläsare och låta dessa beskriva sina arbetsuppgifter. Kursutbudet kan ökas genom att, liksom på civilekonomutbildningen, erbjuda kurser i grundläggande statistisk teori, företrädesvis i samarbete med statistiska institutionen.

Progression

På kandidatnivå är progressionen mindre av ett problem än på högre nivåer. Skälet är naturligtvis att kandidatnivån väsentligen innehåller grundläggande kurser. Men en viss fördjupning sker naturligtvis. Exempelvis finns mikro- och makrokurser på både A- och B-nivå och metodkurser på både B- och C-nivå. Några formella krav relaterade till (den underförstådda) progressionen, t ex att antagning till en mikrokurs på B-nivå förutsätter avklarad A-mikro, framgår dock inte av självvärderingen. Av självvärderingen går det inte heller att sluta sig till om studenter som har klarat grundkurserna lyckas bättre på fördjupningskurserna än de studenter som inte har klarat av grundkurserna.

Vår bedömning är att progressionen genom kurserna kan markeras tydligare och att information om hur resultat på grundkurser relaterar till resultat på fortsättningskurser är av intresse, inte bara för framtida utvärderingar utan även för universitetet.

Självständigt arbete och reflektion

Enligt självvärderingen innehåller redan den inledande A-kursen träning i (och examination av) att söka, värdera och kritiskt tolka information. Detta är utmärkt (ett konkret exempel skulle dock ha varit belysande). Självvärderingen innehåller flera goda exempel på självständigt arbete och reflektion i kurser på B- och C-nivå – såväl på individ- som gruppnivå. I självvärderingen nämns också att man uppmuntrar studenterna att individuellt träna på självständigt arbete genom att erbjuda ”bonus-uppgifter”, vilket vi menar är en god idé.

Vår bedömning är att såväl förutsättningarna som formerna för självständigt arbete och reflektion är goda och att studenterna får tydliga signaler om betydelsen av självständigt arbete.

Kunskaps- och färdighetskontroller

Kunskaps- och färdighetskontroller sker på fem olika sätt:

- Skriftliga (individuella) salstentamina – förekommer på alla nivåer men är vanligast på A- och B-nivå,
- Skriftligt och muntligt redovisade arbeten och grupparbeten – 5-10 enligt intervjuer med lärare. Förekommer på alla nivåer men vanligast på B- och C-nivå.
- Författande, presentation och försvar av examensuppsats på C-nivån. Görs individuellt eller i par (lika vanligt förekommande). I det senare fallet får författarna presentera och försvara en egen del av uppsatsen men de skriver gemensamt. Enligt lärarintervjuer mycket ovanligt att arbetsbördan är ojämnt fördelad vid gemensamt författade uppsatser i nationalekonomi – endast i ett fall under 30 år har man haft anledning att sära på ett par av den anledningen.
- Opposition på en examensuppsats.

- Aktivt deltagande i tre uppsattsseminarier, utöver oppositionen

Vår bedömning är att mixen av olika kunskaps- och färdighetskontroller är bra. Däremot har det inte varit alldeles tydligt för oss (och därmed troligtvis inte heller för studenterna) vilka relativa vikter som läggs vid arbeten och grupparbeten, i förhållande till tentamina och examensuppsatser. Inte heller har det varit klart för oss hur opposition och deltagande vid uppsattsseminarier vägs in vid betygssättningen av examensuppsatsen. Vi tror också det kan finnas skäl att överväga om inte de skriftliga proven i tillämpad ekonometri och vetenskapliga metoder, som fungerar som kunskaps- och färdighetskontroller inför kandidatuppsatsen, bör komma tidigare, istället för, som nu, precis före uppsatsen.

- *På vilket systematiskt sätt och med vilken effekt sker det utbildningsnära utvecklings- och förbättringsarbetet?*

Här har tre aspekter identifierats: uppdatering och förnyelse av kurslitteraturen, undervisningsformer samt kursutvärderingar. Av intervjuer med lärarna framgår att det inte finns några fasta rutiner ifråga om översyner av kurslitteraturen utan informella diskussioner äger rum i lärarlag och ämnesgrupper. På B- och C-nivå sker uppdateringar delvis genom att vetenskapliga artiklar kompletterar kurslitteraturen.

Alternativa undervisningsformer såsom blended learning och flipped classroom har provats i viss utsträckning vid Karlstads universitet men ”Det är dock inte känt hur detta utnyttjats av lärarna i nationalekonomi.”, enligt självvärderingen.

De nuvarande kursutvärderingarna fungerar mycket dåligt, enligt både självvärderingen och intervjuerna med lärare och studenter. Ett problem är att frågorna i kursutvärderingarna är standardiserade och, därmed, inte anpassade till ämnes- och kursspecifika områden. Dessutom är svarsfrekvensen mycket låg. Tidigare när man på nationalekonomi gjorde egna utvärderingar var svarsfrekvensen 100 %, enligt intervjun med lärarna.

Vår bedömning är att det kan finnas skäl att inrätta något formellt forum för översyn av kurslitteraturen med möten en gång per läsår. Vi tror också att alternativa undervisningsformer kan övervägas. Det kan påpekas att dessa kan tillämpas i såväl kvalitativt som kvantitativt orienterad undervisning. Som exempel på det senare kan nämnas att man på statistiska institutionen vid Uppsala universitet framgångsrikt har tillämpat flipped classroom på grundnivån. Slutligen är det uppenbart att skiftet till standardiserade kursutvärderingar har varit ett misslyckande och måste ersättas med kursspecifika utvärderingar liknande dem som man tidigare har haft god erfarenhet av.

- *Hur arbetar ni med att säkerställa måluppfyllelsen i de fall utvalda mål inte uppfylls i det självständiga arbetet?*

Vi utgår ifrån att ”det självständiga arbetet” avser kandidatuppsatsen. Av kompletteringsfrågor avseende handledning och examination som per mail har ställts till de intervjuade lärarna framgår att jämfört med företagsekonomi har man i nationalekonomi både färre

timmar för handledning (22 jämfört med 25) och färre timmar för större omarbetning efter betyg F_x eller U vid uppsattsseminariet (0 jämfört med 5).

Vår bedömning är att det inte finns någon anledning att tro att en examensuppsats i nationalekonomi skulle vara mindre resurskrävande i termer av handledning resp. omarbetning än en uppsats i företagsekonomi. Det finns därför anledning att undersöka vad de nuvarande skillnaderna i timtilldelning beror på och hur de kan utjämnas.

2. Undervisningen ska fokusera på studenters lärande

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att undervisningen fokuserar på att stimulera studentens lärande och kunskapsutveckling?*

Enligt självvärderingen ingår i samtliga kurser ett moment (oftast motsvarande minst 20 %) kallat TET (Tillämpad Ekonomisk Teori) där studenterna individuellt eller i grupp ska analysera ett samhällsekonomiskt problem med de teorier, modeller och metoder som kursen tar upp, i syfte att ge förståelse för hur teorier och metoder kan appliceras i praktiken. Uppgifterna genomförs i grupp och redovisas både skriftligt och muntligt, i seminarieform.

Vår bedömning är att momentet TET (Tillämpad Ekonomisk Teori) är ett utmärkt sätt att både stimulera studenternas lärande och förbereda dem för ett kommande arbetsliv.

3. Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

- *Hur säkerställs att utbildningen bedrivs utifrån en vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet?*

Enligt självvärderingarna bedrivs all grundläggande undervisning i nationalekonomi vid Karlstads universitet av disputerade lärare medan andelarna för Linnéuniversitetet och Mittuniversitetet är 73 respektive 68 procent. Av de sju lärarna vid Karlstads universitet är dessutom tre docenter. Lärarnas utrymme för kompetensutveckling och forskning, 20 procent, är större än vid Mittuniversitet, där det är 10 procent, men lägre än vid Linnéuniversitetet där det kan uppgå till 40 procent eller mer.

Av självvärderingen framgår vidare att med ett enda undantag används endast läroböcker på engelska från välrenommerade internationella förlag. Undantaget utgörs av den som ovan har kallats "light-varianten" av den inledande kursen på A-nivån. Dessutom anges i både självvärderingen och lärarintervjuerna att vetenskapliga artiklar utnyttjas i många kurser.

Vår bedömning är att det inte råder någon tveksamhet om att undervisningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det marginella undantaget på A-nivån adderar till de invändningar som ovan har riktats mot "light-kursen" (jfr punkt 1).

- *Hur forskningsanknyts utbildningen?*

Som tidigare nämnts utnyttjas ofta vetenskapliga artiklar i undervisningen. I självvärderingen finns flera tydliga exempel på hur detta går till rent praktiskt. Där beskrivs också hur lärarnas forskning, bl a forskning relaterad till samarbetet med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), utnyttjas i undervisningen.

Vår bedömning är att forskningsanknytningen i undervisningen är tydlig och genomtänkt.

4. De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att verksamma i utbildningen har aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens?*

Enligt självvärderingen har samtliga lärare genomgått högskolepedagogisk kurs (krav för anställning vid Karlstads universitet) och fyra av de sju lärarna har också genomgått handledarutbildning. Universitetspedagogiska enheten vid Karlstads universitet erbjuder också stöd för fortsatt utveckling av personalens kompetens i undervisning och examination.

Vår bedömning är att nivån på den högskolepedagogiska kompetensen är hög. Att inte alla lärare har genomgått handledarutbildning utgör inte nödvändigtvis ett problem – de som inte har gjort det kan ha skaffat sig den kompetensen informellt, genom praktiskt arbete. Vad gäller ämnesdidaktisk kompetens torde det inte vara relevant för nationalekonomi.

5. Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

I självvärderingen nämns kursen ”Professional skills” som ett led i att göra utbildningen (mer) användbar för studenterna. Enligt Karlstads universitets lärar- och studentrepresentanter i bedömargruppen är dock denna kurs under utveckling på grund av kritik som har riktats mot den. I självvärderingen refereras vidare resultat från en alumniundersökning 2010 som sägs tyda på att studenterna i nationalekonomi haft nytta av sina studier både med avseende på att få ett arbete och med avseende på arbetsuppgifterna. Slutligen nämner självvärderingen momentet TET (Tillämpad Ekonomisk Teori) även i detta sammanhang. Ett sätt att bilda sig en uppfattning om vilka färdigheter som är efterfrågade är också att skapa goda kontakter med arbetslivet. Av självvärderingen framgår att man har god kontakt med delar av myndighetsvärlden men att samarbetet med näringslivet kan utvecklas.

Vår bedömning är att hänvisningarna till kursen Professional skills och alumniundersökningen från 2010 är av begränsat intresse här men att TET-momentet är ett mycket användbart instrument i sammanhanget. Utökade arbetslivskontakter kan också ge värdefull information om efterfrågade färdigheter.

- *Vilka resultat kan påvisas av arbetet med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

I självvärderingen hänvisar man till alumniundersökningen från 2010.

Vår bedömning är, som ovan, att alumniundersökningen från 2010 är av begränsat intresse. Det innebär dock inte att vi utesluter att utbildningen är användbar.

6. Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att det finns utbildningsnära studentinflytande?*

I självvärderingen nämns dels kursutvärderingar, dels studentrepresentation i programråd. Som nämnts ovan, under punkt 1, fungerar kursutvärderingarna mycket dåligt. Hur studentrepresentationen i programråden ser ut och fungerar har bedömargruppen inte lyckats få närmare information om. Vid studentintervjuerna uppgav dock representanten för nationalekonomi att hen hade haft "jättemycket" inflytande på undervisningen under två år som studentrepresentant och exemplifierade detta med att en kurs som tidigare varit ifrågasatt nu hade blivit utbytt.

Vår bedömning är att det mycket positiva uttalandet från studentintervjun bör ses som en stark indikation på att ett utbildningsnära studentinflytande faktiskt föreligger, även om uttalandet endast hänför sig till en enskild student och trots att det inte ger närmare information om hur inflytandet utövas. Men formerna för studentinflytandet måste naturligtvis göra tydliga. Givetvis måste också de dysfunktionella kursutvärderingarna bytas ut.

- *Vilka påvisbara resultat har arbetet med studentinflytande lett till?*

Som framgår ovan uppgav studentrepresentanten att en kurs som tidigare varit ifrågasatt nu hade blivit utbytt.

Vår bedömning är att i den mån synen hos den intervjuade studentrepresentanten är representativ för nationalekonomistudenternas syn så är studentinflytandet reellt och betydelsefullt.

7. I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningen?*

Av självvärderingen framgår att alla statliga universitet år 2016 fick i uppdrag att jämställdhetsintegrera verksamheten och att man som en följd av detta har antagit en handlingsplan för jämställdhetsintegrering. Man menar dock att det är för tidigt att uttala sig om effekterna av handlingsplanen. Däremot nämner man att två av sju lärare är kvinnor, samt att kvinnorna är kursansvariga och undervisar på A- och B-nivå vilket gör att samtliga nationalekonomistudenter har kvinnliga lärare. Könsperspektiv tas också upp i tillämpliga kurser, t ex diskriminering i Arbetsmarknadsekonomi. Slutligen redovisas könsskillnader i antagning och avklarade studier på två stora kurser på A- och B-nivå. Det visar sig att det finns en svag övervikt av män i antagning och en svag övervikt bland kvinnorna ifråga om avklarade kurser.

Vid studentintervju framkom att "Våra föreläsare är duktiga på att uttrycka sig på ett könsneutralt sätt jag har aldrig känt mig diskriminerad." Inte heller vid lärarintervjun framstod jämställdhet som ett problem: "Vi har inte reflekterat över könsfrågan ... De som har visat intresse [för högre studier] har varit tjejer. Vårt urval är litet, hittar man någon vill man vårda och behålla den."

Vår bedömning är att ett jämställdhetsperspektiv redan är integrerat i undervisningen och att ytterligare åtgärder knappast är nödvändiga även om det naturligtvis är bra att en handlingsplan för jämställdhetsintegrering har antagits för hela universitet.

Slutsatser och rekommendationer

Är bra – goda exempel

- Mycket hög vetenskaplig kompetens i lärarkåren. All grundläggande undervisning bedrivs av disputerade lärare. Tre av dem är docentkompetenta och ytterligare två är på gång.
- Hög pedagogisk kompetens. Samtliga lärare har genomgått högskolepedagogisk kurs och fyra av de sju lärarna har dessutom handledarutbildning.
- Hög nivå på kurslitteraturen. Bortsett från några kurser på A-nivån är samtliga läroböcker på engelska och utgivna på välrenommerade förlag. Dessutom används ofta vetenskapliga artiklar i undervisningen.
- Studenternas träning i att tillägna sig ett självständigt och reflekterande arbetssätt är väl tillgodosett. I samtliga kurser ett moment (oftast motsvarande minst 20%) kallat TET (Tillämpad Ekonomisk Teori) där studenterna individuellt eller i grupp analyserar ett samhällsekonomiskt problem med de teorier, modeller och metoder som kursen tar upp. Redovisning sker både skriftligt och muntligt, i seminarieform.
- Undervisningen har en naturlig forskningsanknytning. Lärarnas forskningsintressen avspeglas i kursutbud, tillämpningsuppgifter och examensuppsatser. Vetenskapliga artiklar utgör också ett vanligt inslag i kurslitteraturen.
- I intervjuer med studentrepresentanter (dock endast en från nationalekonomi) säger sig dessa ha goda möjlighet att påverka undervisningen.

- Ett tydligt jämställdhetsperspektiv är integrerat i undervisningen.

Kan åtgärdas

- För närvarande sker uppdatering och förändring av kurslitteraturen på informell väg genom diskussion i lärarlag och ämnesgrupper. På sikt torde det vara önskvärt att inrätta ett formellt forum för detta med möten åtminstone en gång per läsår.
- Moderna undervisningsformer som blended learning och flipped classroom uppmuntras och understöds av Karlstads universitet men har hittills inte utnyttjats inom nationalekonomi. Torde dock vara värt att överväga – har framgångsrikt använts i kvantitativa kurser på andra universitet, t ex statistik i Uppsala.
- Man kan överväga att öka lärarnas utrymme för kompetensutveckling och forskning, speciellt mot bakgrund av det planerade införandet av en mastersexamen. För närvarande kan det garanterade utrymmet på 20 % ökas genom tillgång till forskningsmedel. Möjligheterna att generera externa forskningsmedel torde i allt väsentligt vara förbehållna de mest framgångsrika forskarna. Det kan därför finnas anledning att se över kriterierna för fördelning av interna forskningsmedel, i syfte att möjliggöra god kompetensutveckling för samtliga lärare.

Bör åtgärdas

- Åtgärder bör vidtas för att öka studenternas intresse för metodfrågor. Ett tänkbart alternativ är att bjuda in praktiskt arbetande nationalekonomer i offentlig förvaltning och låta dem berätta om sina arbetsuppgifter.
- Utbudet av metodkurser behöver utökas, framför allt i grundläggande statistisk sannolikhetsteori och hypotesprövning. Detta behov manifesteras i flera av de bedömda kandidatuppsatserna som tyder på att studenterna har fått lära sig att köra regressionsanalyser men inte förstår förutsättningarna för dessa analyser och inte heller kan tolka resultaten som de genererar. Kurserna torde med fördel kunna genomföras i samarbete med statistiska institutionen, som sedan tidigare ger två kurser om vardera 15 hp i civilekonomutbildningen.

Måste åtgärdas

- Ett diagnostiskt prov i matematik behöver läggas in i början av den första terminen. De elever som genom provet ådagalägger otillräckliga färdigheter i matematik ska beredas stödundervisning. Denna stödundervisning ska vara obligatorisk – den frivilliga stödundervisning som erbjuds nu fungerar inte, framför allt på grund av att de elever som är i störst behov av den inte utnyttjar den. Att vidare, som nu, för vissa studenter på A-nivån – studenterna på pol.kand.-programmet – erbjuda kurslitteratur som innebär en anpassning till bristande förkunskaper är inte en långsiktigt hållbar lösning utan innebär bara att man skjuter ett problem framför sig.
- De nuvarande standardiserade kursutvärderingar som inte tar hänsyn till det specifika innehållet i kurserna fungerar inte – informationen är för allmän och svarsfrekvenserna nära noll. En återgång till de kursspecifika utvärderingar som man tidigare framgångsrikt tillämpade är en möjlighet.

- Kvalitetskraven på kandidatuppsatserna måste skärpas. Att döma av det stickprov av godkända kandidatuppsatser som vi har bedömt förefaller alltför många svaga uppsatser släppas igenom. Bristerna hänför sig både till teoretiska och metodologiska aspekter, se Tabell 12 och kommentarerna i anslutning till tabellen.

4.2.1 Pol kandidatprogrammet

Bedömagruppen konstaterar att det var olyckligt att den inte fick tillfälle att granska några examensuppsatser från detta program, se vidare Bilaga C, avsnitt 9.2.

4.3 Magisterexamen

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen för magisteruppsatser inom nationalekonomi framgår av Tabell 6. Färgkoderna och den grad av måluppfyllelse de motsvarar definieras i kapitel 2, avsnitt 2.3.1. I regel har uppsatserna bedömts av en granskare. I några fall, vid osäkerhet om bedömningen, har uppsatsen bedömts av två granskare, vars bedömningar sedan har vägts samman. I Tabell 6 finns två sådant exempel, på raderna 4 och 5.

Efter tabellen återges grunden för de bedömningarna som visar på mycket hög måluppfyllelse eller på gränsen till mycket hög måluppfyllelse, respektive bristande måluppfyllelse. Goda exempel baseras på de förra medan åtgärdsförslag baseras på de senare.

Granskare	Program	Mål K1	Mål F1	Mål F2	Mål V1
EM	Fristående kurser				
EM	Magisterprogrammet			–	
EM	Magisterprogrammet				
HL & EM	Magisterprogrammet				
HL & EM	Fristående kurser			–	

Tabell 6. Måluppfyllelse för magisteruppsatser i nationalekonomi vid Karlstad universitet

Mål K1: visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl överblick över området som fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

”Författarna visar prov på god förståelse av samtliga relevanta teoribildningar, vilka delvis är svårtillgängliga. Resonemangen i uppsatsen tyder på att författarna även har god förståelse för nationalekonomi i en vidare mening ... Författarna behärskar även den tillämpade modellen såväl teoretiskt som empiriskt” (Granskare EM)

”Uppsatsen kan sägas täcka in både institutionell ekonomi och beteendekonomi. Inom båda områdena förefaller författarna ha tillgodogjort sig centrala kunskaper och förmågor.” (Granskare EM)

”Vad gäller uppsatsens tema är det uppenbart att författarens kunskaper inte lämnar något övrigt att önska. Inledning, teori och litteraturöversikt är samtliga av mycket hög kvalitet.” (Granskare EM)

”Uppsatsens ämnesområden är spelteori och experimentell ekonomi. Författarna visar på ett sällsynt övertygande sätt på djup kunskap om, och förståelse av, såväl spelteori som experimentell ekonomi och mikroteori mera allmänt. Författarna snuddar även vid makrofrågor, exempelvis aggregerad tillväxt samt relationen mellan tillväxt och inkomstfördelning och visar även då på mycket god förståelse.” (Granskare EM)

”De fördjupade kunskaperna om spel rörande offentliga varor, tillväxt och inkomstfördelning, samt ekonomisk integration av immigranter är häpnadsväckande.” (Granskare EM)

”Uppsatsen utgör definitivt ett vetenskapligt bidrag till forskningen om nationalekonomiska aspekter på attityder till invandring.” (Granskare EM)

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Mycket smalt fokus från start och inom det valda området redovisas endast ett fåtal tidigare studier. Totalt 7 artikelreferenser varav några ger intryck av att ha hämtats från lärobok.” (Granskare HL)

” möjligheterna att spåra nationalekonomisk kunskap och förståelse ytterst begränsade. ... Såväl problemformuleringen som den empiriska tillämpningen följer helt tidigare arbeten.” (Granskare EM)

Mål F1: visa förmåga att integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

”Existerande litteratur diskuteras på ett kritiskt och övertygande sätt. Kunskapsluckor och möjliga förbättringar/bidrag identifieras.” (Granskare EM)

”Författarens förmåga att analysera relevanta aspekter i den tidigare litteraturen, sammanfatta dem och dra slutsatser för det egna arbetet är excellent. Resonemangen är välstrukturerade, insiktsfulla och eftertänksamma.” (Granskare EM)

”Frågan ... komplex och mångfacetterad men hanteras väl av förf såväl ifråga om resonemang som vad gäller ekonometrin där betydelsen alternativa specifikationer, tidsperioder mm undersöks. Just det faktum att analysen baseras på information som delvis är otillräcklig och möjligen inte helt tillämplig hanteras utmärkt. (Granskare EM)

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Författarna ger inte sig själva möjlighet att få ett högt betyg i detta avseende. Den teori och metod som presenteras är inte komplex.” (Granskare HL)

”... diskuterar man på några ställen resultatens representativitet och generaliserbarhet men inte någonstans säger man något om på vilka grunder man har valt sitt studieobjekt ... Inte heller förs någon diskussion ... om bortfallet och i vilken mån det skiljer sig mellan kvinnor och män.” (Granskare EM)

Mål F2: visa förmåga att självständigt identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar.

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

”Författarna argumenterar för att den tidigare litteraturen... inte haft tillgång till tillräckligt långa tidsserier ... För båda dessa tillkortakommanden formulerar författarna förbättrade ansatser som utgör viktiga bidrag... Författarna lägger också, förtjänstfullt, ned möda på att lägga upp analysen så att resultaten kan jämföras med förlagan.” (Granskare EM)

”Något annat än det allra högsta betyget kan inte komma ifråga här. Sättet att fånga de relevanta aspekterna... är briljant och innehåller delvis nya bidrag. Framställningen är dessutom enkel, tydlig och klar.” (Granskare EM)

”Planering och uppläggning av undersökningen har skötts på bästa sätt, inkl genomförande av en pilotstudie vars resultat också påverkat huvudstudien. Ambitionsnivån är omsorgsfullt vald för att ge ett empiriskt underlag som är tillräckligt stort för att tillåta meningsfull statistisk analys och samtidigt möjliggöra färdigställande av uppsatsen inom den givna tidsramen.” (Granskare EM)

”Imponerande är att förf tydligt visar att de förstår skillnaden mellan kausal- och sambandsanalys och att de på ett förtjänstfullt sätt genomför både kvantitativ och kvalitativ analys samt kopplar ihop dessa. Att de har tagit hänsyn till tidsramarna framgår av uppsatsen när de (korrekt) beskriver intressanta aspekter som de inte har inkluderat i analysen....” (Granskare EM)

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Frågeställningarna är relevanta men enkätutformningen är möjligen godkänd på A-nivå.” (Granskare HL)

”Det longitudinella upplägget är lovvärt och genomförandets brister förståeliga med tanke på situationen. Teorigenomgången resulterar emellertid inte i hypoteser eller analysmodell. Enkätfrågornas utformning motiveras inte vilket är ett problem med tanke på att utformningen av tidskonsistensmättet är ett annat än det som använts i den (enda) refererade studien av tidsinkonsistens och har en mycket tveksam validitet. Låg komplexitetsnivå i analysen.” (Granskare HL)

”Planeringen förefaller tyvärr varken ha skett i god tid eller varit särskilt noggrann ... Ifråga om metoder visar man inledningsvis prov på god kunskap om olika (mät)skalor, distinktionen mellan diskreta och kontinuerliga variabler samt också olika typer av test som är tillämpliga under olika förhållanden -- allt detta är ovanligt och positivt. När man kan kommer till implementeringen verkar man dock ha glömt bort dessa överväganden. T ex beter man sig som om de små urval man har kan betraktas som normalfördelade. Tolkningarna av de empiriska analyserna är också ibland förvirrade. (Granskare EM)

Mål V1: visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter.

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

”Förmågan att göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga aspekter är mycket god. Förf lyckas också på ett övertygande sätt framställa analysens samhällliga relevans. Att förf är medveten om att etiska aspekter kan läggas på såväl analysen som resultaten är tydligt. Hen diskuterar också brister i detta avseende, som att respondenterna i vissa fall inte är representativa ...” (Granskare EM)

”Här finns det definitivt etiska aspekter att ta hänsyn till -- enskilda informanter och deras ställningstagande får inte röjas. Förf hanterar detta utmärkt. En annan etisk aspekt rör urvalet. Hur detta har gått beskrivs mycket väl” (Granskare EM)

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Samhälleliga aspekter diskuteras inte alls uppsatsen men hade mycket väl kunnat tas uppEtiska aspekter diskuteras inte heller, vilket är olyckligt. För en någorlunda initierad ... läsare är det inga som helst svårigheter att identifiera de enskilda ... som blir föremål för analys. Eftersom den individbaserade analysen inte har något vetenskapligt värde ... finns det inte heller något allmänt intresse som motiverar individanalyserna. (Granskare EM)

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten

- *Hur bidrar utbildningens olika delar till att skapa förutsättningar för att sammantaget uppfylla utbildningens samtliga examensmål (konstruktiv länkning)?*

Som framgår av motsvarande bedömning med avseende på kandidatexamen, baserar sig vår bedömning på följande fem dimensioner:

- i) Teori
- ii) Metod
- iii) Progression
- iv) Själständigt arbete och reflektion
- v) Kunskaps- och färdighetskontroller

Teori

Enligt redovisningen i självvärderingen erbjuds inte några teoretiska kurser som är speciella för magisterexamen inte utan de D-kurser som erbjuds kan också läsas på C-nivån. I självvärderingen skriver man att de kurser som ges som både C- och D-kurser innehåller ett extra moment på D-nivån jämfört med C-nivån. Detta framgår dock inte av kursbeteckningarna och omfattningen av de extra momenten diskuteras inte heller i självvärderingen

Vår bedömning På sikt är det önskvärt att speciella D-kurser erbjuds och om/när det planerade mastersprogrammet realiserar blir det nödvändigt. Naturligt blir då att erbjuda D-kurser som ligger i linje med lärarnas forskningsområden, t ex den forskning som kopplar till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) samt forskning inom beteendekonomi. De extra moment på D-nivån som ingår i de kurser som nu ges på både C- och D-nivå måste tydliggöras, inte minst för studenterna.

Metod

Av självvärderingen framgår att det finns en metodkurserna som endast erbjuds som D-kurs, nämligen Ekonomisk utvärdering (7,5 hp).

Vår bedömning är att D-kursen har en bra inriktning – det är rimligt att förvänta sig att en nationalekonom på mastersnivå har kännedom om ekonomiska utvärderingsmetoder. För att få tillräcklig god kunskap om dessa är emellertid en kurs om 7,5 hp otillräcklig. Kursen bör därför utvidgas och fördjupas eller kompletteras med ytterligare en kurs av samma omfattning i tiden som den nu befintliga. Även här gäller dessutom att de extra moment på D-nivån som ingår i de kurser som nu ges på både C- och D-nivå måste tydliggöras

Progression

Av självvärderingen framgår att man inte kan bli antagen till magisterprogrammet utan att ha en kandidatexamen är uppfyllda. Som uttryck för progression är detta ett naturligt och rimligt krav. Men mot bakgrund av de, till synes, små skillnader D- och C-kurser som har noterats ovan kan kravet uppfattas som mindre självklart.

Vår bedömning är att kravet på kandidatexamen för att bli antagen till magisterprogrammet bör bibehållas och att progressionen genom C- och D-kurserna måste markeras tydligare – potentiella studenter ska inte behöva vara osäkra på vad D-kurserna tillför jämfört med C-kurserna.

Självständigt arbete och reflektion

Enligt självvärderingen läser studenterna på magisterprogrammet Tillämpad ekonometri, Beteendekonometri samt Ekonomisk utvärdering under termin 1. Sammantagna torde dessa kurser ge god träning i både självständigt arbete och reflektion.

Vår bedömning är att det tillkommande innehållet på magisterutbildningen ger (ytterligare) tillfälle till, samt träning i, självständigt arbete och reflektion.

Kunskaps- och färdighetskontroller

Av självvärderingen är det svårt att utläsa skillnader i kraven på magisteruppsatser och kandidatuppsatser. Såväl betygskriterierna som examinationsformerna är desamma. Det enda som sägs är att "... i magisteruppsatsen ställs högre krav (högre vikt) på teoretisk medvetenhet och självständighet, samt tillämpning av metodkunskaper." Kompletterande uppgifter som insamlats via mail efter lärarintervjuerna visar inte heller några skillnader i antal timmar för handledning och examination av kandidat- och magisteruppsatser.

Vår bedömning är att skillnaden i krav på magister- och kandidatuppsatser behöver uttryckas tydligare. Vi inser givetvis att detta är lättare att säga än att göra. Vi menar dock att "... högre krav ... på teoretisk medvetenhet och ... tillämpning av metodkunskaper." kan ersättas med "... högre krav på teori- och metodkunskaper samt på tillämpningen av dessa kunskaper." för att, exempelvis, markera att det inte räcker med att kunna tillämpa en metod – man måste också förstå den och kunna tolka de resultat som den genererar. Vår bedömning är också att tilldelning av fler timmar för handledning och examination av magisteruppsatser än kandidatuppsatser utgör ett sätt att formellt visa att magisteruppsatserna tillmätts större betydelse.

- *På vilket systematiskt sätt och med vilken effekt sker det utbildningsnära utvecklings- och förbättringsarbetet?*

Här finns inget att tillägga utöver det som tidigare har sagts för kandidatnivån.

- *Hur arbetar ni med att säkerställa måluppfyllelsen i de fall utvalda mål inte uppfylls i det självständiga arbetet?*

Vår diskussion ovan avseende kandidatnivån är tillämplig även här

2. Undervisningen ska fokusera på studenters lärande

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att undervisningen fokuserar på att stimulera studentens lärande och kunskapsutveckling?*

Här finns inget att tillägga utöver det som tidigare har sagts för kandidatnivån.

3. Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig och/eller konst-närlig grund samt beprövad erfarenhet

- *Hur säkerställs att utbildningen bedrivs utifrån en vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet?*

Här finns inget att tillägga utöver det som tidigare har sagts för kandidatnivån.

- *Hur forskningsanknyts utbildningen?*

Utöver det som ovan sagts med avseende på kandidatnivån kan följande tilläggas: På magisternivån har man större möjligheter än på kandidatnivån att utnyttja lärarnas forskningskompetenser i undervisningen. Så verkar också ske, av självvärderingen att döma.

Vår bedömning, baserad på självvärderingen, är att man på D-nivån, i ännu högre grad än på C-nivån, tillvaratar lärarnas forskningsintressen som ett led i att forskningsanknyta undervisningen. Dessutom lägger man stor vikt vid att studenterna tillämpar, och utvidgar, sina metodkunskaper vilket också ökar (den empiriska) forskningsanknytningen.

4. De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att verksamma i utbildningen har aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens?*

Lärarnas handledningskunskaper är ännu viktigare på magister- än på kandidatnivån.

Vår bedömning är att betydelsen av handledarutbildning är större på magisternivån, och i ännu högre grad på mastersnivån om/när den introduceras. På sikt är det därför önskvärt att antalet lärare med handledarutbildning ökar, från nuvarande fyra av sju.

5. Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

Här finns inget att tillägga utöver det som tidigare har sagts för kandidatnivån.

- *Vilka resultat kan påvisas av arbetet med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

Här finns inget att tillägga utöver det som tidigare har sagts för kandidatnivån.

6. Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att det finns utbildningsnära studentinflytande?*

Här finns inget att tillägga utöver det som tidigare har sagts för kandidatnivån.

- *Vilka påvisbara resultat har arbetet med studentinflytande lett till?*

Här finns inget att tillägga utöver det som tidigare har sagts för kandidatnivån.

7. I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningen?*

Här finns inget att tillägga utöver det som tidigare har sagts för kandidatnivån.

Slutsatser och rekommendationer utöver de dragits/givits för kandidatnivån

Är bra – goda exempel

- I flera av de bedömda uppsatserna visar författarna prov på mycket goda kunskaper inom nationalekonomi, med avseende på både bredd och djup. I några fall ger uppsatserna bidrag till kunskapen inom respektive område.

- Flera av de bedömda uppsatserna innehåller välstrukturerade resonemang och analyser av komplexa frågeställningar. Såväl vetenskapliga som samhällliga och etiska aspekter diskuteras.
- Teori och empiri kombineras på utmärkt sätt i några av de bedömda uppsatserna och exempel ges på mycket goda metodologiska överväganden.

Kan åtgärdas

- Att tilldela magisteruppsatser fler timmar för handledning och examination än kandidatuppsatser skulle markera att magisteruppsatserna tillmäts större betydelse.
- Betydelsen av handledarutbildning är större på magister- än på kandidatnivå, och i ännu högre grad på mastersnivå om den introduceras. På sikt är det därför önskvärt att antalet lärare med handledarutbildning ökar, från nuvarande fyra av sju.

Bör åtgärdas

- På sikt bör speciella D-kurser erbjudas, inom både teori och metod och om/när det planerade mastersprogrammet införs blir det nödvändigt.
- Vissa av de bedömda uppsatserna är mycket svaga när det gäller användning av tidigare forskning. Detta tyder på att det behövs mer träning i att göra litteraturgenomgångar och referera till aktuella studier.

Måste åtgärdas

- Enligt den information som varit tillgänglig för oss går det inte att urskiljas några tydliga skillnader mellan C- och D-kurser. Av kursernas namn att döma finns det inte någon teorikurs som är specifik för D-nivå och endast en metodkurs. I allmänna termer hävdas att de kurser som erbjuds på både C- och D-nivå innehåller ett extra moment när de ges som D-kurser. Informationen om vari dessa extra moment består måste dock vara klar och tydlig, inte minst för studenterna, annars kan progressionen ifrågasättas.
- Skillnaden i krav på magister- och kandidatuppsatser måste uttryckas tydligare. För närvarande är såväl betygskriterier som examinationsformer identiska. Exempelvis behöver det göras klart att det på magisternivå inte är tillräckligt att endast kunna tillämpa en metod – man måste också förstå den och kunna tolka de resultat som den genererar. Att detta är ett reellt problem indikeras också av att några av de bedömda uppsatserna karakteriseras av alltför låg ambitionsgrad. Visar på ett behov av tydligare kvalitetskrav i handledningen.

4.3.1 Magisterprogrammet i nationalekonomi

Inga specifika kommentarer utöver de som givits ovan.

5 Statistik

Statistikämnet har inget eget program vid Karlstads universitet och utgör i första hand ett stödämne för andra utbildningar. I detta sammanhang fokuseras på en delmängd av dessa andra utbildningar, nämligen utbildningarna i företagsekonomi, nationalekonomi samt civil-ekonomutbildningen. Utöver stödfunktionen erbjuds även två planerade studiegångar mot en kandidatexamen i statistik. Den ena baseras på campuskurser medan den andra, helt nyttillkomna, studiegången delvis baseras på distansstudier.

5.1 Högskoleexamen

Lämnas utan bedömning – ingen student har någonsin tagit ut någon högskoleexamen.

5.2 Kandidatexamen

Lämnas utan bedömning – enligt självvärderingen var det under 2017 tre personer som tog kandidatexamen i statistik men inte någon av motsvarande examensuppsatser har varit tillgängliga för bedömargruppen.

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten

• *Hur bidrar utbildningens olika delar till att skapa förutsättningar för att sammantaget uppfylla utbildningens samtliga examensmål (konstruktiv länkning)?*

Diskussionen förs i termer av följande fyra aspekter:

- i) Teori och metod
- ii) Progression
- iii) Självständigt arbete och reflektion
- iv) Kunskaps- och färdighetskontroller

Teori och metod

Av självvärderingen framgår att kurser tillhandahålles inom följande ämnesområden:

- Sannolikhetsteori,
- Hypotesprövning och statistisk inferens,
- Regressionsanalys, ekonometri, tidsserieanalys.
- Försöksplanering och undersökningsmetodik

Vi har inte haft möjlighet att granska innehållet i de olika kurserna närmare än vad som framgår av självvärderingen – kurstitlar, titlar på läroböcker, samt exempel på kursinnehåll och tentamensfrågor.

Vår bedömning är att kursutbudet har både tillräcklig bredd och tillräckligt djup för att väl kunna tillgodose de behov av statistisk teori och metodologi som kan förekomma inom företagsekonomi och nationalekonomi.

Progression

Av självvärderingen framgår att kurser i statistik och statistisk teori ges på A-, B- och C-nivå och motsvarande gäller även för regressionsanalys och ekonometri. Således finns det en progression med avseende på kunskapsinnehållet. Om det även finns en progression i formell mening, dvs att kurser på en högre nivå förutsätter avklarade motsvarande kurser på lägre nivå framgår inte av självvärderingen. Det kan dock förmodas vara underförstått – i likhet med matematik är statistikämnet utpräglat kumulativt till sin karaktär. Vad gäller kurserna i försöksplanering och undersökningsmetodik avser dessa (endast) B- resp. A-nivå, dvs någon progression finns inte.

Vår bedömning är att den progression som finns med avseende statistik och statistisk teori resp. regressionsanalys och ekonometri är god och väl täcker de behov som kan uppkomma inom företags- och nationalekonomi. Den B-kurs som erbjuds i försöksplanering torde också tillhandahålla de färdigheter som kan krävas på grundnivån, och möjligen även på D-nivån. Däremot kan det finnas anledning att överväga att komplettera A-kursen i undersökningsmetodik med fördjupning på B- eller C-nivån.

Självständigt arbete och reflektion

Enligt självvärderingen ingår inlämningsuppgifter i merparten av kurserna. För att lösa dessa måste studenterna söka och kritiskt värdera och tolka data. ”Inlämningsuppgifter på tidiga kurser i utbildningen genomförs i grupp men inlämningsuppgifter på senare kurser i utbildningen sker individuellt.” Som en del av utbildningen får studenterna också kritiskt granska undersökningsrapporter och slutsatser baserade på statistiska data. Inom ramen för undervisningen får studenterna också tillfällen att reflektera över lämpliga – och olämpliga – sätt att framställa statistiska data.

Vår bedömning är att utbildningen i statistik ger goda tillfällen till självständigt arbete och reflektion. Strategin att redovisningen av inlämningsuppgifter på tidiga kurser sker gruppvis och på senare kurser individuellt förefaller vara en god idé ur såväl ett studentperspektiv – tillvaratagande av kamrateffekter – som ett lärarperspektiv – med avseende på arbetsbelastning. Att statistiska framställningssätt – en etisk aspekt på statistik – behandlas är utmärkt.

Kunskaps- och färdighetskontroller

Fyra olika former av kunskaps- och färdighetskontroller utnyttjas: salstentamina – framför allt på inledande kurser, muntliga tentamina – på avslutande kurser, inlämningsuppgifter samt, i förekommande fall, examensuppsatser.

Vår bedömning är att det är bra att flera olika kunskaps- och färdighetskontroller används. Vi saknar dock närmare information om i vilken utsträckning de olika alternativen tillämpas och vi kan därför inte göra någon bedömning av deras relativa betydelse.

- *På vilket systematiskt sätt och med vilken effekt sker det utbildningsnära utvecklings- och förbättringsarbetet?*

Här har tre aspekter identifierats: uppdatering och förnyelse av kurslitteraturen, undervisningsformer samt kursutvärderingar.

Av intervjuer med lärarna framgår att det inte finns några fasta rutiner ifråga om översyner av kurslitteraturen men att man fäster avseende vid att anpassa både litteraturen och tillämpningsuppgifterna till de mycket olika studentgrupper man möter, t ex dataingenjörer och civilekonomstudenter. Den lista på kurslitteratur som ingår i självvärderingen förmedlar också ett intryck av kursböckerna är moderna och aktuella – i stort sett alla förefaller vara tryckta på 2000-talet.

Vad gäller undervisningsformer, har man nyligen har utökat antalet distanskurser så att det nu är möjligt att läsa 60 hp på distans, jämfört med 37,5 hp tidigare. Distanskurserna bygger till stor del på kurswebbar, filmer, självvärtande tester m.m. som studenterna kan utnyttja vid de tidpunkter som passar dem själva bäst. På inledande kurser utnyttjas ofta ”räknestugor” och workshops för att underlätta och stimulera lärandet. I självvärderingen ges ett intressant exempel på hur förståelsen av betingade sannolikheter byggs upp genom studenternas aktiva medverkan i olika praktiska exempel.

Kursutvärderingarna i statistikämnet fungerar lika illa som inom de andra ämnena, d.v.s. inte alls. Lärarna i statistik har också påpekat detta för universitetsledningen.

Vår bedömning är att den informella hanteringen av kurslitteraturen förfaller fungera väl men att man bör inrätta ett formellt forum för översyn av undervisningsmaterial, med möten en gång per läsår, särskilt mot bakgrund av den utökade distansundervisningen. Vi tror också att alternativa undervisningsformer kan övervägas i ännu högre grad än för närvarande – exempelvis tillämpar man framgångsrikt flipped classroom på grundnivån, vid statistiska institutionen vid Uppsala universitet. Som påpekas i bedömningen av de övriga utbildningarna är de standardiserade kursutvärderingarna ett misslyckande som måste ersättas med kursspecifika utvärderingar.

- *Hur arbetar ni med att säkerställa måluppfyllelsen i de fall utvalda mål inte uppfylls i det självständiga arbetet?*

De fåtaliga kandidatuppsatser som historiskt har lagts fram inom statistikämnet har inte aktualiserat frågan.

2. Undervisningen ska fokusera på studenters lärande

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att undervisningen fokuserar på att stimulera studentens lärande och kunskapsutveckling?*

Av självvärderingen framgår att eftersom undervisningen i statistik i allt väsentligt riktas till studenter som inte har statistik som sitt huvudämne illustreras de statistiska metoder som presenteras med hjälp av exempel som knyter an till studenternas studieinriktning. Studenterna uppmuntras också att lösa inlämningsuppgifter och erbjuds handledning. Vid lösning av inlämningsuppgifter är det vanligt att studenterna självständigt får välja data-material för att på så sätt ge dem möjligheterna att analysera problem som de själva är intresserade av. Att merparten av undervisningsmaterialet finns elektroniskt tillgängligt underlättar också för studenterna att bedriva sina studier när det passar dem bäst.

Vår bedömning är det arbete som läggs ner på att stimulera studenternas lärande och kunskapsutveckling motsvarar vad man har anledning att förvänta sig.

3. Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

- *Hur säkerställs att utbildningen bedrivs utifrån en vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet?*

Som påpekas i självvärderingen, garanteras den vetenskapliga grunden för den teoretiska (matematiska) statistiken av det faktum att dess fundament är desamma som matematikens. För (statistisk) undersökningsmetodik hänvisar man till kognitiv psykologi som en vetenskaplig grund. Man noterar också att den vetenskapliga grunden (och den beprövade erfarenheten) för undervisningen inte bara bestäms av ämnets egenskaper utan också av egenskaperna hos dem som undervisar.

Vår bedömning är att det inte råder några tveksamheter om ämnets vetenskapliga grund men att lärarnas vetenskapliga meriter skulle kunna vara betydligt högre. Endast en av de sju lärarna är disputerad, och docent, medan två är licentiater

- *Hur forskningsanknyts utbildningen?*

Enligt självvärderingen är forskningsanknytningen i den löpande undervisningen låg. Av lärarintervjuerna framgår dock att flera av lärarna medverkar som statistik konsulter i olika forskningsprojekt på universitetet. För att licentiaterna ska ha möjlighet att gå vidare till doktorsexamen måste de vara inskrivna på en forskarutbildning i statistik vid ett annat universitet, vilket båda licentiaterna förefaller vara. Därutöver krävs dock tid för att läsa vidare, vilket de inte verkar ha.

Vår bedömning är att utbildningens forskningsanknytning kunde vara mer omfattande. Det kräver dock bättre (tidsmässiga) förutsättningar för dem som vill disputera och bättre incitament. Incitament, och former, för, forskningssamarbete med andra institutioner behöver också förbättras. I dagsläget förefaller forskning betraktas som en fritidssysselsättning på den statistiska institutionen.

4. De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att verksamma i utbildningen har aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens?*

Av självvärderingen framgår att endast en av de sju lärarna har genomgått högskolepedagogisk kurs. Man påpekar dock att vissa av de övriga "har genomfört en äldre form av högskolepedagogisk kurs" och framhåller också informella meriter som att vissa lärare har erhållit utmärkelser som "Bästa lärare" och fått positiva omdömen i kursutvärderingar.

Vår bedömning är att det förvisso finns anledning att fästa avseende (även) vid informella meriter. Likväl menar vi att den (formella) pedagogiska måste höjas, särskilt som undervisning utgör den helt dominerande verksamheten inom statistikämnet. Som påpekas i självvärderingen finns det vid Karlstads universitet formella karriärvägar baserade på pedagogisk och didaktisk skicklighet ("Meriterad resp. Excellent i undervisning och examination"). Statistiklärarna bör uppmuntras att skaffa sig sådan meritering, om inte annat som ett sätt att legitimera den informella kompetens som lyfts fram i självvärderingen.

5. Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

I självvärderingen ges flera belägg för att utbildningen i statistik är både användbar och efterfrågad. Något särskilt arbete för att säkerställa detta torde inte behövas.

Vår bedömning är att inom statistikämnet finns det inget behov av att säkerställa att utbildningen är användbar. Vad som behövs är istället att föra ut de rikhaltiga belägg som finns för utbildningens användbarhet och efterfrågan på statistiker till potentiella studenter.

- *Vilka resultat kan påvisas av arbetet med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

Inte relevant, se ovan.

6. Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att det finns utbildningsnära studentinflytande?*

Fyra former av utbildningsnära studentinflytande nämns i självvärderingen: direktinflytande under kursernas gång, kursutvärderingar, programråd samt alumniundersökningar och studentundersökningar.

Direktinflytande under pågående kurs består i möjligheten att framföra synpunkter.

Kursutvärderingarna fungerar tyvärr inte, som framgår under punkt 1 ovan.

Vad inflytande via programråd konkret innebär förmedlas inte av självvärderingen.

I vilken mån statistikämnets studenter har deltagit i alumni- och studentundersökningarna har framgår inte av självvärderingen.

Vår bedömning är att av de fyra formerna för studentinflytande som tas upp i självvärderingen är det en som potentiellt kan vara betydelsefull, nämligen studentrepresentation i programråden. Tyvärr nämns dock inget i självvärderingen om programrådets uppgifter och funktion.

- *Vilka påvisbara resultat har arbetet med studentinflytande lett till?*

Inga påvisbara resultat redovisas i självvärderingen.

7. I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningen?*

Enligt självvärderingen strävar man efter att eliminera könsstereotyper i inlämningsuppgifter och tentamensfrågor och att beakta jämställdhet vid urvalet av uppgifter i kurslitteraturen som studenterna ska arbeta med. Man nämner också den ”Handlingsplan för Jämställdhetsintegrering vid Karlstads universitet som antogs i maj 2017 och att all personal i februari 2018 bjöds in till ett möte där planen presenterades och en föreläsning om jämställdhet och normkritik genomfördes.

När det gäller könsfördelningen bland lärarna i statistik framgår det att självvärderingen att två är kvinnor och fem är män. Bland studenterna var det under 2017 tre stycken som tog en kandidatexamen i statistik och samtliga var män.

Vår bedömning är att man kan göra mera för att öka jämställdheten bland såväl anställda som studenter. Man bör aktivt uppmuntra de två kvinnliga lärarna att disputerar, t.ex. genom att möjliggöra en minskad undervisningsbörda – en av kvinnorna undervisar på 100 procent. Man bör också överväga att engagera kvinnliga gästprofessorer för att på kort sikt ge studenterna akademiska kvinnliga förebilder, jfr Lnu, och uppmuntra kvinnor att doktorera.

Slutsatser och rekommendationer

Är bra – goda exempel

- Kursutbudet ger ett gott intryck ifråga om såväl bredd som djup och aktualitet.
- Betydelsen av statistiska framställningssätt betonas i undervisningen, inte bara som en fråga om val av lämplig information utan även ur ett etiskt perspektiv.
- Goda, nyligen utökade, möjligheter till distansundervisning – upp till 60 hp, med allt material tillgängligt elektroniskt skapar flexibla studieförutsättningar.

Kan åtgärdas

- Trots att undervisningsmaterialet i dagsläget förefaller var tillfyllest kan ett formellt forum för översyn av undervisningsmaterial, med möten en gång per läsår överväges, särskilt mot bakgrund av den utökade distansundervisningen.
- Alternativa undervisningsformer kan övervägas i ännu högre grad än för närvarande – exempelvis tillämpar man framgångsrikt flipped classroom på grundnivån, vid statistiska institutionen vid Uppsala universitet.

Bör åtgärdas

- Forskningssamarbetet med andra ämnen bör uppmuntras och formaliseras. Nu verkar forskning betraktas som en fritidsverksamhet som inte tilldelas särskild tid.
- Statistikerna bör utnyttjas som handledare i företags- och nationalekonomi i högre utsträckning och då givetvis kompenseras för detta. I dagsläget kontaktas statistikerna först när det uppstår problem. Genom att involvera dem från början kan man utnyttja deras expertkunskaper ifråga om undersökningsdesign och -metod och därigenom minska risken att problem uppkommer underhand.
- Statistikernas kompetens bör i större utsträckning utnyttjas även av den övriga personalen. Exempelvis hade statistikerna med all sannolikhet kunnat ge goda tips om ett lämpligt stratifierat urval av examensuppsatser att tillstålla bedömargruppen för granskning. Därigenom hade urvalet kunnat förbättras med avseende på såväl representerade utbildningsprogram som antal observationer per program.

Måste åtgärdas

- Könsobalansen bland lärare och studenter måste minska, via både intern meritering som extern rekrytering.
- Lärarnas akademiska och pedagogiska kompetens måste höjas. I dagsläget är endast en av de sju lärarna disputerad och endast en har genomgått högskolepedagogisk kurs (samma person som är disputerad). Detta står i skarp kontrast till nationalekonomi som också har sju lärare vilka dock alla är disputerade och har genomgått högskolepedagogisk kurs. Statistiklärarnas möjligheter till vidareutbildning och fortbildning – kompetensutveckling och forskning – måste förbättras rejält, eljest riskerar man att göra dem till ”undervisningsmaskiner” och sådana tenderar på sikt att övergå till andra arbetsuppgifter.

6 Civilekonomexamen

Sammanfattning och reflektioner

Vad gäller civilekonomutbildningens slutresultat – examensuppsatserna – tvingas bedömargruppen konstatera att underlaget ifråga om NEK-inriktningen – en uppsats – är helt otillräckligt för att tillåta några slutsatser. Uppsatserna med FEK-inriktning visar på anmärkningsvärt god måluppfyllelse – för tre av fyra granskade uppsatser är måluppfyllelsen mycket hög, eller på gränsen till mycket hög, på minst ett av de fyra utbildningsmålen.

Ifråga om insatta resurser noterar bedömargruppen vissa olikheter mellan den FEK- resp. NEK-inriktade utbildningen. För den senare är såväl grundtilldelningen av antal timmar för handledning lägre (37 timmar jämfört med 40), liksom extratilldelningen för uppsatser som inte godkänns på slutseminariet (0 timmar jämfört med 5). Dessa skillnader, menar bedömargruppen, är svåra att motivera. När det gäller lärarnas formella kvalifikationer utfaller jämförelsen dock till fördel för den NEK-inriktade utbildningen – 100 procent av lärarna där är disputerade, mot 85 procent på FEK-inriktningen.

Skillnader finns också mellan inriktningarna med avseende på undervisningsformer. Medan moderna metoder såsom företags- och rollspel, quiz-övningar och ”flipped classroom” tillämpas inom FEK-inriktningen är undervisningen inom NEK-inriktningen mera traditionell. Bedömargruppens uppfattning är att möjligheterna till icke-traditionella undervisningsansatser är större på FEK- än på NEK-inriktningen men att, exempelvis, ”flipped classroom” kan användas även på NEK-inriktningen. Dessutom borde man i större utsträckning på NEK-inriktningen kunna genomföra övningsuppgifter som är snarlika de utredningsuppdrag som civilekonomer med NEK-inriktning möter i arbetslivet. En möjlighet vore att formulera sådana övningsuppgifter i samarbete med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), med vilken det finns upparbetade kontakter sedan tidigare.

Eftersom magister- och civilekonomutbildningarna båda omfattar 240 hp är det naturligt att jämföra dem. Bedömargruppens intryck är att en sådan jämförelse utfaller till civilekonomutbildningens fördel. Progressionen på civilekonomutbildningen är tydligare och metodundervisningen är mer omfattande och djupare, särskilt ifråga om FEK-inriktningen. Bedömargruppen menar att detta väcker frågan om varför man vid Kau parallellt bedriver magister- och civilekonomprogram. Kunde det inte vara värt att överväga att begränsa utbildningsutbudet till kandidatprogram, civilekonomprogram och masterprogram?

Slutsatser och rekommendationer för hela yrkesexamen

Bedömargruppen har fått ett gott intryck av civilekonomutbildningen vid Kau, såväl den med företagsekonomisk (FEK-) inriktning som den med nationalekonomisk (NEK-) inriktning.

De skillnader mellan den FEK- resp. NEK-inriktade utbildningen som har noterats ovan bör analyseras och motiveras. Alternativt, om motiv inte står att finna, bör skillnaderna i möjligaste mån elimineras. Detta bör dock inte ske mekaniskt på så vis att den ena inriktningen anpassas helt till den andra – båda inriktningarna har förtjänster och brister.

Till skillnad från kandidat-, magister- och mastersutbildningarna är civilekonomutbildningen en yrkesutbildning. Kopplingarna till arbetslivet blir därmed ännu viktigare. För FEK-inriktningen är de redan starka men för den med NEK-inriktning finns mer att göra. Gästföreläsare borde kunna bjudas in i större utsträckning, exempelvis från organisationer som Riksdagens utredningstjänst, Arbetsförmedlingen, Transportstyrelsen m.m.

För ytterligare rekommendationer, se ”Bör åtgärdas” och ”Måste åtgärdas” i slutet av kapitlet.

6.1 Civilekonomexamen

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen för civilekonomuppsatser framgår av Tabell 7 Färgkoderna och den grad av måluppfyllelse de motsvarar definieras i kapitel 2, avsnitt 2.3.1. I regel har uppsatserna bedömts av en granskare. I några fall, vid osäkerhet om bedömningen, har uppsatsen bedömts av två granskare, vars bedömningar sedan har vägts samman. I Tabell 7 finns ett sådant exempel, på rad 5.

Efter tabellen återges grunden för de bedömningarna som visar på mycket hög måluppfyllelse eller på gränsen till mycket hög måluppfyllelse, respektive bristande måluppfyllelse. Goda exempel baseras på de förra medan åtgärdsförslag baseras på de senare.

Granskare	Inriktning	Mål K2	Mål F1	Mål F2	Mål V1
AP	Företagsekonomi	–		–	–
AP	Företagsekonomi		–	–	–
EM	Nationalekonomi	–			
HL	Företagsekonomi			–	–
HL & EM	Företagsekonomi				–

Tabell 7. Måluppfyllelse för civilekonomuppsatser vid Karlstads universitet.

Mål K2: visa såväl brett kunnande inom det ekonomiska området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av det valda ekonomiområdet

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

”I och med studiens explorativa ansats att förstå användning av X visar författarna en fördjupad förståelse som bygger på ett ifrågasättande av normer.” (Granskare AP)

”Uppsatsen går från det breda (köpprocessen) till fokusområdet multikanalhandel och visar brett kunnande. Uppsatsen visar på fördjupade kunskaper inom digitaliseringens påverkan på detaljhandeln.” (Granskare HL)

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Ingen ambition att visa på brett ekonomiskt kunnande. Uppsatsen fokuserar direkt på frågeställningarna.” (Granskare HL)

”Uppsatsen är fördjupande men inte på en väsentlig nivå, många upprepningar och en ganska allmänt hållen beskrivning av tidigare forskning inom området.” (Granskare HL)

”... en mängd referenser men resonemangen är för ytliga för att man ska kunna dra slutsatsen att de behärskar områdena. ... karakteriseras också av ett infantilt språk ... samt ett otal oförklarade akronymer.” (Granskare EM)

Mål F1: visa förmåga att integrera kunskap samt att med ekonomiska perspektiv analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer.

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

”I analysen görs jämförelser med annan forskning på ett bra sätt och analysen sammanfattas i en modell.” (Granskare AP)

”Utmärkt integrering av teori och empiri i analys och diskussion. Uppsatsen hanterar kvalitativa data mycket bra i analys och diskussion.” (Granskare HL)

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Lean och lean accounting är komplexa begrepp. De kan inte hantera dessa utan tvingas till förenklingar som gör studien helt ovetenskaplig.” (Granskare HL)

”... ekonomiskt perspektiv ... på ett oreflekterat och ytligt sätt som ger upphov till mängder av besynnerliga, icke underbyggda påståenden ... och rena trivialiteter. (Granskare EM)

Mål F2: visa förmåga att självständigt identifiera och formulera ekonomiska frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar.

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

”Empirin presenteras med citat och en sammanfattande tabell. I analysen görs jämförelser med annan forskning på ett bra sätt och analysen sammanfattas i en modell.” (Granskare AP)

”Huvudstudien föregås av tre intervjuer för att utveckla intervjuguiden. I huvudstudien görs 22 personliga intervjuer med respondenter på ett systematiskt sätt.” (Granskare AP)

”Utförlig metodbeskrivning där val motiverats och nackdelar beaktats och hanterats.” (Granskare HL)

Granskarnas kommentarer som underlag för åtgärder:

”Man vill studera hur attityder till jämställdhet och deras bakomliggande faktorer skiljer sig mellan länder. Men valet av länder motiveras inte och källorna till attityddata redovisas inte mm.” (Granskare EM)

”Uppsatsen innehåller ett mycket stort antal upprepningar och är inte bra disponerad. Texten förefaller ihopklippt. Metoderna som används är OK, men författarna behärskar och förstår dem inte i tillräcklig utsträckning och kan därför inte på ett tillfredställande sätt tolka resultaten mm.” (Granskare EM)

”Utifrån vetenskapliga referenser formuleras ett i huvudsak praktiskt problem och oprecisa forskningsfrågor. Två beskrivande frågeställningar och en ja/nej-fråga.” (Granskare HL)

”Frågeställningen borde inte ha godkänts av handledaren eftersom författarna inte har någon definition att utgå från när de ska undersöka företag som tillämpar lean. Hur kan de då uttala sig i frågan? De har ingen medvetenhet om detta problem.” (Granskare HL)

”Den beskrivning av de roller som förknippas med traditionella organisationer och Lean organizations är egendomligt stiliserad och tendentiös.” (Granskare EM)

”... en kvalitativ ansats motiveras på ett sätt som inte går att begripa. ... Intervjuresultaten redovisas inte ... på ett strukturerat sätt utan endast i form av olika citat.” (Granskare EM)

Mål V1: visa förmåga att inom det valda ekonomiområdet göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga och samhällsrelaterade frågor såsom de mänskliga rättigheterna och etiska aspekter visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete

Granskarnas kommentarer som underlag för goda exempel:

”Ämnet innehåller många etiska aspekter. Författarna visar stor medvetenhet och diskuterar etik i teorin, metoden och redovisningen av empirin.” (Granskare AP)

”Utmärkt genomgång och förhållningssätt till etiska aspekter.” (Granskare HL)

Kommentarer utifrån bedömningskriterierna

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten

• *Hur bidrar utbildningens olika delar till att skapa förutsättningar för att sammantaget uppfylla utbildningens samtliga examensmål (konstruktiv länkning)?*

Bedömningen baseras på följande fem dimensioner:

- i) Teori
- ii) Metod
- iii) Progression
- iv) Självständigt arbete och reflektion
- v) Kunskaps- och färdighetskontroller

Teori

Enligt självvärderingen innebär den allmänna uppläggningsen att studenterna får 60 hp breddkunskap inom huvudområdet, företagsekonomi (FEK) eller nationalekonomi (NEK), och 30 hp breddkunskap på det ej valda huvudområdet (FEK eller NEK), 90 hp fördjupning inom det valda huvudområdet, inkl. examensuppsats 30 hp, samt 60 hp inom andra områden än de två huvudområdena, summa 240 hp.

Inom det valda huvudområdet ingår alltså 60 hp grundläggande teori. Av fördjupningskurserna exkl. examensuppsats torde vidare i allmänhet 45 hp utgöras av teori inom huvudområdet, dvs sammantaget 105 hp.

För samtliga studenter tillkommer 30 hp grundläggande teori inom det ej valda huvudområdet samt 15 hp handelsrättslig översiktsskurs, totalt 45 hp.

Enligt nedan omfattar de obligatoriska metodkurserna 45 hp.

Residualt kan resterande teorikurser, som inte behöver ligga inom FEK eller NEK, bestämmas till $240 - 105 - 45 - 45 - 30 = 15$ hp där 30 hp avser examensuppsatsen.

Vår bedömning är att både omfattningen och mixen av teorikurser framstår som välavvägd för att ge studenterna en yrkesutbildning med såväl bredd som djup. Att en halv termins studier kan väljas efter studentens personliga intresse (vilket naturligtvis även kan avse metodkunskap) förefaller också rimligt.

Metod

Av självvärderingen framgår att metodkurserna omfattar minst 45 hp. Samtliga studenter läser en grundkurs i statistik på 15 hp. För studenter med FEK som huvudinriktning tillkommer en fortsättningskurs i statistik på 15 hp samt en kurs i vetenskapliga metoder i företagsekonomi på 15 hp. För studenter som istället har NEK som huvudinriktning tillkommer vetenskapliga metoder i nationalekonomi 15 hp, tillämpad ekonometri 7,5 hp samt ekonomisk utvärderingsmetod 7,5 hp.

Vår bedömning är att 45 hp metodkurser bör ge goda metodologiska grundkunskaper. För studenter med NEK som huvudinriktning kan det dock finnas anledning att bygga på med ytterligare metodkurser, eftersom nationalekonomin är mera kvantitativt orienterad än företagsekonomin. I den mån den fortsättningskurs i statistik som studenterna med FEK-inriktning läser fokuserar på annat än regressionsanalys skulle den kunna vara ett gott tilläggsalternativ för studenterna med NEK-inriktning och ge dem totalt 60 hp metodkurser.

Progression

Eftersom alla studenter i allt väsentligt följer en fast studiegång med obligatoriska kurser ska progressionen s.a.s. vara inbyggd.

Vår bedömning är att studiegången är sådan att kravet på progression är tillgodosett redan i den fastlagda, i princip obligatoriska, studiestrukturen.

Självständigt arbete och reflektion

Enligt självvärderingen får studenterna med inriktning mot FEK träning i självständigt arbete och reflektion under hela utbildningen genom att föreläsningar varvas med övningar, laborationer och praktikfall. Det framhålls även att under utbildningens senare delar sker mycket av undervisningen i seminarieform, oavsett studiernas inriktning.

Vår bedömning är att framför allt de fördjupningsstudier som påbörjas under den femte terminen erbjudet goda möjligheter till självständigt arbete och reflektion och detta gäller naturligtvis alldeles särskilt examensarbetet.

Kunskaps- och färdighetskontroller

Enligt självvärderingen kompletteras de traditionella kunskaps- och färdighetskontrollerna i form av examensuppsatser och salstentamina med flera alternativa examinationsformer. Redan på grundnivå introduceras individuella och gruppbaseade uppgifter som redovisas muntligt och skriftligt. Man använder också företags- och rollspel, samt quiz-övningar.

Vår bedömning är att man på den del av utbildningen som har FEK som huvudinriktning har en stor uppsättning examinationsformer som förefaller avspegla studenternas framtida yrkesverksamhet. För den del av utbildningen som har NEK som huvudinriktningen är självvärderingen mindre informativ. Man skulle exempelvis kunna tänka sig att träna studenterna i den typ av PM-skrivande som är vanlig bland nationalekonomer med utredaruppgifter men något sådant nämns inte i självvärderingen.

• *På vilket systematiskt sätt och med vilken effekt sker det utbildningsnära utvecklings- och förbättringsarbetet?*

Tre aspekter på det utbildningsnära utvecklings- och förbättringsarbetet diskuteras här: uppdatering och förnyelse av kurslitteraturen, undervisningsformer samt kursutvärderingar.

I lärarintervjuerna framkom att vad gäller kurslitteraturen finns det ämnesgrupper som träffas ett par gånger per termin för att diskutera progressionen inom program och mellan kurser, för att undvika överlappning. Inom lärarlagen går man även igenom litteraturen i samband

med schemaläggning. Att byta läroböcker är en omfattande process och sker därför mera sällan. Vetenskapliga artiklar, som i stor utsträckning används på avancerad nivå, är lättare att byta och ses över kontinuerligt. Överlag sker uppdateringen huvudsakligen informellt.

Som nämnts ovan visar självvärderingen att inom den del av utbildningen som är inriktad mot FEK tillämpas fler olika icke-traditionella undervisningsformer som företags- och rollspel samt quiz-övningar. Även varianter av flipped classroom förekommer. Någon motsvarande diskussion förs inte med avseende på de NEK-inriktade studierna.

Som framkommit i samband med bedömningarna av FEK, NEK och statistik är de kursutvärderingar som genomförs tyvärr oanvändbara.

Vår bedömning är att uppdateringen av kurslitteraturen i allt väsentligt förefaller fungera bra men att det förmodligen skulle vara en fördel att delvis formalisera processen framför allt för att på så vis etablera fasta beslutstidpunkter. Medan moderna undervisningsformer i stor utsträckning utnyttjas i den FEK-inriktade utbildningen verkar de inte användas i den NEK-inriktade utbildningen. Företagsspel torde förvisso vara av begränsat intresse men varianter på flipped classroom bör kunna vara till nytta, liksom övningsuppgifter snarlika de utredningsuppgifter som studenterna kan komma att stöta på arbetslivet (jfr Riksdagens utredningstjänst och nyttokostnadskalkyler på myndigheter, som MSB).

• *Hur arbetar ni med att säkerställa måluppfyllelsen i de fall utvalda mål inte uppfylls i det självständiga arbetet?*

Lärlarintervjun, med tillhörande kompletteringsfrågor per mail, visar att för uppsatser med FEK-inriktning som inte godkänns (betyg U eller F_x) finns det utrymme för 5 tim ytterligare handledning, utöver grundtilldelningen på 40 tim. För uppsatser med NEK-inriktning finns det inte några extra handlednings timmar för underkända uppsatser. Dessutom är grundtilldelningen av handledningstimmar lägre, 37 tim.

För båda inriktningarna gäller att studenter har maximalt fem möjligheter att komplettera, därefter tillåts inte omregistrering.

En av de intervjuade studenterna påpekade att det ibland kan vara svårt att förstå vilka krav som ställs på uppsatsen. Som exempel nämnde hen att det i instruktionerna står att forskningssynsättet ska beskrivas grundligt men att hens handledare tyckt att det var olämpligt.

Vår bedömning är att det är bra att det finns utrymme för fem extra handledningstimmar för omarbetning av underkända FEK-uppsatser och att denna tilldelning är förhållandevis generös. Att motsvarande möjlighet inte finns för underkända NEK-uppsatser är svårt att förstå och motivera. Den osäkerhet om uppsatskraven som den intervjuade studenten ger uttryck för finner vi oroande och menar att den bör följas upp. Kan den bero skillnader mellan FEK- och NEK-disciplinerna?

2. Undervisningen ska fokusera på studenters lärande

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att undervisningen fokuserar på att stimulera studentens lärande och kunskapsutveckling?*

Enligt självvärderingen stimuleras studenterna tidigt att inta en aktiv roll i sina läroprocesser. Det sker dels genom individuella och gruppbaseade uppgifter som redovisas muntligt och skriftligt men också genom den första salstentan kommer mycket tidigt, redan efter två veckor. Vilka former som används för att stimulera studenternas lärande varierar enligt självvärderingen med studieinriktning. T.ex. betonad kommunikativa färdigheter särskilt inom marknadsföring. För att i ett sammanhang träna studenterna på både muntlig, skriftlig och bildmässig framställning har man också låtit studenterna i service management och marknadsföring genomföra posterutställningar, i allmänna utrymmen på universitetet.

Allmänt sett nämns betydligt fler aktiva lärmoment för studenter med FEK-inriktning än för de med NEK-inriktning. För de senare hänvisas endast till de TET-moment (Tillämpad Ekonomisk Teori) som beskrivits under motsvarande rubrik för nationalekonomi.

Vår bedömning är att ett aktivt och brett arbete genomförs för att stimulera studenternas aktiva lärande men att detta arbete är mer uppslagsrikt och nyskapande för studenter med FEK-inriktning än för studenter med NEK-inriktning. Denna skillnad menar vi bör kunna reduceras. Ett exempel är att posterutställningar också är en lämplig form för redovisning av arbeten med NEK-inriktning.

3. Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

- *Hur säkerställs att utbildningen bedrivs utifrån en vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet?*

Enligt självvärderingen bedrivs 45 % av undervisningen på grundnivå i företagsekonomi av disputerade lärare och 55 % av lärare med magister-, master- eller licentiatexamen, samt doktorander. Som jämförelse kan nämnas att andelen disputerade är högre på Linnéuniversitetet och Mittuniversitetet, 48 resp. 68 %. Vid lärarintervjun framkom att försök har gjorts att intressera de icke-disputerade lärarna för att vidareutbilda sig, men att ”... responsen har varit ljuvmen. De går gärna enstaka kurser men visar inte intresse för forskarutbildning.” Enligt lärarintervjuerna rör det sig framför allt om adjunkter som undervisar i redovisning efter att tidigare ha arbetat inom området eller undervisat på gymnasiet.

Även på avancerad nivå i företagsekonomi är andelen disputerade lärare lägre på Karlstads universitet än på Linné- och Mittuniversitetet: 85 procent jämfört med 96 resp. 91 procent

Av de lärare som undervisar i nationalekonomi är alla disputerade, på både grund- och avancerad nivå. På Linné- och Mittuniversitetet är andelarna 73 resp. 68 procent ⁴

Vad gäller examensuppsatsen är ambitionen att handledarna på civilekonomutbildningen ska vara disputerade. Det förekommer dock att doktorander handleder men i så fall tillsammans med en rutinerad, disputerad, bihandledare.

Enligt självvärderingen baseras kursböckerna på etablerad forskning och vetenskapliga artiklar ingår dessutom i undervisningen redan i de inledande kurserna. I examensarbetet finns krav på att uppsatserna med FEK-inriktning ska innehålla referenser till minst 12 vetenskapliga artiklar.

Vår bedömning är att det inte finns någon anledning att ifrågasätta lärarnas vetenskapliga kompetens på den avancerade nivån. Däremot behöver man vidta mera kraftfulla åtgärder, företrädesvis kopplade till ekonomiska incitament, för att höja andelen disputerade lärare i den företagsekonomiska grundutbildningen. På motsvarande sätt behöver de ekonomiska incitamenten för disputerade lärare (inom både FEK och NEK) att skaffa sig docentkompetens förbättras – Karlstads universitet har ett docentpåslag på 1 500 kr/mån medan Linné- och Mittuniversitet har 2 000 kr/mån. Kurslitteraturen uppfyller kraven på vetenskaplighet och även om kravet på minst ett dussin referenser till vetenskapliga artiklar i examensuppsatserna (med FEK-inriktning) är missriktat i meningen mekaniskt utgör det likväl en markering av en vetenskaplig intention.

- *Hur forskningsanknyts utbildningen?*

Enligt självvärderingen är det vanligt förekommande att lärarna använder sin egen forskning som exempel i undervisningen, både inom FEK – t ex från Centrum för tjänsteforskning, CTF och Forum för redovisning – och inom NEK – bland forskning kopplad till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB.

Vår bedömning är att utbildningens forskningsanknytning är väl tillgodosedd.

4. De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att verksamma i utbildningen har aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens?*

Av självvärderingen framgår att universitetets anställningsordning ställer krav på 15 hp högskolepedagogisk utbildning både för anställning och för befordran (docentur och

⁴ Linné- och Mittuniversitetet erbjuder endast nationalekonomi på grundnivå.

professur). Universitetspedagogiska enheten ansvarar både för pedagogisk utbildning och för validering av motsvarande kompetens som erhållits på annat sätt.

Universitet har också infört en pedagogisk karriärstege. Efter sakkunniggranskning kan lärare bli beförade till meriterade eller excellenta lärare. Att döma av självvärderingen har dock ännu så länge inte någon lärare utnyttjat denna karriärmöjlighet.

Däremot har samtliga sju lärare i NEK högskolepedagogisk kompetens och inom FEK är motsvarande siffra 32 av 47. Dessutom har fyra lärare inom NEK och åtta lärare inom FEK genomgått handledarutbildning.

Vår bedömning är att både de formella och praktiska förutsättningarna för att säkra högskolepedagogisk kompetens inte lämnar något övrigt att önska. Det faktum att förhållandevis få lärare (särskilt inom FEK) genomgått handledarutbildning och, särskilt, att inte en enda lärare utnyttjat möjligheten till pedagogisk meritering får oss dock att undra över hur incitamentsstrukturen ser ut. Tyvärr ger varken självvärderingen eller lärarintervjuerna någon information om detta. Det är dock rimligt att förmoda att tydliga ekonomiska incitament borde vara verkningsfulla.

5. Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

- *Hur arbetar ni med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

Av självvärderingen framgår att ett externt råd har inrättats för ändamålet, med representanter från näringslivet, offentliga sektorn, ideella och politiska organisationer, samt forskarvärlden. Via en särskild utvecklingsledare med ansvar för externa relationer har man också kontakt med ett 20-tal företag och organisationer utanför universitetet. Den ackreditering som pågår innehåller också element som avser utbildningens användbarhet.

Självvärderingen ger också flera exempel på hur man inom den FEK-inriktade utbildningen utnyttjar gästföreläsare för att visa på, och öka, kursernas praktiska relevans. Frågeställningar från företag och organisationer kan också ligga till grund för examensarbeten.

Regelbundet återkommande arrangemang för att stärka kontakterna med arbetslivet redovisas också i självvärderingen – månatliga frukostar där ett företag eller organisation står som värd och årliga aktiviteter (Handelshögskolans dag och Hotspot, en arbetsmarknadsdag).

Vår bedömning är att aktiviteterna för att säkra utbildningens relevans och användbarhet är omfattande och genomtänkta. Att flera av dem är regelbundet återkommande ser vi som särskilt positivt. Vårt intryck är dock att detta arbete är betydligt mer välutvecklat med avseende på den FEK-inriktade utbildningen än vad som är fallet för utbildningen med NEK-inriktning. Ett konkret exempel gäller gästföreläsare där inte ett enda NEK-exempel ges, vilket också stöds av studentintervjuerna. Här finns det en potential för förbättringar, vilka

torde vara särskilt angelägna mot bakgrund av planerna på att utöka den avancerade utbildningen i nationalekonomi genom att införa ett mastersprogram.

- *Vilka resultat kan påvisas av arbetet med att säkerställa att utbildningen och dess innehåll är användbar för studenter och samhälle?*

Självvärderingen hänvisar till alumniundersökningar genomförda 2016 och 2010 men noterar att dessa inte riktades mot civilekonomer utan till före detta FEK- och NEK-studenter.

Av självvärderingen framgår också att vissa av gästföreläsarna ur sin vardagliga praktik hämtar en frågeställning som studenterna får arbeta med, som en del i kursens examination. Vanligast förekommande inom marknadsföring och service management. Slutligen nämns att examensarbeten ofta skrivs inom ramen för samarbeten med företag eller organisationer.

Vår bedömning är att alumniundersökningarna tyvärr är av begränsat intresse som informationskälla i detta sammanhang – de omfattar inte civilekonomer och de har dessutom låg svarsfrekvens, vilket gör att deras representativitet är tveksam. Att låta gästföreläsarna hämta frågeställningar ur sin egen verksamhet och ge dem som arbetsuppgifter till studenterna tycker vi är en god idé. Det framstår som ett utmärkt sätt att ge studenterna incitament att lyssna på gästföreläsaren (vilket annars kan vara ett problem) och att aktivt engagera sig i för utbildningen användbara problem. Vi menar att samma ansats skulle kunna användas även inom den NEK-inriktade utbildningen. Att frågeställningar för examensarbeten hämtas från näringslivet och offentliga sektorn ser vi också som positivt men håller med självvärderingen om att det är viktigt att sådana externa samarbeten genomförs utan att man ger avkall på gängse akademiska principer.

6. Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att det finns utbildningsnära studentinflytande?*

Enligt självvärderingen tillgodoses studentinflytandet genom representation i det externa rådet, institutionsrådet, handelshögskolans sektionsråd samt civilekonomprogrammets programråd. Man betonar även betydelsen av informella kontakter mellan elever och lärare under pågående kurser. Vad gäller uppföljning hänvisas till de standardiserade kursutvärderingarna och att dessa ofta kompletteras med kursspecifika utvärderingar genomförda av de aktuella lärarna. Slutligen noterar man att studenterna också har inflytande över den egna utbildningen genom de valmöjligheter som föreligger inom ramen för civilekonomutbildningen – huvudinriktning (FEK/NEK) och kursval inom huvudinriktningarna.

I studentintervjuerna framkom att studentrepresentanterna var nöjda med studentinflytandet.

Vår bedömning är att tillgången till formella kanaler för studentinflytandet är väl tillgodosett och att dessa kanaler verkar fungera i praktiken, av studentintervjuerna att döma. Bra är också

att även det informella inflytandet betonas i självvärderingen, både som ett komplement till det formella inflytandet och som en särskild kanal för enskilda studenter,

- *Vilka påvisbara resultat har arbetet med studentinflytande lett till?*

Enligt studentintervjuerna har studentinflytandet medfört alltifrån ändringar av seminariedatum till utbyte av hela kurser

Vår bedömning är att studentinflytandet är, och uppfattas som, reellt utifrån såväl studenternas som lärarnas och kursadministratörernas perspektiv.

7. I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande

- *Hur arbetar ni för att säkerställa att ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningen?*

Enligt självvärderingen har Karlstads universitet givit jämställdhet status som ett universitetets tre kärnvärden, jämte mångfald och ett demokratiskt synsätt. Som nämnts ovan har universitetet också nyligen antagit en handlingsplan för jämställdhetsintegrering. Flera exempel ges i självvärderingen på kurslitteratur i civilekonomutbildningen med uttalat jämställdhetsperspektiv. Därutöver arbetar man för att eliminera könsstereotyper i de exempel och uppgifter som används i undervisningen.

Studentintervjuerna tyder inte på att studenterna uppfattar jämställdhetsperspektivet som eftersatt. De två (kvinnliga) studenter som intervjuades beskrev undervisningen som könsneutral och icke-diskriminerande.

Vår bedömning är att man framgångsrik har integrerat jämställdhetsperspektivet i utbildningen men att det fortfarande finns könsobalanser bland lärarna. Inom FEK och NEK är 26 respektive 29 procent kvinnor. Dessutom inom FEK är alla professor män. Detta står i skarp kontrast till könsfördelningen bland studenterna där kvinnorna utgör ca hälften.

Slutsatser och rekommendationer

Är bra – goda exempel

- Exempel finns på uppsatser där författarna redovisar fördjupade kunskaper om det valda ämnet, utförliga redogörelser och tillämpningar av empiriska metoder och analyser som leder till väl utvecklade diskussioner i ljuset av tidigare forskning.
- I vissa uppsatser visar författarna stor etisk medvetenhet och diskuterar till exempel etik i teorin, metoden och redovisningen av empirin.
- Utbildningen har god forskningsanknytning, dels genom forskning vid universitetet (t.ex. vid CTF), dels genom samarbete med externa aktörer (t.ex. MSB)

- Moderna undervisningsformer, t.ex. flipped classroom och rollspel, samt moderna examinationsformer, som posterredovisningar och analyser av frågeställningar formulerade av gästföreläsare förekommer i den FEK-inriktade undervisningen.
- Delar av lärarkåren är högt akademiskt kvalificerad (den NEK-inriktade).
- För en yrkesutbildning som civilekonomutbildningen är det särskilt viktigt med goda och regelbundna kontakter med arbetslivet. Detta karakteriserar den FEK-inriktade delen av utbildningen.

Kan åtgärdas

- Redovisningen av brett ekonomiskt kunnande i uppsatser kan förbättras.
- Uppdatering av kurslitteraturen baseras för närvarande på informella möten i lärarlag och bland kursansvariga. Kontinuiteten och tillförlitligheten i denna process kan höjas genom att den åtminstone delvis formaliseras.

Bör åtgärdas

- För de studenter som läser NEK-inriktning bör ytterligare kurser i statistik (ej regressionsanalys) erbjudas. För de studenter med FEK-inriktning som läser marknadsföring eller service management och därmed fortsättningskurs i statistik bör innehållet i fortsättningskursen ses över med avseende på ändamålsenlighet. Båda förändringarna bör syfta till att förbättra tillämpningarna av statistiska metoder i examensuppsatserna.
- De moderna undervisnings- och examinationsformer som används i de FEK-inriktade delarna av utbildningen kan, och bör, tillämpas även i de NEK-inriktade delarna.
- Ansträngningar bör göras för att höja andelen disputerade lärare på grundnivån i utbildningens FEK-inriktade del. Kan det svala intresse som framkom i lärarintervjuerna (delvis) ha med ekonomiska incitament att göra?
- Försök bör göras att fastställa varför ingen lärare ännu har utnyttjat möjligheten till pedagogisk karriär för att bli meriterad eller excellent lärare. Är informationen otillräcklig? Hur ser de praktiska möjligheterna och de ekonomiska villkoren ut?

Måste åtgärdas

- Forskningsfrågor i uppsatser skall utgå ifrån aktuella forskningsresultat och inte vara praktiska. Implikationer av en uppsatsstudie kan däremot vara praktiska.
- Kopplingar mellan forskningsfrågor, teori och metodval i uppsatser måste säkras.
- Studenternas medvetenhet om vikten av begrepp och definitioner måste öka.
- Uppsatser måste redigeras på ett tillfredsställande sätt, inklusive omformulering av text från andra källor.
- Studentintervjuerna visar att kraven som ställs på examensuppsatsen måste bli tydligare och att skriftliga instruktioner och muntliga besked måste bli enhetliga.
- Samma formella villkor ifråga om handledning och examination måste gälla för studenterna med NEK-inriktning som för studenterna med FEK-inriktning. I dagsläget är antalet timmar större för studenterna med FEK-inriktning.
- Påslag för docentkompetens på 1 500 kr/mån måste höjas. Det går inte att motivera att det är lägre än vid Linné- och Mittuniversitetet (2 000 kr /mån).

7 Bilaga A, Redovisade examensmål

Högskoleexamen

K1: visa kunskap och förståelse inom det huvudsakliga området (huvudområdet) för utbildningen, inbegripet kännedom om områdets vetenskapliga grund och kunskap om några tillämpliga metoder inom området

F1: visa förmåga att söka, samla och kritiskt tolka relevant information för att formulera svar på väldefinierade frågeställningar inom huvudområdet för utbildningen,

V1: visa kunskap om och ha förutsättningar för att hantera etiska frågeställningar inom huvudområdet för utbildningen.

Kandidatexamen

K1: visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.

F1: visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer,

F2: visa förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom givna tidsramar

V1: visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter,

Magisterexamen

K1: visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl överblick över området som fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete,

F1: visa förmåga att integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information,

F2: visa förmåga att självständigt identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar

V1: visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete

Masterexamen

K1: visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete

F1: visa förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information,

F2: visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,

V1: - visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete

Civilekonomexamen

K2: visa såväl brett kunnande inom det ekonomiska området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av det valda ekonomiområdet

F1: visa förmåga att integrera kunskap samt att med ekonomiska perspektiv analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer

F2: visa förmåga att självständigt identifiera och formulera ekonomiska frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar

V1: - visa förmåga att inom det valda ekonomiområdet göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga och samhälleliga frågor såsom de mänskliga rättigheterna och etiska aspekter visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete

8 Bilaga B, Bedömda examensmål

Bedömgargruppen har i sina granskningar av examensuppsatser i flera avseenden bedömt dessa på mera detaljerad nivå än den som redovisas i rapporten. I denna bilaga specificeras de (del)mål som bedömgargruppen har granskat och hur dessa förhåller sig till målen i Bilaga A. I de fall målen i Bilaga A inte har delats upp på delmål framgår detta av att de aktuella (huvud)målen i Bilaga A återges här.

Högskoleexamen tas inte upp i denna bilaga eftersom inga examensarbeten för högskoleexamen har bedömts.

Kandidatexamen

Målet **K1** i Bilaga A har delats upp på följande delmål:

K1.a: visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund.

K1.b: Visa kunskap om tillämpliga metoder inom området.

K1.c: Visa fördjupning inom någon del av området.

K1.d: Orientering om aktuella forskningsfrågor.

Målet **F1** i Bilaga A har delats upp på följande delmål:

F1.a: Visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning.

F1.b: Visa förmåga att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.

F2: visa förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom givna tidsramar.

V1: visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällseliga och etiska aspekter,

Magisterexamen

Målet **K1** i Bilaga A har delats upp på följande delmål:

K1.a: Visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet överblick över området.

K1.b: Visa fördjupade kunskaper inom vissa delar av området

K1.c: Visa insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

F1: visa förmåga att integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.

Målet **F2** i Bilaga A har delats upp på följande delmål:

F2.a: Visa förmåga att självständigt identifiera formulera frågeställningar.

F2.b: Visa förmåga att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar.

Målet **V1** i Bilaga A har delats upp på följande delmål:

V1.a: Visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter

V1.b: Visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.

Masterexamen

Målet **K1** i Bilaga A har delats upp på följande delmål:

K1.a: Visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet brett kunnande inom området.

K1.b: Visa väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området.

K1.c: Visa fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

K1.d: Visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen.

F1: visa förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.

Målet **F2** i Bilaga A har delats upp på följande delmål:

F2.a: Visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt identifiera och formulera frågeställningar.

F2.b: Visa förmåga att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete.

V1: Visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.

Civilekonomexamen

Målet **K2** i Bilaga A har delats upp på följande delmål:

K2.a: Visa brett kunnande inom det ekonomiska området.

K2.b: Visa väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av det valda ekonomiområdet.

Målet **F1** i Bilaga A har delats upp på följande delmål:

F1.a: visa förmåga att integrera kunskap.

F1.b: Visa förmåga att med ekonomiska perspektiv analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer.

Målet **F2** i Bilaga A har delats upp på följande delmål:

F2.a: Visa förmåga att självständigt identifiera och formulera ekonomiska frågeställningar.

F2.b: Visa förmåga att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar.

Målet **V1** i Bilaga A har delats upp på följande delmål:

V1.a: Visa förmåga att inom det valda ekonomiområdet göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga och samhällseliga frågor såsom de mänskliga rättigheterna och etiska aspekter.

V1.b: Visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.

9 Bilaga C, Aggregerad jämförelse på universitets- och ämnesnivå

Ett viktigt syfte med Treklöverutvärderingen torde vara att skapa möjligheter för de tre ingående universiteten Karlstads universitet (Kau), Linnéuniversitetet (Lnu) och Mittuniversitet (Miun) att jämföra sig med varandra, och lära sig av varandra, s k benchmarking. Enligt bedömargruppens mening underlättas sådana jämförelser om de detaljerade diskussionerna av universitetets utbildningar i företagsekonomi, nationalekonomi, statistik och civilekonomutbildningen som finns i kapitel 3, 4, 5, och 6 kompletteras med aggregerade jämförelse på ämnesnivå mellan de tre universitet som ingår i Treklövern

Denna bilaga innehåller ämnesvisa jämförelser – företags- och nationalekonomi samt statistik – mellan Kau, Lnu och Miun, följda av reflektioner på universitetsnivå ur student- respektive arbetslivsperspektiv. Diskussion sker med utgångspunkt i situationen på Kau och hur denna uppfattas i relation till förhållandena på Lnu och Miun.

9.1 Företagsekonomi

Av Tabell C.1 framgår att ifråga om antalet erbjudna utbildningsprogram intar Kau en mellanställning i Treklövern, med avseende på såväl grundnivå som avancerad nivå. På grundnivån har Kau 2 program, medan Miun har 1 och Lnu 10. Motsvarande siffror för den avancerade nivån är Kau 7, Miun 2 och Lnu 11.

Två saker är värda att notera nämna i anslutning till Tabell C.1.

Den första är att de examensuppsatser på grundnivån vid Kau som bedömargruppen har fått att granska endast representerar det ena av de två erbjudna programmen. Det program som saknas är programmet Internationella affärer. Orsaken är att det programmet startades under våren 2016 och genererar sina första examensuppsatser under hösten 2018. Det program som är representerat är programmet i Fastighetsekonomi, vilket är speciellt för Kau och saknar motsvarighet vid Lnu och Miun. Bedömargruppen menar att det är olyckligt att urvalet för Kau har blivit på detta vis eftersom det försvårar jämförelser med grundutbildningen i företagsekonomi vid Lnu och Miun.⁵

Den andra intressanta observationen som kan göras i Tabell C.1 är att av de tre program som Kau erbjuder på magisternivån är endast två representerade i värderingen i form av examensuppsatser. Det program som saknas är Service management. Detta program har dock inga direkta motsvarigheter på Lnu eller Miun.

⁵ Det kan noteras att programmet Internationella affärer vid Kau har en motsvarighet vid Lnu, nämligen International sales and marketing.

När det gäller urvalet av examensuppsatser i utmärker sig Kau således på två sätt: dels genom att vara det enda universitet som i sitt urval inte täckt in samtliga erbjudna utbildningsprogram, dels genom att urvalet på grundnivån helt domineras av ett utbildningsprogram som inte erbjuds vid Lnu och Miun och därmed inte kan användas för jämförelser mellan universiteten.⁶

Tabell C.1: Företagsekonomi: Antal program på grund- och avancerad nivå; inom parentes antal program för vilka uppsatser varit tillgängliga för bedömning

Program	Karlstads universitet	Linnéuniversitetet	Mittuniversitetet
Antal grundprogram:			
Kandidat	2 (1)	10 (10)	1 (1)
Antal avancerade program:			
Magister	3 (2)	6 (6)	2 (2)
Master	3 (3)	4 (4)	0 (0)
Civilekonom	1 (1)	1 (1)	0 (0)
<i>Summa avancerade</i>	7 (6)	11 (11)	2 (2)

Källa: Självvärderingarna.

Tabell C.2 innehåller information för grundnivån. Överst i tabellen redovisas genomsnitt av bedömargruppens resultat vid granskningen av examensuppsatserna. Resultaten visas för de fyra utbildningsmålen och som ett medelvärde av (del)målsresultaten. Utbildningsmålen specificeras i Bilaga A och hur resultaten per delmål har beräknats framgår av avsnitt 2.3.

För Kau kan noteras förhållandevis goda resultat och en påfallande jämnhet i betygs-sättningen. För samtliga delmål är den genomsnittliga bedömningen ("Snitt") 1,8, dvs över "1,5 = Måluppfyllelse" och i intervallet $1,5 < Snitt \leq 2,0$ som innebär "Hög måluppfyllelse". Endast Miun har ett högre genomsnittligt betyg och varken Lnu eller Miun har ett lägsta betyg som är högre än Kau:s lägsta betyg.

⁶ Utöver fyra uppsatser i Fastighetsekonomi representeras grundnivån vid Kau av en uppsats författad av en student som läst fristående kurser.

Tabell C.2: Företagsekonomi, grundnivån: uppsatsbedömningar samt undervisnings-, handlednings- och examinationsresurser

	Karlstads universitet					Linnéuniversitetet					Mittuniversitet				
Antal bedömda uppsatser	5					10					5				
Examensmål ¹	K1	F1	F2	V1	S	K1	F1	F2	V1	S	K1	F1	F2	V1	S
Målbedömningar ² Snitt ³	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,9	1,5	2,0	1,5	1,7	2,0	2,1	2,1	1,8	2,0
Undervisningstid (% av heltid) ⁴	840					3937					856				
Undervisningstid/program ⁵	840					394					856				
Handledning, tim ⁶	25 ⁷ (+ 5) ⁸					18					28				
Antal seminarier, inkl slutseminarium ⁶	3					5					4				
Examination, betyg-sättning, tim ⁶	4 ⁹					4					5				
Andel undervisningstid (%) för lärare med kompetens: ⁴															
Kandidat	0					6					0				
Magister, Master, Lic. eller doktorand	55					46					32				
Doktor	36					42					43				
Docent	5					5					21				
Professor	4					1					4				
Andel lägst disputerade	45					48					68				

¹ Examensmålen specificeras i Bilaga A.² Genomsnitt av bedömningar av enskilda uppsatser: $1 \leq \text{Målbetyg} < 1,5$ = Bristande måluppfyllelse; $1,5 = \text{Målbetyg}$ = Måluppfyllelse, $1,5 < \text{Målbetyg} < 2,5$ = Hög måluppfyllelse, $2,5 = \text{Målbetyg}$ = På gränsen till mycket hög måluppfyllelse, $2,5 < \text{Målbetyg} \leq 3$ = Mycket hög måluppfyllelse. För detaljer om beräkningarna, se avsnitt 2.3.³ Genomsnitt av bedömningarna för målen K1, F1, F2 och V1.⁴ Uppgifter hämtade från självvärderingarna.⁵ För antal program, se Tabell C.1.⁶ Baseras på frågor ställda per mail i anslutning till intervjuer genomförda med personalen.⁷ Inkl. upp till 8 tim bidrag till examinationen från handledare och ev. bihandledare i form av betygsförslag.⁸ Vid betyg F_x eller U på slutseminariet tillkommer 5 tim handledning för omarbetning av uppsatsen.⁹ Omfattar i realiteten fler tim, jfr not 7.

Mittensektionen innehåller uppgifter om insatta resurser i form av undervisningstid, handledning, seminarier och examination. Med avseende på undervisningstid/program och antal

handledningstimmar är rangordningen mellan universiteten densamma som för genomsnittsbetygen, dvs först Miun, följt av Kau och Lnu.⁷ Det är inte möjligt att dra några som helst slutsatser om orsakssamband av denna observation men det kan noteras att den är konsistent med ett antagande om att mängden insatta resurser har betydelse för resultatet.

Vad gäller handledning visar Tabell C.2 att Kau, som enda universitet, har en extra tilldelning av handledningstimmar för uppsatser som får betyget F_x eller U på slutseminariet. Bedömargruppens uppfattning är att detta är en god idé och en möjlig delförklaring till att Kau-uppsatserna inte har erhållit låga betyg med avseende på något av delmålen.

Vid Kau är dock antalet seminariebehandlingar av uppsatserna (3) lägre än vid Miun (4) och Lnu (5). Att vid Kau öka till fyra torde vara värt att överväga.

Den sista sektionen i Tabell C.2 innehåller information om lärarnas akademiska kompetens och kompletterar därmed det ovannämnda måttet på undervisningens omfattning med en indikator på kvaliteten med vilken den bedrivs.⁸ Här kan noteras att Kau har lägst andel disputerade lärare. Bedömargruppen menar att 50 procent disputerade lärare är en rimlig ambition.

Tabell C.3 innehåller motsvarande information som Tabell C.2, för den avancerade nivån. Vad gäller magister- och masteruppsatserna har Kau samma genomsnittsbetyg, 1,8, som för grundnivån och ligger därmed i topp, jämte Lnu, marginellt bättre än Miun (1,7). Däremot uppvisar Kau inte samma jämnhet i betygssättningen som på grundnivån. Medan snittbetygen för målen K1 och V1 är höga (2,0) är de precis över måluppfyllelse för målen F1 och F2, 1,6, och därmed de lägsta noterade snittbetygen bland de tre universiteten.

Målen F1 och F2 relaterar till förmågor att specificera och genomföra analyser. De förhållandevis låga betygen på dessa mål för Kau:s del menar bedömargruppen är bekymmersamma av två skäl. Det första är att resultaten indikerar metodologiska brister. Det andra skälet är att en stor del av yrkesverksamma företagsekonomers tid torde upptas just av att specificera och genomföra analyser, dvs de observerade tillkortakommandena har stor praktisk betydelse.

⁷ Det kan dock noteras att upp till åtta av de 25 timmarna vid Kau kan utgöra stöd för examinator, se tabellnot 7.

⁸ En annan indikator är lärarnas pedagogiska kompetens. Där är skillnaderna dock relativt små mellan universiteten.

Tabell C.3: Företagsekonomi, avancerad nivå: uppsatsbedömningar samt undervisnings-, handlednings- och examinationsresurser

	Karlstads universitet					Linnéuniversitetet					Mittuniversitet				
Antal bedömda magister- och masteruppsatser	9					11					5				
Examensmål ¹	K1	F1	F2	V1	S	K1	F1	F2	V1	S	K1	F1	F2	V1	S
Målbedömningar ² Snitt ³	2,0	1,6	1,6	2,0	1,8	2,2	1,7	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	1,7	1,6	1,7
Antal bedömda civilekonomuppsatser	4					3					0				
Examensmål ⁴	K2	F1	F2	V1	S	K2	F1	F2	V1	S	—				
Målbedömningar ² Snitt ⁵	2,1	2,1	1,9	2,0	2,0	1,7	2,0	1,8	1,7	1,8					
Undervisningstid (% av heltid) ⁶	490					1079					110				
Undervisningstid/program ⁷	70					98					55				
Handledning, tim ⁸	25/40 mag./master & civ.ek. ⁹ (+ 5) ¹⁰					18/35 mag./master & civ.ek.					32 mag.				
Antal seminarier, inkl slutseminarium ⁸	3					5					4				
Examination, betyg-sättning, tim ⁸	4 ¹¹					4					5				
Andel undervisningstid (%) för lärare med kompetens: ⁶															
Kandidat	0					1					0				
Magister, Master, Lic. eller doktorand	15					3					9				
Doktor	67					65					60				
Docent	5					16					16				
Professor	13					15					15				
Andel lägst disputerade	85					96					91				

¹ Examensmålen specificeras i Bilaga A.² Genomsnitt av bedömningar av enskilda uppsatser: $1 \leq \text{Målbetyg} < 1,5$ = Bristande måluppfyllelse; $1,5 = \text{Målbetyg}$ = Måluppfyllelse, $1,5 < \text{Målbetyg} < 2,5$ = Hög måluppfyllelse, $2,5 = \text{Målbetyg}$ = På gränsen till mycket hög måluppfyllelse, $2,5 < \text{Målbetyg} \leq 3$ = Mycket hög måluppfyllelse. För detaljer om beräkningarna, se avsnitt 2.3.³ Genomsnitt av bedömningarna för målen K1, F1, F2 och V1.⁴ Examensmålen specificeras i Bilaga A.⁵ Genomsnitt av bedömningarna för målen K2, F1, F2, V1.⁶ Uppgifter hämtade från självvärderingarna.⁷ För antal program, se Tabell C.1.⁸ Baseras på frågor ställda per mail i anslutning till intervjuer genomförda med personalen.⁹ Inkluderar upp till 8 tim bidrag till examinationen från handledare och ev. bihandledare i form av betygsförslag till examinator.¹⁰ Om uppsatsen betygssätts med F_x eller U på slutseminariet tillkommer 5 tim handledning för omarbetning av uppsatsen.¹¹ Omfattar i realiteten fler tim, jfr not 9.

När det gäller civilekonomuppsatserna ser situationen betydligt ljusare ut. Här är resultaten för Kau anmärkningsvärt goda, både i termer av betyg och i förhållande till Lnu. Med ett lägsta betyg på 1,9 och ett snittbetyg på 2,0 finns det anledning till beröm. En naturlig fråga är om de högre betygen på målen F1 och F2, jämfört med magister- och masterutbildningarna motsvaras av skillnader i metodundervisning. Det visar sig att så är fallet – merparten av civilekonomstudenterna läser 30 hp i statistik⁹ medan magister- och mastersstudenterna endast behöver läsa 15 hp. Dessutom läser civilekonomstudenterna 15 hp i vetenskapliga metoder i företagsekonomi, vilket inte krävs av magister- och mastersstudenterna.

Av Tabell C.3 framgår vidare att de föreligger stora skillnader i undervisningstid per program mellan universiteten; Kau ligger här i mitten mellan Miun och Lnu. Vad gäller handledning kan noteras att antalet timmar för magisterstudenterna vid Kau är detsamma som för kandidaterna, 25. Möjligtvis beror detta på att både kandidat- och magisteruppsatser motsvarar 15 hp. Att kraven på magisteruppsatserna är högre motiverar likväl utökad handledning, så som på Miun. Tabellen visar dock att Kau har betydligt fler timmar handledning för masters- och civilekonomuppsatserna, som motsvarar 30 hp, än för magisteruppsatserna. Bedömargruppens åsikt är att Kau bör överväga att överföra några handledningstimmar från master- och civilekonomuppsatserna till magisteruppsatserna.

Av den sista sektionen i Tabell C.3 framgår att Kau:s lärarkår är den som i genomsnitt är lägst akademiskt kvalificerad. Det beror dels på att andelen disputerade är lägre än vid Miun och Lnu, dels på att andelen med docentkompetens, 5 procent, är mindre än en tredjedel av motsvarande andel vid Lnu och Miun, 16 procent. Att döma av resultaten (uppsatsbedömningarna) behöver dessa förhållanden inte nödvändigtvis utgöra ett problem. Bedömargruppen menar likväl att man vid Kau bör se över de ekonomiska incitamenten för akademisk meritering. Vid lärarintervjuerna framkom att lönepåslaget för docentkompetens är 1 500 kr per månad vid Kau och 2 000 kr per månad vid Lnu och Miun. Hur påslagen för doktorsexamen ser ut vid de tre universiteten saknar bedömargruppen uppgift om men det kan inte uteslutas att motsvarande skillnader kan föreligga även där.

9.2 Nationalekonomi

Tabell C.4 redovisar antalet program i nationalekonomi som de tre universiteten erbjuder, på grund- och avancerad nivå. En jämförelse med Tabell C.1 visar att antalet program i nationalekonomi är betydligt lägre än antalet program i företagsekonomi.

⁹ Undantaget är de som läser till civilekonom med inriktning mot Redovisning och styrning, vilka läser 15 hp statistik.

Liksom för företagsekonomi noterar bedömargruppen för Kau, på grundnivån, att programutbudet inte överensstämmer med de uppsatser som utvalts för bedömning. I det här fallet rör det sig om att inga uppsatser från pol.kand.-programmet har valts ut, vilket innebär att samtliga bedömda kandidatuppsatser motsvaras av studenter som läst fristående kurser. Bedömargruppen är kritisk mot detta urvalsförfarande eftersom det försvårar jämförelser med de två andra universiteten.

När det gäller den avancerade nivån visar Tabell C.4 att den är sparsamt representerad med avseende på nationalekonomi, vid vart och ett av de tre universiteten. Masterprogram erbjuds inte alls.¹⁰ Vid Kau erbjuds dock ett magisterprogram.¹¹ Däremot har både Kau och Lnu en civilekonomutbildning med inriktning mot nationalekonomi.

Tabell C.4: Nationalekonomi: Antal program på grund- och avancerad nivå; inom parentes antal program för vilka uppsatser varit tillgängliga för bedömning

Program	Karlstads universitet	Linnéuniversitetet	Mittuniversitetet
Antal grundprogram:			
Kandidat	1 (0) ¹	1 (1)	1 (1)
Antal avancerade program:			
Magister	1 (1)	0 (0)	0 (0)
Master	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Civilekonom	1 (1)	1 (1)	0 (0)
<i>Summa avancerade</i>	2 (2)	1 (1)	0 (0)

¹ De bedömda uppsatserna baseras på kandidatutbildningar baserade på fristående kurser.
Källa: Självvärderingarna.

Tabell C.5 visar att grundnivån i nationalekonomi vid Kau inte fungerar som den borde. På ett av målen, F2 = Visa förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom givna tidsramar, är snittbetyget 1,4 och således under det betyg som bedömargruppen menar är förenligt med måluppfyllelse (1,5). Kau:s betyg ligger också under resp. långt under motsvarande betyg vid Miun och Lnu. Även för målet F1 = Visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer är Kau:s betyg, 1,6, lågt och lägre än motsvarande betyg vid Miun och Lnu.

¹⁰ Såväl Kau som Lnu har dock planer på att införa masterprogram inom en mycket snar framtid.

¹¹ Lnu har rätt att utfärda magisterexamen i nationalekonomi men erbjuder inget magisterprogram.

Speciellt bekymmersamt är att bristerna vid Kau är metodrelaterade, eftersom personer med kandidatexamen i nationalekonomi oftast hamnar på utredartjänster.¹² Det är tydligt att undervisningen i statistik och empiriska analyser behöver förbättras. Förmodligen behöver även inslaget av tillämpningsuppgifter öka, liksom handledningsinsatserna (se nedan).

Vad gäller undervisningstid framgår det av Tabell C.5 att Kau ligger något högre än Miun men betydligt lägre än Lnu. En jämförelse med Tabell C.2 visar också att Kau:s undervisning på grundnivå är betydligt mindre omfattande än motsvarande undervisning i företagsekonomi. Något uppenbart motiv till detta förhållande är svårt att se.

Ifråga om handledning har Kau netto ca 20 timmar (jfr tabellnot 7, dvs lika många som Lnu, men betydligt färre än Miun (28). Liksom med avseende på undervisningens omfattning kan en Kau-intern skillnad mellan företagsekonomi och nationalekonomi noteras även här, till nationalekonomins nackdel, jfr med Tabell C.2. Mot bakgrund av de observerade resultaten menar bedömargruppen att skillnaden borde gå i motsatt riktning.

Av Tabell C.5 vidare framgår att resurstilldelningen för examination vid Kau är speciell i den meningen att den oberoende av antalet examinerade uppsatser, jfr tabellnot 8. Detta är en ordning som bedömargruppen menar att man bör ändra på, eljest finns det en uppenbar risk att examinationen förlorar i kvalitet om antalet studenter, och därmed antalet uppsatser, ökar.

Slutligen visar Tabell C.5 att lärarnas akademiska kvalifikationer är högre vid Kau än vid Lnu och, särskilt, Miun.

Information om den avancerade nivån i nationalekonomi redovisas i Tabell C.6. Som nämnts ovan, är det endast Kau som har undervisning på magister- eller mastersnivå och då (hittills) endast på magisternivå.

Av den övre delen i Tabell C.6 framgår det att magisterutbildningen är påfallande framgångsrik. De fem uppsatser som bedömargruppen har granskat har i genomsnitt tilldelats betyg som ligger på mellan 2,2 och 2,4 på samtliga fyra delmål. Både jämn och hög nivå, således – genomgående över gränsen för hög måluppfyllelse (2,0). Dessa resultat tyder på att nationalekonomi vid Kau har den kapacitet som krävs för att lyckas med det planerade inrättandet av en masterutbildning.¹³

¹² Bristerna vid Kau är i denna mening mera allvarliga än vid Miun, trots att Miun:s medelbetyg är lägre än Kau:s.

¹³ Huruvida det är också möjligt att attrahera tillräckligt många, och tillräckligt duktiga, studenter till en sådan utbildning är en annan fråga som bedömargruppen saknar möjlighet att ta ställning till.

Tabell C.5: Nationalekonomi, grundnivå: uppsatsbedömningar samt undervisnings-, handlednings- och examinationsresurser

	Karlstads universitet					Linnéuniversitetet					Mittuniversitet				
Antal bedömda uppsatser	5					4					5				
Examensmål ¹	K1	F1	F2	V1	S	K1	F1	F2	V1	S	K1	F1	F2	V1	S
Målbedömningar ² Snitt ³	1,8	1,6	1,4	1,8	1,7	2,0	2,0	2,3	1,6	2,0	1,7	1,7	1,6	1,4	1,6
Undervisningstid (% av heltid) ⁴	370					570					319				
Undervisningstid/program ⁵	370					570					319				
Handledning, tim ⁶	22 ⁷					20					28				
Antal seminarier, inkl slutseminarium ⁶	3					5					4				
Examination, betyg-sättning, tim ⁶	– ⁸					10					5				
Andel undervisningstid (%) för lärare med kompetens: ⁴															
Kandidat	0					16					0				
Magister, Master, Lic. eller doktorand	0					11					32				
Doktor	61					52					24				
Docent	39					18					31				
Professor	0					4					13				
Andel lägst disputerade	100					74					68				

¹ Examensmålen specificeras i Bilaga A.² Genomsnitt av bedömningar av enskilda uppsatser: $1 \leq \text{Målbetyg} < 1,5$ = Bristande måluppfyllelse; $1,5 = \text{Målbetyg}$ = Måluppfyllelse, $1,5 < \text{Målbetyg} < 2,5$ = Hög måluppfyllelse, $2,5 = \text{Målbetyg}$ = På gränsen till mycket hög måluppfyllelse, $2,5 < \text{Målbetyg} \leq 3$ = Mycket hög måluppfyllelse. För detaljer om beräkningarna, se avsnitt 2.3.³ Genomsnitt av bedömningarna för målen K1, F1, F2 och V1.⁴ Uppgifter hämtade från självvärderingarna.⁵ För antal program, se Tabell C.4.⁶ Baserat på frågor ställda per mail i anslutning till intervjuer genomförda med personalen.⁷ Inkl. upp till 3 tim bidrag till examinationen från handledare och ev. bihandledare i form av betygsförslag.⁸ En fast ersättning utgår till examinator, oberoende av tidsåtgång

Civilekonomutbildningar med inriktning på nationalekonomi erbjuds både vid Kau och Lnu. Som framgår av Tabell C.6 är underlaget för att bedöma dessa utbildningar resultat i termer av examensuppsatser mycket magert – en uppsats för Kau och två för Lnu. Bedömagruppen menar att detta är olyckligt eftersom det innebär att det inte går att dra några generella slutsatser om resultaten vid civilekonomutbildningarna med nationalekonomiinriktning – tillfälligheter i urvalet kan spela alltför stor roll. De betyg som redovisas i Tabell C.6 får istället tas för vad de är, nämligen bedömningar baserade på enstaka exempel.

För Kau:s del har den bedömda uppsatsen klara brister med avseende på mål F2 = Visa förmåga att självständigt identifiera och formulera ekonomiska frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar. Bedömagruppen uppfattning är att detta är ett allvarligt tillkortakommande men vet, enligt ovan, inte om det är representativt för civilekonomuppsatser med nationalekonomiinriktning.

Det är inte heller möjligt att uttala sig om i vilken utsträckning den stora skillnaden i Tabell C.6 mellan civilekonomuppsatserna från Kau och Lnu är reell. De höga betygen för Lnu beror på att en av de bedömda uppsatserna är exceptionellt bra (och således inte representativ) – den tilldelades högsta betyg med avseende på samtliga (del)mål.

När det gäller resursinsatser visar mittensektionen i Tabell C.6 på anmärkningsvärda skillnader i undervisningstid. Räknat som undervisningstid/program är den mer än fyra gånger högre vid Lnu än vid Kau. Det är dock inte självklart att normalisering bör ske för antal program – av Kau:s självvärdering framgår att många av kurserna på magister- och civilekonomprogrammet är gemensamma. Om undervisningstiden för avancerad nationalekonomi vid Kau (85 procent av heltid) istället jämförs med undervisningstiden per program för avancerad företagsekonomi vid Kau (70 procent av heltid), blir intrycket inte att undervisningens omfattning på avancerad nivå i nationalekonomi skulle vara otillräcklig.¹⁴

Ifråga om handledning kan först noteras att antal timmar är desamma för magisteruppsatser som för kandidatuppsatser. Som har noterats ovan, i anslutning till Tabell C.3, är det förvisso så att både kandidat- och magisteruppsatser motsvarar 15 hp. Bedömagruppen menar dock, återigen, att de högre kraven på magisteruppsatser likväl motiverar fler handledningstimmar.

För civilekonomuppsatserna med nationalekonomiinriktning är de tilldelade handledningsresurserna vid Kau något mindre än universitetets motsvarande resurser för civilekonomuppsatser med företagsekonomiinriktning (jfr Tabell C.3) men av samma storleksordning som de som tillämpas vid Lnu (jfr Tabell C.6).

¹⁴ Uppgiften om undervisningstid för Lnu i Tabell C.6 framstår också som egendomligt hög när den jämförs med undervisningstid/program för Lnu enligt Tabell C.3.

Tabell C.6: Nationalekonomi, avancerad nivå: uppsatsbedömningar samt undervisnings-, handlednings- och examinationsresurser

	Karlstads universitet					Linnéuniversitetet					Mittuniversitet
Antal bedömda magister- och masteruppsatser	5					0					
Examensmål ¹	K1	F1	F2	V1	S	–					–
Målbedömningar ² Snitt ³	2,4	2,4	2,2	2,2	2,3	–					–
Antal bedömda civilekonomuppsatser	1					2					–
Examensmål ⁴	K2	F1	F2	V1	S	K2	F1	F2	V1	S	–
Målbedömningar ² Snitt ⁵	1,5	2,0	1,0	2,0	1,6	2,8	2,8	2,0	2,5	2,5	–
Undervisningstid (% av heltid) ⁶	85					185					–
Undervisningstid/program ⁷	43					185					–
Handledning, tim ⁸	22/37 mag./civ.ek. ⁹					35 + 5 (bihandledare)					–
Antal seminarier, inkl slutseminarium ⁸	3					3					–
Examination, betyg-sättning, tim ⁸	– ¹⁰					15					–
Andel undervisningstid (%) för lärare kompetens: ⁶											
Kandidat	0					0					–
Magister, Master, Lic. eller doktorand	0					0					–
Doktor	82					14					–
Docent	18					57					–
Professor	0					30					–
Andel lägst disputerade	100					100					–

¹ Examensmålen specificeras i Bilaga A.² Genomsnitt av bedömningar av enskilda uppsatser: $1 \leq \text{Målbetyg} < 1,5$ = Bristande måluppfyllelse; $1,5 = \text{Målbetyg}$ = Måluppfyllelse, $1,5 < \text{Målbetyg} < 2,5$ = Hög måluppfyllelse, $2,5 = \text{Målbetyg}$ = På gränsen till mycket hög måluppfyllelse, $2,5 < \text{Målbetyg} \leq 3$ = Mycket hög måluppfyllelse. För detaljer om beräkningarna, se avsnitt 2.3.³ Genomsnitt av bedömningarna för målen K1, F1, F2 och V1.⁴ Examensmålen specificeras i Bilaga A.⁵ Genomsnitt av bedömningarna för målen K2, F1, F2 och V1.⁶ Uppgifter hämtade från självvärderingarna.⁷ För antal program, se Tabell C.4.⁸ Baseras på frågor ställda per mail i anslutning till intervjuer genomförda med personalen.⁹ Inkluderar upp till 3 tim bidrag till examinationen från handledare och ev. bihandledare i form av betygsförslag till examinator.¹⁰ Fast ersättning utgår för examination, varför antal timmar inte är relevant.

Tabell C.6 visar också att antalet uppsattsseminarier på den avancerade nivån i nationalekonomi vid Kau är 3 stycken. Bedömargruppen menar att detta antal är i underkant, oaktat att det är lika lågt vid Lnu (och, för Kau:s del, även på den avancerade nivån i företagsekonomi).

Slutligen framgår det av Tabell C.6 att undervisningen på avancerad nivå, liksom på grundnivån i nationalekonomi vid Kau genomgående bedrivs av disputerade lärare, liksom vid Lnu, vilket är utmärkt. Tabell C.6 visar dock att andelen docenter är tre gånger så hög vid Lnu och att 30 procent av undervisningen vid Lnu genomförs av professorer, mot noll i Kau. Som har påpekats ovan behöver docentpåslaget vid Kau ökas, vilket förhoppningsvis kan bidra till att andelen docenter stiger. Bedömargruppen har också fått information om att en professur har utlysts och troligtvis kommer att tillsättas under 2019.

9.3 Statistik

Statistikämnet har, tyvärr, haft en undanskymd roll i utvärderingen. Detta beror framför allt på att inget av universiteten har några utbildningsprogram i statistik. Inte heller har de rätt att examinera, med undantag av Kau, som examinerade tre kandidater under 2017. Ingen kandidatuppsats har dock tillställts bedömargruppen för granskning.

Självvärderingarnas information om statistikämnet har varit förhållandevis knapphändig – Kau har lämnat den fylligaste redovisningen medan Miun inte har lämnat någon redovisning överhuvudtaget. Såväl i självvärderingarna som vid platsbesöken har statistiken betraktats som en stödfunktion till företagsekonomin och nationalekonomin, både av företrädarna för företags- och nationalekonomi och av statistikerna själva. Det har därför fallit sig naturligt för bedömargruppen att anlägga samma perspektiv. Tre aspekter framträder då som de mest relevanta:

- antalet lärare i statistik och deras kvalifikationer,
- utbudet av kurser i statistik, i termer av bredd och djup,
- statistikernas roll i samband med handledning av examensuppsatser.

Den första aspekten belyses i Tabell C.7.

Bedömargruppens uppfattning är att antalet anställda lärare i statistik vid Kau och Lnu är tillräckligt stort för man ska kunna fungera i rollen som stödfunktion åt företagsekonomi och nationalekonomi. Personalens akademiska kvalifikationer är dock helt otillräckliga vid Kau – endast en är disputerad (och docent). Vid lärarintervjun framkom det att möjligheterna att kvalificera sig akademiskt inom ramen för tjänsten är begränsade, både med avseende på tillgång till tid (nedsättning av undervisning) samt studiemöjligheter (det närmsta alternativet är Umeå universitet).

Tabell C.7: Statistik: undervisningstid och de anställdas akademiska kvalifikationer

	Karlstads universitet	Linnéuniversitetet	Mittuniversitet
Undervisningstid (% av heltid)	640	Uppgift saknas	–
Antal anställda	7	8	–
Andel undervisningstid (%) för lärare med kompetens:			
Adjunkt, Kandidat	87	12	–
Magister, Master, Lic., eller doktorand	2	38	–
Doktor	0	25	
Docent	13	13	–
Professor	0	12	–
<i>Andel lägst disputerade</i>	<i>13</i>	<i>50</i>	–

Källa: Självvärderingarna.

Möjligheterna att disputerar måste förbättras rejält för statistikerna vid Kau och denna kompetensutveckling bör stimuleras med hjälp av ekonomiska incitament. Eljest riskeras att statistikämnet inte kan upprätthålla sin funktion som (värdefullt) stödämne och att personalen lämnar institutionen och övergår till arbetsuppgifter utanför universitetet. Målsättningen bör vara att på sikt nå en personalstruktur liknande den vid Lnu.

Vad gäller utbudet av kurser i statistik är detta enligt bedömargruppens uppfattning fullt tillräckligt, vid både Kau och Lnu, för att tillgodose behoven hos företags- och nationalekonomistudenterna. Bedömargruppens syn är att de metodologiska bristerna hos en del av de granskade uppsatserna i företags- och nationalekonomi inte beror på att det saknas relevanta kurser i statistik utan på att tillgängliga kurser inte utnyttjas i tillräcklig grad.

Bedömargruppen ser ett motsvarande problem med avseende på statistikernas roll i samband med handledning av examensuppsatser. Statistikerna skulle där kunna bidra i mycket större utsträckning än vad som är fallet i dagsläget. För närvarande finns det inga utarbetade rutiner för när och hur statistikerna ska involveras i handledningen utan detta sker helt ad hoc. Detta har flera negativa konsekvenser. För det första blir den statistiska expertisen ofta inkallad alltför sent i processen, när problem uppstått, för att, så att säga, vrida skutan på rätt köl. För det andra innebär den nuvarande ordningen att statistikernas arbete inte registreras och, därmed, inte uppmärksammas. Den tid de lägger ner kan inte heller avräknas mot andra uppgifter. Att på detta sätt förlita sig på personalens goda vilja att ta oavlönat/okompenserat extraarbete torde vara helt främmande på företags- och nationalekonomiska institutionerna.

Bedömargruppen menar att förhållningssättet från företags- och nationalekonomin gentemot statistiken måste gå från att vara reaktivt – ta kontakt när det uppstår svårigheter – till att vara proaktivt – att aktivt involvera statistikerna från början så att de kan påverka design och genomförande så att problem kan undvikas. Denna uppmaning gäller samtliga tre universitet.

9.4 Studentperspektiv på företags- & nationalekonomiutbildningarna¹⁵

Studenternas syn på tre aspekter på utbildningarna diskuteras här: skillnader i studenternas förkunskaper och hur dessa hanteras, hur utbildningsmålen kommuniceras, samt hur uppsatsskrivandet förbereds. Tyvärr visade det sig svårt att rekrytera studenter till intervjuerna – underlaget för detta avsnitt utgörs av intervjuer av 4 – 6 studenter per universitet och de gjorda observationerna gör därför inte anspråk på att vara representativa.

Vid samtliga universitet uppfattar studenterna att det finns skillnader i studenternas förkunskaper i matematik. Frivilliga extrakurser i matematik erbjuds eller har erbjudits vid alla tre universiteten. Av samtliga intervjuer att döma är dock intresset bland studenterna svagt för dessa extrakurser. Vid Lnu och Miun nämns också skillnader i förkunskaper med avseende på bokföring resp. skrivande.

Påtagliga skillnader föreligger mellan universiteten ifråga om hur utbildningsmålen kommuniceras. Vid Kau går lärarna igenom målen ibland, alternativt hänvisar de till universitetets intranät eller tar inte upp utbildningsmålen alls. Vid Lnu viger lärarna regelmässigt en halv föreläsning per kurs för ändamålet. Vid Miun varierar det mellan lärarna men många nöjer sig med att läsa upp målen utan att utveckla dem. Vid samtliga universitet menade studenterna att målen borde kopplas tydligare till kursernas innehåll.

Även ifråga om uppsatsförberedelser varierade studenternas syn mellan universiteten. Vid Kau uppfattades förberedelserna som otillräckliga. Metodkursen var för yttlig, särskilt ifråga om kvantitativa metoder och inget stöd gavs för att komma igång med skrivandet. Dessutom uppmanades studenter att ge förslag på handledare utan att de dessförinnan fått tydlig information om lärarnas (specialist)kompetenser. De studenter som intervjuades vid Lnu hade inte påbörjat uppsatsskrivandet men sa sig ha fått goda intryck av studenter i senare årskurser som gjort det. Vid Miun tyckte en student i företagsekonomi att uppsatsskrivandet hade varit problematiskt medan en student i nationalekonomi tyckte att det hade flutit på bra. I den mån problemen/flytet hängde samman med uppsatsförberedelserna kan dessa således vid Miun beskrivas som varierande mellan ämnen.

¹⁵ Detta avsnitt bygger på bidrag från studentrepresentanterna i bedömargruppen. Dessa har, på basis av studentintervjuerna vid platsbesöken, gjort bedömningar för ett av de universitet som de inte själva studerar vid.

Sammantaget kan Kau-studenternas syn på uppsatsförberedelserna och kommunikationen av utbildningsmålen beskrivas som mindre positiv än Miun- och, framför allt, Lnu-studenternas.

9.5 Utbildningarna vid de tre universiteten i ett arbetslivsperspektiv¹⁶

Arbetslivsperspektivet diskuteras här i termer universitetens samarbeten med näringsliv och organisationer, användningen av gästföreläsare samt praktik för studenterna.

Kau har mottot ”Kunskap är inget värd utan förmåga att använda den”. Mottot stöds av ett externt råd för att säkerställa utbildningarnas relevans, en partnerorganisation för långsiktiga samarbeten med företag/organisationer och en utvecklingsledare för externa relationer. Lnu har samarbete med ett flertal lokala företag, bl.a. IKEA och Kalmar Energi, organiserar studiebesök på företag både i Sverige och utomlands och samverkar med företagsinkubatorer i Växjö och Kalmar. Miun har formaliserat långsiktiga samarbeten mellan utbildningsprogram och arbetsgivare i s.k. kompetenskontrakt och har inrättat programråd med representanter från Östersund resp. Sundsvall för att säkra utbildningarnas relevans.

Gästföreläsare förekommer vid alla tre universiteten. Genomgående är det inom företags ekonomi som föreläsningarna äger rum. Vid Kau säger de intervjuade studenterna att de skulle vilja ha fler gästföreläsningar, samtidigt som lärarna säger att det är svårt att locka studenterna att gå på de gästföreläsningar som ordnas. Ett sätt att komma tillrätta med detta problem, som framgångsrikt har prövats vid Kau, är att låta gästföreläsarna ta upp problem från sin egen verksamhet, vilka studenterna får analysera och sedan examineras på.

Gemensamt för universiteten är att praktik endast förekommer inom företagsekonomi. Kau har bara praktik på kandidatnivån: 4 veckors obligatorisk praktik i Fastighetsekonomi och 1 termins frivillig praktik i Internationella Affärer. Lnu har den mest omfattande praktikverksamheten. Merparten av arrangemangen är 10 veckor långa och frivilliga. Programmet International business and sales har dock 25 veckors obligatorisk praktik. Miun har en begränsad praktikverksamhet: de studenter som läser med inriktning mot redovisning och revision har 2 veckors obligatorisk och 1 veckas frivillig praktik. En veckas frivillig praktik erbjuds även de studenter som läser med inriktning mot bank och försäkring.

Sammanfattningsvis är Kau:s externa samarbeten de mest omfattande och mest strukturerade. Kau förefaller också ha den mest genomtänkta gästföreläsningsverksamheten. Däremot är praktikmöjligheterna mest utbyggda vid Lnu.

¹⁶ Detta avsnitt bygger på bidrag från bedömargruppens arbetslivsrepresentant, baserade på självvärderingarna samt lärar- och studentintervjuerna.